

Nadzór bankowy 1989–2006

NBP

Narodowy Bank Polski

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Sytuacja w sektorze bankowym w latach 1989–1997	8
2.1. Zmiany w sektorze bankowym oraz funkcje nadzoru	8
2.1.1. <i>Funkcja licencyjna</i>	8
2.1.2. <i>Funkcja regulacyjna</i>	12
2.1.3. <i>Funkcja kontrolno-analityczna</i>	16
2.2. Przyczyny pogorszenia sytuacji w bankach	17
2.3. Procesy naprawcze w sektorze bankowym	20
2.4. Zastosowane rozwiązania w celu uniknięcia kryzysu bankowego	23
2.4.1. <i>Wspieranie procesów naprawczych banków przez Narodowy Bank Polski</i>	25
2.4.2. <i>Pomoc Bankowego Funduszu Gwarancyjnego</i>	29
2.5. Środki nadzorcze stosowane w bankach o podwyższonym ryzyku działania	30
2.6. Procesy łączeniowe banków komercyjnych	35
2.7. Procesy łączeniowe banków spółdzielczych	37
2.8. Główne przyczyny upadłości w sektorze bankowym	38
3. Sytuacja w sektorze bankowym po 1997 r.	39
3.1. Zmiana organizacji nadzoru bankowego	39
3.2. Procesy konsolidacyjne w sektorze	42
3.3. Przyczyny wzrostu ryzyka w sektorze bankowym	47
3.4. Postępowania naprawcze banków	48
3.5. Znaczenie środków pomocowych BFG dla restrukturyzacji sektora bankowego	54
3.6. Środki nadzorcze stosowane wobec banków o podwyższonym ryzyku działania	56
4. Sytuacja w sektorze bankowym na koniec czerwca 2006 r.	58
5. Załącznik 1	
Zestawienie wybranych zmian w przepisach ustawy Prawo bankowe w latach 1992–2005, mających wpływ na sprawowanie efektywnego nadzoru wobec banków	63
6. Załącznik 2	
Programy postępowania naprawczego banków komercyjnych	87
7. Załącznik 3	
Programy postępowania naprawczego banków spółdzielczych	95

1. Wstęp

Opracowanie zawiera podstawowe informacje na temat procesu restrukturyzacji sektora bankowego w Polsce po 1989 r. i udziału w tym procesie Narodowego Banku Polskiego oraz Komisji Nadzoru Bankowego.

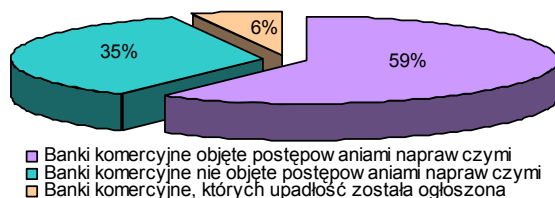
W okresie od 1989 r. do końca 1997 r. nadzór nad działalnością banków sprawował prezes NBP, a po wejściu w życie przepisów ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, tj. od stycznia 1998 r., nadzór nad działalnością banków przejęła Komisja Nadzoru Bankowego. Fakty te znalazły odzwierciedlenie w strukturze opracowania i jego podziale na dwie części. W każdej części przedstawiono informacje na temat sytuacji w sektorze bankowym oraz działań podejmowanych wobec banków, w których stwierdzono podwyższone ryzyko działalności.

W opracowaniu omówiono politykę prowadzoną przez organy nadzoru bankowego w zakresie wspierania stabilności systemu finansowego. Zawarte w nim dane obrazują skalę problemów występujących w sektorze bankowym w poszczególnych okresach. Zaprezentowano także zastosowane rozwiązania systemowe i indywidualne wobec banków.

W okresie od 1989 r. do czerwca 2006 r. prowadziły działalność 102 banki komercyjne, natomiast postępowaniami naprawczymi objętych było 66 banków, w tym procedury upadłościowe zostały zastosowane wobec 6 banków. W okresie 1993 r. – czerwiec 2006 r., w którym NBP i KNB sprawowały nadzór nad działalnością banków spółdzielczych, na ogólną liczbę 1 653 banków spółdzielczych postępowaniami naprawczymi było objętych 1 027 banków, przy czym wobec 132 banków prowadzone były postępowania upadłościowe, w tym w przypadku jednego banku działalność została reaktywowana.

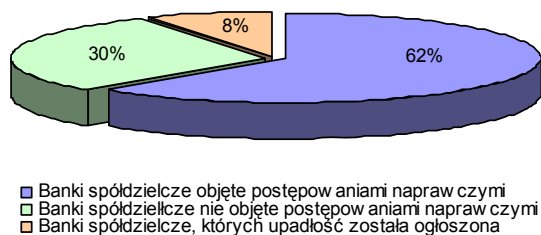
Wykres 1

Sytuacja w sektorze banków komercyjnych w okresie od 1989 r. do końca I półrocza 2006 r.

Wykres 2

Sytuacja w sektorze banków spółdzielczych w okresie od 1989 r. do końca I półrocza 2006 r.

Udział banków objętych postępowaniami naprawczymi był wysoki zarówno w sektorze banków spółdzielczych, jak i komercyjnych. Należy przy tym zaznaczyć, że największe problemy w sektorze banków komercyjnych zostały ujawnione w 1993 r., natomiast w sektorze banków spółdzielczych w 1994 r. Po stwierdzeniu podwyższonego ryzyka w sektorze podjęte zostały działania mające na celu poprawę bezpieczeństwa funkcjonowania banków.

Niektóre banki kilkakrotnie prowadziły postępowania naprawcze. Wynikało to głównie z błędów w zarządzaniu bankami, na co nadzór bankowy nie miał wpływu. Z reguły działania sanacyjne w bankach trwają od 3 do 5 lat. Niektóre banki komercyjne były objęte wieloletnimi postępowaniami naprawczymi. W dotychczasowej historii sektora bankowego najdłużej postępowanie naprawcze realizuje jeden z banków – od 1991 r.

Biorąc pod uwagę sytuację w sektorze bankowym, można wyodrębnić następujące okresy:

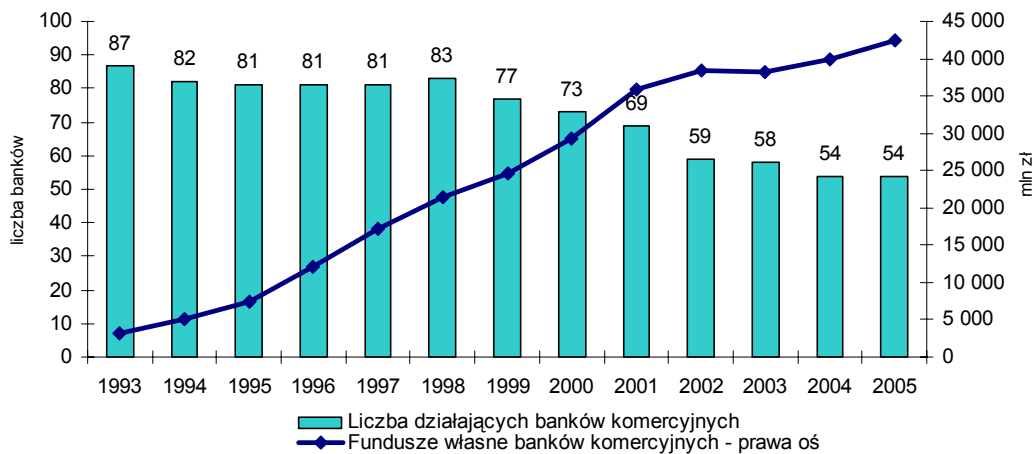
- lata 1990–1992, kiedy wystąpiły kłopoty finansowe pojedynczych banków;
- lata 1993–1994, gdy nasiliły się trudności finansowe w bankach, cały sektor bankowy ponosił straty, a władze państwowe oraz bank centralny włączyły się w restrukturyzację systemu bankowego;
- lata 1995–1996, kiedy poprawiły się wyniki finansowe sektora:
 - w 1995 r. bieżący wynik finansowy banków był dodatni, ale wynik skumulowany, tj. uwzględniający straty z poprzednich okresów, był jeszcze ujemny,
 - w 1996 r. skumulowany wynik finansowy (z uwzględnieniem strat z lat wcześniejszych) był dodatni;
- lata 1997–1998, w których sytuacja w sektorze była stabilna;
- lata 1999–2003, kiedy w wielu bankach ponownie wzrosło ryzyko, wymagające interwencji Komisji Nadzoru Bankowego;
- od 2004 r. – wyraźna poprawa wyników finansowych banków i stabilizacja w sektorze.

Po zidentyfikowaniu przez nadzór bankowy podwyższonego poziomu ryzyka kredytowego w bankach każdorazowo podejmowane były działania w celu eliminacji zagrożeń. Działania te miały charakter systemowy, regulacyjny, jak też interwencyjny w stosunku do poszczególnych banków. Stosowane środki nadzorcze pozwalały na poprawę jakości zarządzania i ograniczenie poziomu ryzyka w bankach. W wyniku działań podjętych przez nadzór bankowy udało się uniknąć kryzysu systemowego.

Podsumowując należy stwierdzić, że działania Narodowego Banku Polskiego były odpowiedzią na występowanie pewnych słabości i niedoskonałości rynkowych, braku rozwiązań prawnych, które pozwoliłyby na ograniczanie ryzyka systemowego oraz w poszczególnych bankach. Duże znaczenie dla banków państwowych miała natomiast pomoc udzielona przez Skarb Państwa. Na rozwiązanie problemów tzw. złych długów banki otrzymały obligacje restrukturyzacyjne.

Wykres 3

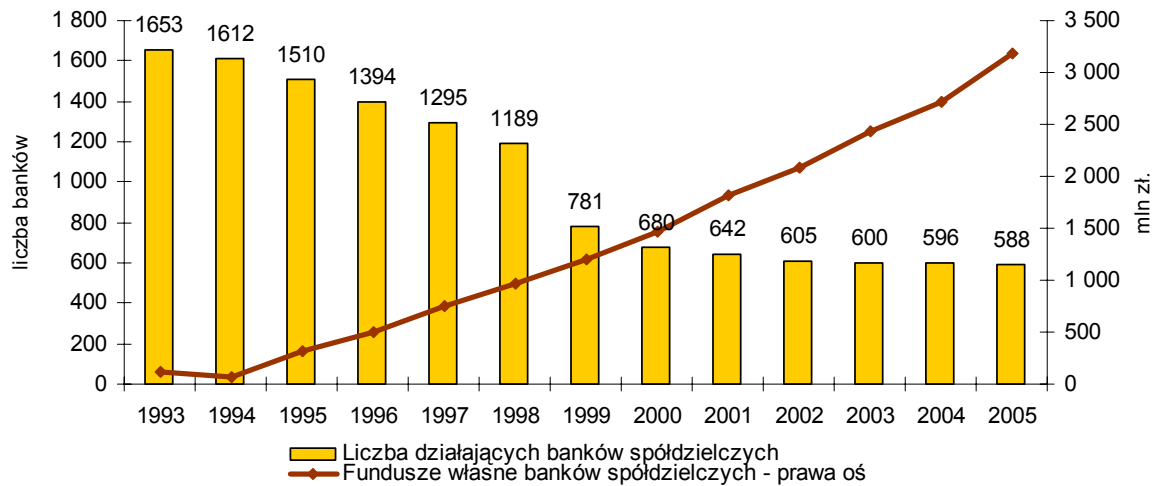
Poziom funduszy własnych w bankach komercyjnych w poszczególnych latach

O ile w pierwszych latach transformacji konieczne było włączenie się banku centralnego i Ministerstwa Finansów w działania restrukturyzacyjne banków, o tyle od 1995 r. funkcję pomocową wobec banków pełni Bankowy Fundusz Gwarancyjny. Duże znaczenie mieli również inwestorzy i właściciele banków, którzy wnieśli do banków dodatkowy kapitał, zapewniając bezpieczeństwo ich działalności.

Wykres 4

Poziom funduszy własnych w bankach spółdzielczych w poszczególnych latach

W celu zapewnienia porównywalności informacji wszystkie dane finansowe w opracowaniu zostały przedstawione w złotych po denominacji.

2. Sytuacja w sektorze bankowym w latach 1989–1997

2.1. Zmiany w sektorze bankowym oraz funkcje nadzoru

Zmiany polityczne, społeczne i gospodarcze zapoczątkowane w 1989 r. przyczyniły się do rozwoju sektora bankowego oraz jego otoczenia prawnego i gospodarczego.

W styczniu 1989 r. Sejm uchwalił dwie ustawy: ustawę Prawo bankowe oraz ustawę o Narodowym Banku Polskim. Zasadnicze znaczenie tych aktów prawnych przejawiało się:

- całkowitą rekonstrukcją systemu bankowego (ustawa dopuściła funkcjonowanie banków państwowych, prywatnych banków w formie spółek akcyjnych i banków spółdzielczych),
- uporządkowaniem stosunków między systemem bankowym a Skarbem Państwa poprzez likwidację mechanizmu automatycznego przyznawania kredytów na cele rządowe,
- rozszerzeniem katalogu czynności bankowych.

Nadzór nad działalnością banków oraz oddziałów i przedstawicielstw banków zagranicznych powierzono Narodowemu Bankowi Polskiemu. W celu realizacji zadań związanych ze sprawowaniem nadzoru nad działalnością banków w maju 1989 r. w strukturze NBP wydzielono Departament Nadzoru Bankowego. W 1990 r. departament ten zmienił nazwę na Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego.

Ustawa Prawo bankowe określiła cele nadzoru bankowego, którymi są:

- 1) zapewnienie bezpieczeństwa wkładów oszczędnościowych i lokat gromadzonych w bankach,
- 2) zapewnienie zgodności funkcjonowania banków z przepisami ustawy Prawo bankowe, w szczególności w zakresie stosunków z osobami prawnymi i fizycznymi.

Cele te były realizowane przez bank centralny poprzez sprawowanie funkcji:

- licencyjnej,
- regulacyjnej,
- kontrolno-analitycznej.

2.1.1. Funkcja licencyjna

Na początku 1989 r. działało 7 banków komercyjnych oraz banki spółdzielcze zrzeszone w BGŻ, który pełnił wówczas funkcję centralnego związku spółdzielni.

Cztery banki komercyjne utworzono jeszcze przed II wojną światową. Były to:

- Bank Handlowy w Warszawie SA (1870 r.),
- Powszechna Kasa Oszczędności BP (1919 r.),
- Bank Gospodarstwa Krajowego (1924 r.),
- Bank Polska Kasa Opieki SA (1929 r.).

W latach 1975–1988 powstały nowe banki komercyjne, a mianowicie:

- Bank Gospodarki Żywnościowej (1975 r.),
- Bank Rozwoju Eksportu SA (1986 r.),
- Łódzki Bank Rozwoju SA (1988 r.).

W dniu 11 kwietnia 1988 r. podjęto decyzję o wydzieleniu ze struktur Narodowego Banku Polskiego 9 banków, które rozpoczęły działalność operacyjną 1 stycznia 1989 r. Banki te przejęły od NBP działalność kredytową i depozytową. W październiku 1991 r. zostały przekształcone w spółki akcyjne.

W 1989 r. prezes NBP, w porozumieniu z Ministrem Finansów, wydał zgodę na utworzenie kolejnych 8 banków komercyjnych, w tym 1 banku z udziałem kapitału zagranicznego. Na koniec tego roku działalność prowadziło 25 banków komercyjnych, w tym Bank Gospodarstwa Krajowego reaktywowany na mocy decyzji Ministra Finansów.

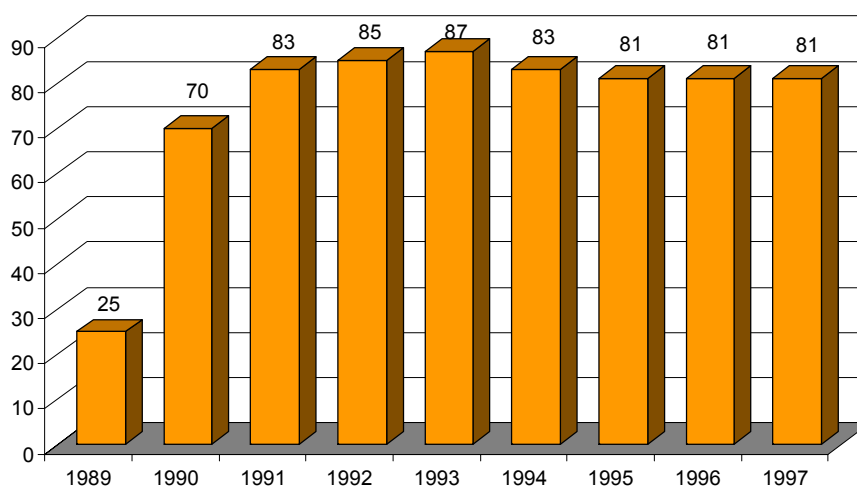
W 1990 r. wydano zgody na utworzenie 45 banków komercyjnych, w tym 3 z udziałem kapitału zagranicznego, natomiast w 1991 r. zgody uzyskało 17 banków komercyjnych, w tym 6 z udziałem kapitału zagranicznego. Polityka taka wynikała z dążenia do demonopolizacji sektora bankowego, zwiększenia konkurencyjności i wzrostu udziału kapitału prywatnego.

Nowelizacja przepisów ustawy Prawo bankowe i ustawy o Narodowym Banku Polskim z 1992 r. wprowadziła dla banków nowe zasady, m.in. w zakresie minimalnego poziomu kapitału własnego. W następnych latach w związku z trudną sytuacją finansową wielu banków, zagrażającą stabilności sektora, prowadzono restrykcyjną politykę licencyjną, co spowodowało wyraźne zahamowanie wzrostu liczby banków. O ile w 1992 r. wydano zgodę na utworzenie 5 banków z polskim kapitałem, o tyle w kolejnych latach sytuacja zasadniczo się zmieniła. Głównym celem Narodowego Banku Polskiego stało się wzmocnienie sektora bankowego poprzez restrukturyzację banków zagrożonych i sanację przy udziale kapitału zagranicznego. W 1993 r. wydano zgodę na utworzenie 1 banku, którego powstanie wiązało się z wydzieleniem działalności komercyjnej z NBP, natomiast w 1994 r. wydano zgodę na utworzenie 1 banku z

kapitałem zagranicznym. Ograniczenia były również stosowane w kolejnych latach. W 1995 r. wydano zgody na utworzenie 7 banków, z czego 4 dotyczyły banków z udziałem kapitału zagranicznego, 3 zaś banków regionalnych zrzeszających banki spółdzielcze (zgodnie z ustawą z 24 czerwca 1994 r. o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarki Żywnościowej oraz o zmianie niektórych ustaw). Podobna była sytuacja w następnych latach. W 1996 r. wydano zgody na utworzenie 5 nowych banków, w tym 3 banków regionalnych i 2 z kapitałem zagranicznym, natomiast w 1997 r. wydano zgody na utworzenie 5 banków, w tym 2 banków regionalnych i 3 banków z kapitałem zagranicznym.

Wykres 5

Liczba banków komercyjnych prowadzących działalność na koniec poszczególnych lat

Ogółem w latach 1989–1997 powstało 89 banków komercyjnych, w tym 70 do końca 1992 r.

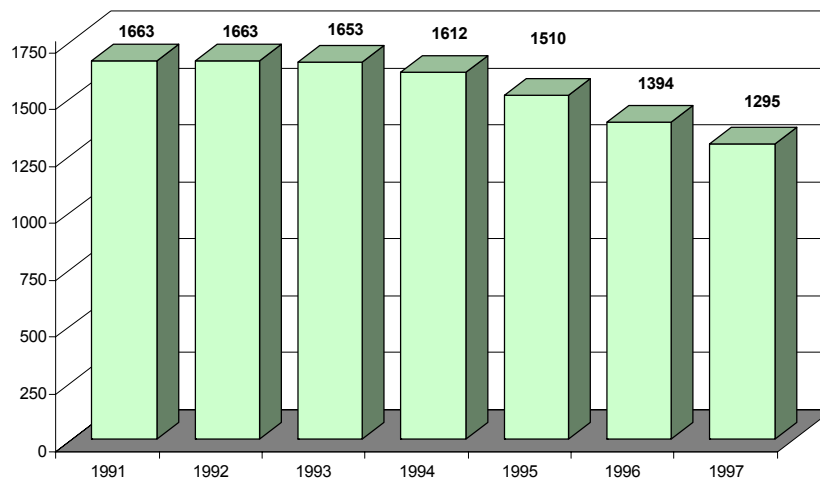
Zmiany liczby banków komercyjnych zaprezentowane na wykresie 5 uwzględniają procesy łączeniowe, likwidacyjne oraz upadłościowe, które zachodziły w sektorze bankowym.

W latach 1989–1992 wydano zgody na utworzenie 6 banków spółdzielczych, natomiast w następnych latach nie powstał żaden bank spółdzielczy.

Do 1990 r. banki spółdzielcze były zrzeszone w Banku Gospodarki Żywnościowej, który na podstawie porozumienia z NBP z 27 kwietnia 1990 r. sprawował również nadzór nad tym sektorem. W wyniku kolejnych zmian przepisów, w tym przede wszystkim ustaw Prawo bankowe i Prawo spółdzielcze, banki spółdzielcze stały się samodzielnymi, samorządnymi i samofinansującymi się podmiotami prawa mającymi uprawnienia analogiczne, jak banki o charakterze uniwersalnym.

Wykres 6

Liczba banków spółdzielczych prowadzących działalność na koniec poszczególnych lat

Na mocy umów podpisanych w 1990 r. przez BGŻ z 1 576 bankami spółdzielczymi do BGŻ należało:

- reprezentowanie zrzeszonych w nim banków spółdzielczych,
- gromadzenie dobrowolnych lokat banków,
- udzielanie kredytu refinansowego,
- organizowanie i prowadzenie rozliczeń z budżetem z tytułu dopłat do kredytów preferencyjnych,
- opracowywanie ramowych instrukcji i regulaminów do swobodnego wykorzystania przez banki,
- prowadzenie rachunków i rozliczeń pieniężnych.

Banki spółdzielcze, które nie wyraziły zainteresowania dalszą współpracą z BGŻ, w latach 1990–1991 powołały 3 banki zrzeszające w formie spółek akcyjnych, a mianowicie:

- Gospodarczy Bank Wielkopolski SA w Poznaniu (GBW SA),
- Bank Unii Gospodarczej SA w Warszawie (BUG SA),
- Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni SA we Wrocławiu (GBPZ SA).

Banki te wykonywały w stosunku do banków zrzeszonych takie same czynności, jak BGŻ. Na koniec 1992 r. zrzeszały już 383 banki spółdzielcze, a Bank Gospodarki Żywnościowej zrzeszał 1 268 banków.

Powołane przez banki spółdzielcze banki zrzeszające wzięły na siebie wiele zadań z zakresu organizacji przepływów pieniężnych, rozliczeń, informatyzacji, ujednoczenia procedur, szkoleń, obsługi prawnej. Utworzono także wewnętrzne fundusze pomocowe jako rodzaj wzajemnego ubezpieczenia.

2.1.2. Funkcja regulacyjna

Tworzenie systemu bankowego wymagało wprowadzenia regulacji o charakterze ostrożnościowym. Za pierwsze takie regulacje należy uznać wydane w sierpniu i we wrześniu 1990 r. zalecenia prezesa NBP. Były to kolejno:

- zalecenie nr 1 z 10 sierpnia 1990 r. dotyczące postępowania banków przy udzielaniu kredytów,
- zalecenie nr 2 z 10 sierpnia 1990 r. dotyczące przeglądu i klasyfikacji należności od klientów i banków oraz sporządzania okresowych informacji,
- zalecenie nr 3 z 10 sierpnia 1990 r. dotyczące obliczania i utrzymywania przez banki współczynnika wypłacalności,
- zalecenie nr 4 z 18 września 1990 r. dotyczące opracowywania i zbierania informacji na potrzeby działalności biura ryzyka,
- zalecenie nr 5 z 18 września 1990 r. dotyczące pomiaru płynności finansowej banków.

Z tej grupy regulacji należy wymienić również bankowy plan kont (BPK-91) oraz zalecenie prezesa NBP z 2 sierpnia 1993 r. dotyczące postępowania banków przy udzielaniu kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji, poręczeń bankowych lub innego typu zobowiązań na rzecz akcjonariuszy, udziałowców oraz osób pełniących funkcje w zarządzie lub radzie banku, a także podmiotów powiązanych z nimi kapitałowo i personalnie.

Regulacje te miały duże znaczenie dla bezpieczeństwa banków, ponieważ wprowadzono je na początku transformacji i często odgrywały w bankach rolę instrukcji.

Prezes NBP wydał także wiele zarządzeń regulujących różne sfery działalności banków. Wśród nich duże znaczenie miały:

- zarządzenie nr 1/92 z 8 kwietnia 1992 r. w sprawie koncentracji kredytów i innych wierzytelności,
- zarządzenie nr 16/92 z 1 października 1992 r. w sprawie zasad postępowania banków w razie ujawnienia okoliczności wskazujących na lokowanie w banku środków pieniężnych lub innych wartości majątkowych pochodzących lub mających związek z

przestępstwem oraz przy dokonywaniu wpłat gotówkowych przekraczających określoną kwotę,

- zarządzenie nr 19/92 z 18 listopada 1992 r. w sprawie równoważenia ryzyka bankowego w drodze tworzenia rezerw celowych,
- zarządzenie nr 4/93 z 19 marca w sprawie ustalenia norm dopuszczalnego ryzyka walutowego w działalności banków,
- zarządzenie nr 5/93 z 30 marca 1993 r. w sprawie zasad ogłaszania zweryfikowanych bilansów banków oraz ich rachunków zysków i strat,
- zarządzenie nr 7/93 z 20 maja 1993 r. w sprawie norm dotyczących pokrycia funduszami własnymi aktywów banku,
- zarządzenie nr 13/94 z 10 grudnia 1994 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków,
- zarządzenie nr 1/95 z 16 lutego 1995 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków i sporządzania informacji dodatkowej,
- zarządzenie nr 4/95 z 22 lutego 1995 r. w sprawie ustalenia wzorcowego planu kont banków,
- zarządzenie nr 10/95 z 29 grudnia 1995 r. w sprawie szczególnych zasad sporządzania przez banki skonsolidowanych sprawozdań finansowych,
- zarządzenie nr 5/97 z 21 sierpnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania zbiorczego (skonsolidowanego) sprawozdania finansowego zrzeszenia regionalnego,
- zarządzenie nr 9/97 z 5 grudnia 1997 r. w sprawie zasad ustalania wysokości funduszy własnych banków należących do grup bankowych na potrzeby stosowania norm i granic ustalonych ustawą Prawo bankowe.

W tworzeniu zasad bezpiecznego funkcjonowania banków istotne były także rekomendacje nadzorcze. W 1997 r. prezes NBP wydał pięć rekomendacji:

- Rekomendacja A z 3 marca 1997 r. dotycząca zarządzania ryzykami towarzyszącymi transakcjom pochodnym zawieranych przez banki,
- Rekomendacja B z 3 marca 1997 r. w zakresie ograniczenia ryzyka inwestycji kapitałowych banków,
- Rekomendacja C z 3 marca 1997 r. dotycząca zarządzania ryzykami związanymi z dużymi koncentracjami,

- Rekomendacja D z 20 października 1997 r. dotycząca zarządzania ryzykami towarzyszącymi systemom informatycznym i telekomunikacyjnym używanym przez banki,
- Rekomendacja E z 19 grudnia 1997 r. dotycząca przygotowania systemów informatycznych do pracy w roku 2000.

Obserwując pogorszenie sytuacji w wielu bankach, w latach 1992–1995 Narodowy Bank Polski podjął szereg działań zarówno o charakterze systemowym, jak i indywidualnym, których celem było wzmocnienie sektora.

Do działań o charakterze systemowym należało m.in. zainicjowanie prac nad projektami trzech ustaw, które Sejm uchwalił w 1994 r., a mianowicie:

- ustawy z 28 maja 1994 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, która stworzyła podstawy do uznawania za koszt uzyskania przychodu kosztów związanych z utworzeniem rezerw na kredyty i pożyczki stracone,
- ustawy z 24 czerwca 1994 r. o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarki Żywnościowej, która stworzyła podstawy do finansowej i organizacyjnej restrukturyzacji banków spółdzielczych i BGŻ,
- ustawy z 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, powołującej instytucję, której celami statutowymi są gwarantowanie depozytów zgromadzonych we wszystkich bankach oraz udzielanie pomocy finansowej w restrukturyzacji banków.

Duże znaczenie dla bezpieczeństwa i rozwoju sektora bankowego miały również:

- ustawa z 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków,
- ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości.

Ustawa o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków pozwoliła na przekazanie bankom, których właścicielem był Skarb Państwa, obligacji restrukturyzacyjnych. Obligacje te z jednej strony miały pozwolić na zwiększenie funduszy własnych banków, z drugiej zaś umożliwić utworzenie wymaganych rezerw na należności nieprawidłowe. Programem obligacji restrukturyzacyjnych objęto ogółem 10 banków: 7 banków wydzielonych z NBP, z tzw. dziewiątki, oraz PKO BP, Bank Pekao SA i BGŻ.

Mimo że ustawa regulowała wyłącznie kwestie pomocy dla wybranych banków państwowych, problem złych długów nie dotyczył tylko tych banków. W tamtym czasie również w wielu bankach prywatnych powstały straty na skutek złej jakości ich portfeli kredytowych. Dlatego

NBP zdecydował się na bezpośredni udział w restrukturyzacji poszczególnych banków, co wpłynęło na poprawę sytuacji i bezpieczeństwa całego sektora bankowego.

Należy podkreślić, że i Rząd, i Sejm RP były na bieżąco informowane zarówno o sytuacji w sektorze bankowym, jak i o podejmowanych przez NBP działaniach na rzecz jego restrukturyzacji i umocnienia.

Wobec pogarszania się sytuacji w sektorze banków spółdzielczych, na mocy zarządzenia nr 11/92 Prezesa NBP z 7 sierpnia 1992 r. w sprawie organizacji nadzoru bankowego i trybu jego wykonywania, czynności nadzoru wobec banków spółdzielczych powierzono z dniem 2 września 1992 r. oddziałom okręgowym NBP. Decyzję tę wywołała m.in. nieskuteczność nadzoru sprawowanego przez BGŻ nad sektorem banków spółdzielczych. Ujawniona wówczas trudna sytuacja finansowa w sektorze banków spółdzielczych spowodowała rozpoczęcie prac zmierzających do jego gruntownej przebudowy. Początkiem tych działań było zwrócenie uwagi na konieczność ustawowego rozwiązania problemu i przygotowania ustawy o restrukturyzacji banków spółdzielczych.

Zmiany sytuacji finansowej sektora banków spółdzielczych obserwowane w następnych dziesięciu latach były konsekwencją:

- działań podjętych w 1993 r. z inicjatywy Narodowego Banku Polskiego,

a następnie

- rozwiązań zawartych w ustawie o restrukturyzacji banków spółdzielczych i BGŻ z 1994 r., uchylonej w 2000 r.

W ramach działań doraźnych wobec sektora banków spółdzielczych już we wrześniu 1992 r. prezes NBP skierował pismo, w którym zobowiązał banki spółdzielcze niemające funduszy własnych na poziomie wymaganym dla nowo tworzonych banków do zrzeszenia się w bankach zrzeszających.

Ponadto mając na uwadze, że przyczyną wielu problemów banków spółdzielczych był niski poziom funduszy własnych, prezes NBP w piśmie z 23 marca 1993 r. zwrócił się do banków spółdzielczych, za pośrednictwem banków zrzeszających, o podjęcie działań zmierzających do podniesienia kapitału poprzez przekazanie na ten cel zysku osiągniętego za 1992 r. W rezultacie fundusze własne banków spółdzielczych w I półroczu 1993 r. wzrosły o 90,9 proc.

Dodatkowo, w związku z ujawnieniem znacznego zaangażowania banków spółdzielczych w zobowiązania gwarancyjne, prezes NBP w lipcu 1992 r. skierował do tych banków pisma,

zawierające m.in. zalecenie odstąpienia od przyjmowania poręczeń i gwarancji oraz odstąpienia od udzielania tego typu zobowiązań bankom i innym podmiotom gospodarczym.

Działania prowadzone przez NBP wobec poszczególnych banków koncentrowały się na ścisłym monitorowaniu ich sytuacji i bezpieczeństwa działania. W wyniku konsekwentnej polityki nadzorczej realizowanej w latach 1993–1997:

- fundusze własne banków wzrosły ponad pięciokrotnie (z 3,3 mld zł do 17,1 mld zł);
- zwiększyła się z 35 do 54 liczba banków komercyjnych spełniających minimum kapitałowe, tj. o kapitale akcyjnym nie mniejszym niż równowartość 5 mln ECU;
- zmniejszyła się liczba banków nieosiągających wymaganego 8-procentowego współczynnika wypłacalności:
 - komercyjnych z 18 do 8,
 - spółdzielczych z 353 do 176;
- udział należności zagrożonych w należnościach brutto (bez odsetek) od podmiotów niefinansowych obniżył się w bankach:
 - komercyjnych z 31,0 proc. do 10,4 proc.,
 - spółdzielczych z 32,6 proc. do 3,7 proc.;
- na koniec 1994 r. większość banków utworzyła rezerwy celowe w wymaganej wysokości;
- od 1995 r. wynik finansowy netto sektora bankowego był dodatni.

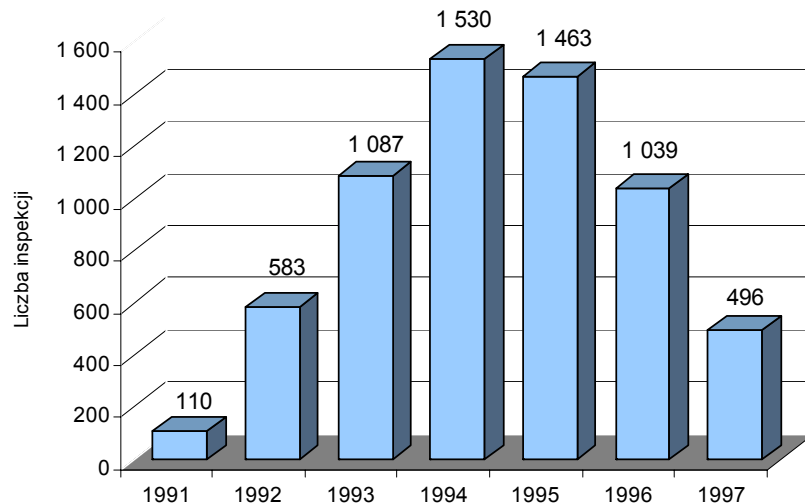
2.1.3. Funkcja kontrolno-analityczna

Ustalanie zasad bezpiecznego funkcjonowania banków poprzez tworzenie norm ostrożnościowych miało zapobiegać podejmowaniu przez banki nadmiernego ryzyka. Badania sytuacji banków na podstawie analizy „zza biurka” i inspekcje na miejscu w bankach dostarczały informacji o kompleksowej ocenie ryzyka i potencjalnych zagrożeniach.

Głównym celem inspekcji było badanie przestrzegania przez banki przepisów ustaw, zarządzeń prezesa NBP oraz innych aktów prawnych, a także sprawdzanie prawidłowości danych prezentowanych w sprawozdawczości.

Wykres 7

Inspekcje przeprowadzone w bankach komercyjnych i spółdzielczych w latach 1991–1997

Początkowo inspekcje w bankach miały przeważnie charakter problemowy. W kolejnych latach wzrastało znaczenie inspekcji kompleksowych, które pozwalały na pełną ocenę:

- ryzyka obciążającego bank,
- zdolności kierownictwa banku w zakresie kontroli tego ryzyka i zarządzania nim,
- sytuacji banku,
- czynników zagrażających bezpieczeństwu i stabilności banku.

2.2. Przyczyny pogorszenia sytuacji w bankach

Głównym powodem pogorszenia sytuacji w poszczególnych bankach był nadmierny, niekontrolowany przez władze banków, wzrost ryzyka kredytowego. Skala tego zjawiska powodowała zagrożenia dla całego sektora bankowego. Jednocześnie powstanie strat w bankach wynikało zarówno z uwarunkowań zewnętrznych, jak i z czynników tkwiących w samym sektorze bankowym:

- czynniki zewnętrzne:
 - wysoki poziom inflacji,
 - zła sytuacja finansowa wielu tradycyjnych klientów banków,

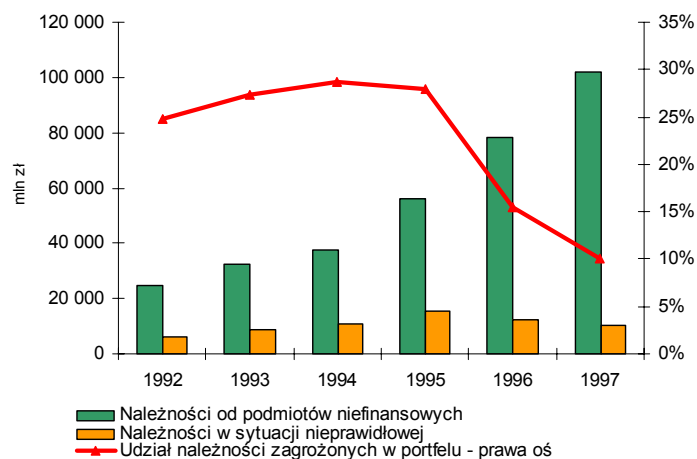
- nadmierny fiskalizm, w tym zwłaszcza brak możliwości zaliczania do kosztów podatkowych utworzonych rezerw celowych na należności zagrożone,
- czynniki tkwiące w sektorze bankowym:
 - brak przygotowania kadry menedżerskiej do prowadzenia instytucji bankowej,
 - brak nowoczesnej technicznej infrastruktury bankowej,
 - niedopracowane rozwiązania prawne i uregulowania wykonawcze,
 - powstanie nowych banków w pierwszych latach reformy systemu bankowego z niewykwalifikowaną kadrami zawodową, słabym przygotowaniem organizacyjnym, w tym przede wszystkim w zakresie regulacji i procedur wewnętrznych,
 - nadmierna ekspansja rozwojowa nowo powstałych banków komercyjnych,
 - celowe działania o charakterze przestępczym niektórych władz banków,
 - niedostateczny nadzór właścicielski.

Za przyczyny pogorszenia sytuacji finansowej banków, powodujące konieczność wszczęcia działań naprawczych w poszczególnych bankach, należy uznać w szczególności: niski poziom funduszy własnych oraz nieprawidłowości w zarządzaniu, powodujące:

- niską jakość aktywów,
- nieprzestrzeganie przepisów ostrożnościowych,
- niski poziom płynności,
- niedostateczne zabezpieczenia kredytów,
- zbyt niski poziom tworzonych rezerw celowych,
- niewłaściwe inwestycje kapitałowe oraz zbyt ekspansywny rozwój sieci placówek,
- udzielanie kredytów bez badania zdolności kredytowej i wiarygodności kredytobiorców,
- nadmierne koszty działania.

Wykres 8

Jakość należności od podmiotów niefinansowych w systemie bankowym w latach 1992–1997

W przypadku banków spółdzielczych były to również zmiany w ich statutach dokonane w latach 1989–1991. Zmiany te dotyczyły głównie przedmiotu i zakresu – również terytorialnego – prowadzonej działalności i zostały wprowadzone na mocy decyzji Banku Gospodarki Żywnościowej, sprawującego w owym czasie funkcję centralnego związku spółdzielczego oraz wykonującego czynności nadzoru nad działalnością banków spółdzielczych. Zostały one dokonane bez zgody prezesa NBP, co stanowiło naruszenie art. 83 Prawa bankowego w obowiązującym wówczas brzmieniu.

Niekontrolowane rozszerzenie przedmiotu działania na wszystkie czynności bankowe – przy braku odpowiedniego doświadczenia w obsłudze podmiotów gospodarczych działających w gospodarce rynkowej – i zwiększenie obszaru działania na cały kraj spowodowały zaangażowanie się banków w kredytowanie nieznanych im bliżej podmiotów, spoza lokalnego środowiska. Banki nie były do tego przygotowane, napotykały trudności z windykacją należności (kredytów oraz udzielonych gwarancji) od podmiotów, których siedziby były odległe od siedziby danego banku spółdzielczego. Jednocześnie nie dysponowały odpowiednio wyspecjalizowanymi służbami prawnymi.

Dodatkowym problemem dla sektora banków spółdzielczych był brak wystarczająco silnych zrzeczeń oraz funkcjonujących w nich mechanizmów bezpieczeństwa, a także:

- niedopasowanie sieci banków spółdzielczych do potencjału gospodarczego na terenie ich działania (np. w dawnym województwie chełmskim działało 50 banków spółdzielczych),

- przejście od bankowości wyspecjalizowanej, ograniczonej do obsługi rolników indywidualnych i rzemieślników, do bankowości uniwersalnej (przy braku doświadczenia w obsłudze podmiotów gospodarczych działających w gospodarce rynkowej oraz procedur oceny zdolności kredytowej kredytobiorców).

2.3. Procesy naprawcze w sektorze bankowym

Wobec obserwowanego na początku lat 90. wzrostu ryzyka w działalności poszczególnych banków duże znaczenie dla rozwiązania problemów tych banków miało wypracowanie procedur naprawczych, likwidacyjnych i upadłościowych. Procedury te, według kryterium skutków ich stosowania, można podzielić na dwie kategorie:

- stosowane w ramach postępowania naprawczego, których celem było utrzymanie bytu prawnego banku poprzez uzdrowienie jego gospodarki,
- likwidacyjno-upadłościowe, zmierzające do zakończenia bytu prawnego banku przy maksymalnej ochronie interesów klientów; w ramach tych procedur unormowano przejęcie banku przez inny bank albo czasowe przejęcie kontroli kapitałowej w banku przez Narodowy Bank Polski, lub likwidację i upadłość banku.

W latach 1993–1994 obserwowano obniżenie poziomu współczynnika wypłacalności w poszczególnych bankach, co świadczyło o wzroście liczby banków, w których stwierdzono podwyższone ryzyko działania.

Tabela 1
Wielkość współczynnika wypłacalności w bankach komercyjnych w latach 1993–1997

Poziom współczynnika wypłacalności	Liczba banków komercyjnych na koniec roku				
	1993	1994	1995	1996	1997
Poniżej 0 proc.	13	15	11	7	6
Od 0 do 2 proc.	0	1	0	0	0
Od 2 do 8 proc.	5	2	2	1	2
Powyżej 8 proc.	69	65	68	73	73
Łącznie	87	83	81	81	81

W latach 1993–1997 od 9 proc. do 23 proc. działających banków komercyjnych nie spełniało jednej z podstawowych norm nadzorczych, jaką jest osiągnięcie minimalnego 8-procentowego poziomu współczynnika wypłacalności. Jednocześnie zdecydowana większość banków niespełniających wymogu adekwatności kapitałowej była technicznie niewypłacalna. Współczynnik wypłacalności tych banków kształtował się poniżej 2 proc., a zastosowanie wobec nich procedur likwidacyjnych spowodowałoby dalsze pogłębienie strat, wynikające ze zmiany

zasad wyceny aktywów. W sytuacji likwidacji przedsiębiorstwa doprowadziłoby to do zupełnego wyczerpania pozostającego w tych bankach kapitału.

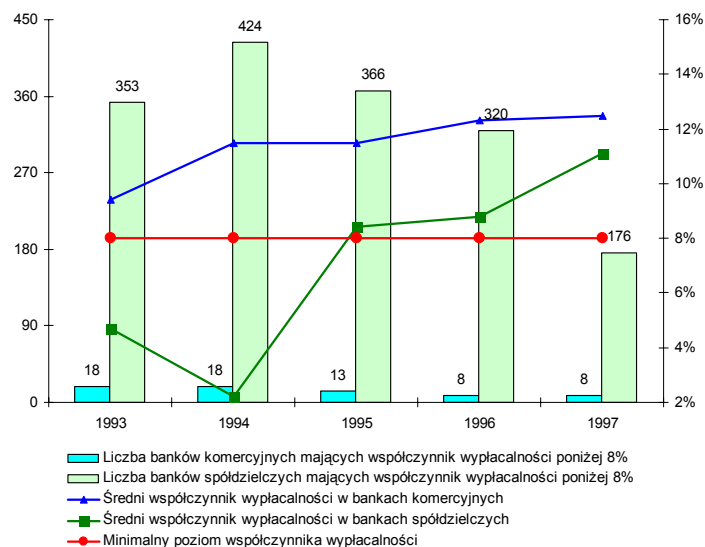
Tabela 2
Wielkość współczynnika wypłacalności w bankach spółdzielczych w latach 1993–1997

Poziom współczynnika wypłacalności	Liczba banków spółdzielczych na koniec roku				
	1993	1994	1995	1996	1997
Poniżej 0 proc.	220	309	215	125	39
Od 0 do 2 proc.	19	21	32	26	17
Od 2 do 8 proc.	114	94	119	169	120
Powyżej 8 proc.	1 300	1 188	1 144	1 074	1 119
Łącznie	1 653	1 612	1 510	1 394	1 295

Adekwatność kapitałowa w sektorze banków spółdzielczych również budziła zastrzeżenia. W tym samym okresie w poszczególnych latach od 14 proc. do 26 proc. banków miało współczynnik wypłacalności poniżej 8 proc., a jednocześnie od 4 proc. do 20 proc. banków było technicznie niewypłacalnych – ich współczynnik wypłacalności kształtował się poniżej 2 proc.

Najwięcej banków niespełniających norm adekwatności kapitałowej ujawniono w 1994 r. Wynikało to z zastosowania przez banki przepisów dotyczących wyceny aktywów i tworzenia rezerw celowych na należności zagrożone.

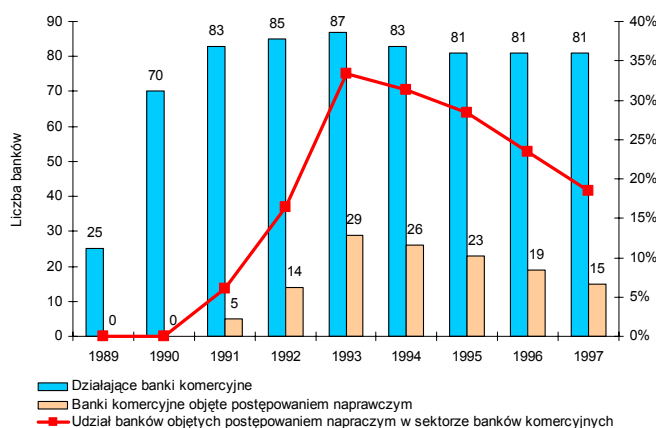
Wykres 9
Liczba banków niespełniających wymogu 8-procentowego współczynnika wypłacalności oraz średni współczynnik wypłacalności w bankach komercyjnych i spółdzielczych

Procedury naprawcze, likwidacyjne i upadłościowe zostały określone w przepisach prawa. Zgodnie z ustawą Prawo bankowe bank mógł być zobowiązany do wszczęcia postępowania naprawczego lub sam zdecydować o rozpoczęciu działań naprawczych, jeżeli:

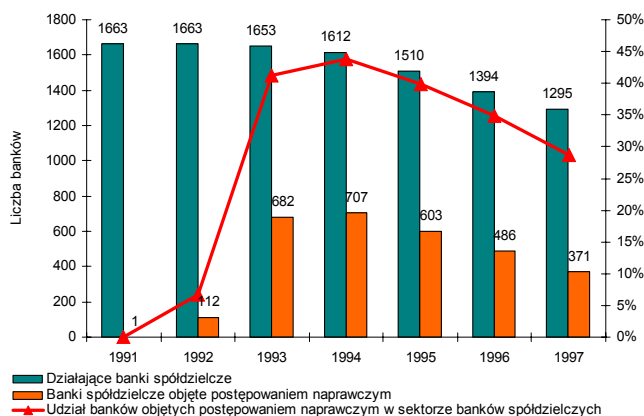
- w jego działalności powstała strata,
- wystąpiła groźba straty,
- powstało zagrożenie niewypłacalnością banku.

Wykres 10
Banki o podwyższonym poziomie ryzyka w sektorze banków komercyjnych

Uwzględniając wymogi ustawy Prawo bankowe, w latach 1991–1997 postępowaniami naprawczymi objęto 46 banków komercyjnych oraz 993 banki spółdzielcze.

Wykres 11
Banki o podwyższonym poziomie ryzyka w sektorze banków spółdzielczych

W większości przypadków zobowiązania do wszczęcia procesu naprawczego kierował do banków prezes NBP. Czasem jednak władze banków same decydowały o wdrożeniu postępowań naprawczych:

- w 17 proc. w grupie banków komercyjnych (8 przypadków),
- w 27 proc. w grupie banków spółdzielczych (342 przypadki).

2.4. Zastosowane rozwiązania w celu uniknięcia kryzysu bankowego

Po zidentyfikowaniu zagrożeń dla sektora bankowego w I kwartale 1992 r. Narodowy Bank Polski przygotował raport, w którym wskazał, że niebezpieczeństwo załamania sytuacji w sektorze wynikało m.in. z ówczesnych rozwiązań podatkowych, niesprawnych systemów zabezpieczeń i egzekucji należności, braku systemu gwarantowania depozytów klientów w bankach prywatnych. Sprawą zainteresowano Parlament i Rząd. Powołano wówczas specjalny poselski Zespół ds. bankowości oraz rządowo-bankowy zespół roboczy w sprawie działań zmierzających do poprawy i stabilizacji systemu bankowego w Polsce.

Jednocześnie ze względu na pogorszenie sytuacji finansowej w wielu bankach Narodowy Bank Polski oprócz wypracowania procedur naprawczych, likwidacyjnych i upadłościowych podjął różnego rodzaju działania, w szczególności:

- Od 21 maja 1993 r. – mając na względzie bezpieczeństwo wkładów oszczędnościowych oraz wymogi Drugiej Dyrektywy Rady Ministrów UE – zaostrzył kryteria udzielania licencji nowym bankom. Zarząd NBP ustalił wyższą, do dzisiaj obowiązującą, wartość minimalnej kwoty kapitału założycielskiego dla nowo tworzonych banków – równowartość 5 mln ECU (obecnie euro).
- Do czasu powołania Bankowego Funduszu Gwarancyjnego NBP wspierał sanację banków następującymi działaniami:
 - nabywanie na okres przejściowy akcji i obligacji sanowanych banków komercyjnych,
 - udzielanie pomocy wekslowej bankom (komercyjnym i spółdzielczym) prowadzącym samodzielnie sanację lub podejmującym się restrukturyzacji innego, zagrożonego upadłością banku.

Dodatkowo, od połowy 1994 r. na mocy znowelizowanych przepisów ustawy o Narodowym Banku Polskim przyjęto rozwiązanie systemowe, umożliwiające zwolnienie banków

realizujących programy naprawcze lub zaangażowanych w sanowanie innych banków¹ z obowiązku odprowadzania i utrzymywania rezerwy obowiązkowej. Banki były przy tym zobowiązane przeznaczyć zwolnione środki na zakup skarbowych papierów wartościowych (stanowiących zabezpieczenie zobowiązań banku wobec deponentów).

Skutkiem zainteresowania Parlamentu i Rządu problematyką banków było przygotowanie i uchwalenie wielu ustaw, w tym ustawy z 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarki Żywnościowej. Na podstawie tych ustaw uruchomiono pomoc dla niektórych banków; Skarb Państwa przekazał 10 bankom będącym jego własnością łącznie 4 mld zł w postaci obligacji restrukturyzacyjnych.

O ile środki budżetowe wspomagały restrukturyzację banków państwowych, o tyle Narodowy Bank Polski wspierał procesy naprawcze komercyjnych banków prywatnych i banków spółdzielczych. Przyjęte przez Zarząd NBP w 1993 r. zasady wspierania procesów naprawczych banków zyskały akceptację Sejmu RP. W założeniach polityki pieniężnej na 1994 r. Sejm zobowiązał NBP do prowadzenia działań na rzecz umocnienia sektora bankowego oraz jego konsolidacji i przeznaczenia na ten cel do 300 mln zł. Instrumenty finansowe miały obejmować zakup akcji, obligacji, weksli sekurytyzacyjnych, udzielanie gwarancji na lokaty bądź udzielanie kredytu refinansowego. Szczególną uwagę miano poświęcić bankom spółdzielczym. W związku z tym na podstawie decyzji Zarządu NBP z ogólnej kwoty środków przeznaczonych na wspieranie procesów naprawczych banków wydzielono 40 mln zł na restrukturyzację sektora banków spółdzielczych.

Dobre wyniki prowadzonej restrukturyzacji w sektorze banków spółdzielczych z wykorzystaniem środków pomocowych Narodowego Banku Polskiego spowodowały, że Sejm podjął kolejne decyzje, upoważniające bank centralny do kontynuacji takich działań i przeznaczania dalszych kwot na taki cel. Rezolucja Sejmu RP z 12 lipca 1995 r. upoważniła NBP do przeznaczania 40 mln zł na wspieranie procesów restrukturyzacji sektora banków spółdzielczych. Następnie w uchwale z 11 stycznia 1996 r. Sejm RP upoważnił NBP do przeznaczania kolejnych 40 mln zł. Ostatnią uchwałę w takiej sprawie Sejm RP podjął 24 stycznia 1997 r. NBP został wówczas upoważniony do wsparcia procesów naprawczych i konsolidacyjnych w sektorze banków komercyjnych kwotą 20 mln zł.

¹ Do końca 1997 r. ze zwolnienia z obowiązku odprowadzania rezerwy obowiązkowej skorzystały łącznie 23 banki komercyjne i 220 banków spółdzielczych. Według stanu na koniec grudnia 1997 r. z rezerwy obowiązkowej zwolnionych było 16 banków komercyjnych (na łączną kwotę 511,6 mln zł) i 109 banków spółdzielczych (na łączną kwotę 116,5 mln zł).

2.4.1. Wspieranie procesów naprawczych banków przez Narodowy Bank Polski

Mając na uwadze nasilające się objawy pogorszenia sytuacji banków, NBP w 1993 r. wypracował zasady wspierania ich procesów naprawczych. Zgodnie z tymi zasadami podjęto działania zmierzające do rozwiązania problemów banków zagrożonych upadłością. Opracowano oddzielne zasady dla banków komercyjnych i oddzielne dla banków spółdzielczych. W przypadku banków komercyjnych zasady te były podobne do wprowadzonych później w ustawie o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, a w przypadku banków spółdzielczych miały uproszczony charakter. Kryteria udzielania pomocy określono przejrzysto, uzależniając udzielenie pomocy od spełnienia następujących warunków:

- Wielkość pomocy udzielonej bankowi powinna być niższa niż odpowiedzialność – przyjęta dobrowolnie przez NBP w porozumieniu z Ministrem Finansów – z tytułu gwarancji depozytów osób fizycznych według zasady:
 - do równowartości w złotych 1 000 ECU – 100 proc. wartości depozytu,
 - od równowartości w złotych od 1 001 do 3 000 ECU – 90 proc. wartości depozytów.
- Właściciele powinni ponieść koszt sanacji banku – warunkiem udzielenia pomocy było pokrycie strat banku jego kapitałami.
- Restrukturyzowany bank miał potencjalnego inwestora gotowego na wejście kapitałowe lub przejęcie sanowanego banku.
- Pomoc NBP miała mieć charakter przejściowy, do czasu znalezienia inwestora dla restrukturyzowanego banku.
- Restrukturyzowany bank zagrożony upadłością powinien poddać się pełnemu badaniu audytorskiemu przeprowadzonemu przez renomowaną firmę audytorską.

W latach 1993–1995 NBP wsparł finansowo restrukturyzację 13 banków komercyjnych, przy czym aktywa żadnego z nich nie przekraczały 1 proc. aktywów sektora bankowego. Łączne zaangażowanie NBP z tytułu pomocy dla banków komercyjnych wyniosło blisko 538 mln zł.

Tabela 3
Pomoc NBP dla banków komercyjnych (w mln zł)

Rodzaj pomocy	Lata			Łącznie
	1993	1994	1995	
Liczba banków	3	8	2	13
Zaangażowanie kapitałowe	27,9	76,9	–	104,8
Nabywanie obligacji restrukturyzacyjnych	103,2	34,5	–	137,7

Rodzaj pomocy	Lata			Łącznie
	1993	1994	1995	
Kredyt wekslowy	154,0	112,5	28,5	295,0
Ogółem	285,1	223,9	28,5	537,5

Poza wymienionymi powyżej instrumentami w 1996 r. NBP dokonał konwersji 67,5 mln zł kredytu refinansowego na inwestycje centralne na pożyczkę podporządkowaną dla BGŻ.

W przypadku banków spółdzielczych łączna pomoc udzielona przez NBP w formie kredytu wekslowego w latach 1994–1997 wyniosła 125,2 mln zł. W przypadku jednego banku spółdzielczego pomoc w wysokości 0,7 mln zł została wypłacona na początku 1998 r.

Tabela 4
Pomoc NBP dla banków spółdzielczych

Podstawa udzielenia pomocy	Liczba banków spółdzielczych restrukturyzowanych przy wykorzystaniu środków pomocowych NBP	Liczba banków spółdzielczych uczestniczących w restrukturyzacji sektora banków spółdzielczych	Liczba banków komercyjnych uczestniczących w restrukturyzacji sektora banków spółdzielczych	Łączna kwota udzielonej pomocy (w mln zł)
Decyzja zarządu NBP z 6 maja 1994 r.	38	23	6	39,8
Rezolucja Sejmu z 12 lipca 1995 r.	35	30	0	39,8
Uchwała Sejmu z 11 stycznia 1996 r.	29	10	8	36,7
Uchwała Sejmu z 24 stycznia 1997 r.	9	7	0	9,6
Razem	111	54	12	125,9

W celu wzmocnienia zaufania do sektora bankowego – głównie banków prywatnych – NBP podjął również działania interwencyjne, polegające na objęciu akcji oraz udzieleniu wsparcia finansowego (zakup obligacji i kredyt wekslowy). W 1993 r. NBP:

- wspomógł restrukturyzację Łódzkiego Banku Rozwoju SA (prowadzoną przez BIG SA),
- podjął się procesu naprawczego Pierwszego Komercyjnego Banku SA,
- wsparł finansowo przejęcie Baltic Banku SA przez Gecobank SA (który w 1995 r. został przejęty przez Kredyt Bank SA).

Najważniejszą kwestią było wsparcie PKB SA, bowiem ujawnienie jego kłopotów finansowych wywołało panikę wśród klientów, którzy powierzyli mu swoje oszczędności. Był to pierwszy przypadek takiej interwencji w banku prywatnym.

NBP był głównym akcjonariuszem PKB SA do listopada 1998 r., kiedy akcje banku zostały odsprzedane Powszechnemu Bankowi Kredytowemu SA.

W styczniu 1994 r. miała miejsce kolejna interwencja NBP – w Prosper Banku SA.

W obu bankach zastosowano podobne środki pomocy. NBP pozostał głównym akcjonariuszem Prosper Banku SA do kwietnia 1997 r. Akcje Prosper Banku SA, wraz z akcjami Polskiego Banku Inwestycyjnego SA, zostały wówczas sprzedane Kredyt Bankowi SA.

Poza Prosper Bankiem SA w 1994 r. NBP udzielił wsparcia finansowego siedmiu innym bankom komercyjnym, przy czym cztery z nich przyłączono do banków, w których kontrolę kapitałową przejął wcześniej NBP (trzy banki do Pierwszego Banku Komercyjnego SA, jeden zaś do Prosper Banku SA), udzielając tym bankom dodatkowej pomocy w postaci kredytu wekslowego. Dwa kolejne przypadki to przejęcia banków komercyjnych zagrożonych upadłością przez inne banki komercyjne. Przejęcia te zostały dokonane również przy wsparciu finansowym NBP i miały postać kredytu wekslowego.

W 1994 r. wystąpiły pierwsze przypadki czynnego włączenia się inwestorów zagranicznych w procesy sanacyjne banków. Działania te wynikały z inicjatywy NBP. Holenderski bank ABN Amro odkupił akcje Interbanku SA od NBP i drobnych inwestorów krajowych. Wcześniej Westdeutsche Landesbank włączył się, razem z Polskim Bankiem Rozwoju SA, w sanację Banku Morskiego SA w Szczecinie.

Następnie, również w 1994 r., NBP udzielił pomocy:

- BWR SA na prowadzenie działań naprawczych w Krakowskim Banku Mieszkaniowym Interkrakbank SA,
- Bankowi Regionalnemu SA w Rybniku, który został przejęty w końcu 1995 r. przez Kredyt Bank SA.

Od 1994 r. – zgodnie z wprowadzoną nowelizacją ustawy o Narodowym Banku Polskim – jako instrument sanacyjny stosowano również zwolnienie banków z obowiązku odprowadzania i utrzymywania rezerwy obowiązkowej. Za zwolnione środki banki nabywały skarbowe papiery wartościowe. Łącznie w latach 1994–1997 z możliwości tej skorzystały 24 banki komercyjne i 221 banków spółdzielczych. Zwolnienia uzyskiwały banki samodzielnie prowadzące działania

naprawcze, jak też banki przejmujące banki w sytuacji kryzysowej, przy czym w takim przypadku kwota zwolnienia była liczona od przejmowanych depozytów.

NBP pozytywnie oceniał również działania inwestorów zagranicznych wspierających procesy restrukturyzacyjne w polskim sektorze bankowym. W latach 1994–1997 z pomocy finansowej inwestorów zagranicznych skorzystało 8 banków komercyjnych. Inwestorzy ci przeznaczyli na ten cel (bez zaangażowania kapitałowego) 77,6 mln zł. W tym samym czasie inwestorzy zagraniczni objęli akcje restrukturyzowanych banków o wartości 88,8 mln zł, a z uwzględnieniem Banku Przemysłowego SA – 118,8 mln zł.

Tabela 5

Banki korzystające z pomocy inwestorów zagranicznych – zaangażowania niekapitałowe

Lp.	Nazwa banku, któremu udzielono pomocy	Forma pomocy	Kwota pomocy (w mln zł)	Uwagi
1	Prosper-Bank SA	nabycie 8- i 9-letnich obligacji banku	10,0	Pomoc udzielona w 1995 r.
2	Wielkopolski Bank Kredytowy SA	6,5-letnia lokata oprocentowana 1 proc. p.a.	10,0	Pomoc udzielona w związku z nabyciem oddziału Bydgoskiego Banku Budownictwa SA w 1996 r.
3	Bank Zachodni SA we Wrocławiu	8-letnia pożyczka oprocentowana 1 proc. p.a.	10,0	Pomoc udzielona w związku z nabyciem przedsiębiorstwa bankowego BRR „Rolbank” SA w 1997 r.
4	Pierwszy Komercyjny Bank SA w Lublinie	8-letnia pożyczka oprocentowana 1 proc. p.a.	10,0	Pomoc udzielona w 1997 r. w związku z udziałem w restrukturyzacji przedsiębiorstw: Banku Budownictwa SA, Bydgoskiego Banku Komunalnego i PBH „Merkury” SA
5	Pierwszy Komercyjny Bank SA w Lublinie	8-letnia pożyczka oprocentowana 1 proc. p.a.	10,0	Pomoc udzielona w 1997 r. w związku z udziałem w restrukturyzacji przedsiębiorstw: Banku Budownictwa SA, Bydgoskiego Banku Komunalnego i PBH „Merkury” SA
6	Bank Unii Gospodarczej SA, Gospodarczy Bank	pomoc techniczna przeznaczona dla wymienionych banków	7,6	

Lp.	Nazwa banku, któremu udzielono pomocy	Forma pomocy	Kwota pomocy (w mln zł)	Uwagi
	Wielkopolski SA, Gospodarczy Bank Południowo- Zachodni SA, Lubelski Bank Regionalny SA			
7	Bank Współpracy Regionalnej SA w Krakowie	7-letnia pożyczka, oprocentowana 1 proc. p.a.	10,0	Pomoc udzielona w 1996 r. w związku z restrukturyzacją BWR Banku Secesyjnego SA i BWR Real Banku SA
8	Bank Współpracy Regionalnej SA w Krakowie	8-letnia pożyczka oprocentowana 1 proc.	10,0	Pomoc udzielona w 1997 r. w związku z restrukturyzacją BWR Banku Secesyjnego SA i BWR Real Banku SA
Łącznie			77,6	

W przypadku banków spółdzielczych NBP udzielał pomocy w czterech tzw. transzach. Podział ten wynika z różnych terminów podjęcia decyzji o uruchomieniu pomocy, jak również ze zróżnicowania celów, na które ta pomoc była udzielana (samodzielna sanacja, procesy łączeniowe).

2.4.2. Pomoc Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Na mocy ustawy z 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym została powołana instytucja niezmiernie istotna dla bezpieczeństwa i stabilizacji sektora bankowego. Do głównych zadań Funduszu należą:

- gwarantowanie depozytów pieniężnych zgromadzonych w bankach w wysokości i zakresie wskazanych w ustawie,
- udzielanie zwrotnej pomocy finansowej bankom o zagrożonej wypłacalności.

Zgodnie z ustawą BFG udzielał pomocy bankom objętym postępowaniami naprawczymi, po spełnieniu następujących warunków:

- o uznaniu przez zarząd Funduszu wyników badania sprawozdania finansowego banku;
- o przedstawieniu przez bank ubiegający się o pomoc pozytywnej opinii organu nadzoru o:

- programie postępowania uzdrawiającego
- lub
- celowości przejęcia banku,
- lub
- celowości połączenia banku z innym bankiem,
- lub
- zakupie akcji bądź udziałów innego banku;
- wykazaniu, że wielkość pomocy, o którą bank się ubiega, nie jest wyższa niż łączna maksymalna kwota z tytułu gwarancji w tym podmiocie, liczona jako suma środków gwarantowanych na rachunkach deponentów banku;
- wykorzystaniu dotychczasowych funduszy własnych banku do pokrycia strat.

Fundusz wspierał procesy sanacyjne banków od 1996 r.

Tabela 6
Pomoc BFG dla sektora banków komercyjnych i spółdzielczych w latach 1996–1997 (w mln zł)

Lata	Banki komercyjne						Banki spółdzielcze						Razem	
	samodzielna sanacja		przejęcia banków spółdzielczych		przejęcia banków komercyjnych		zakup akcji		samodzielna sanacja		procesy łączeniowe			
	liczba	kwota	liczba	kwota	liczba	kwota	liczba	kwota	liczba	kwota	liczba	kwota	liczba	kwota
1996	1	20,0	2	25,7	2	69,9	0	0	2	9,3	2	4,7	9	129,6
1997	3	240,0	3	6,6	1	0,5	0	0	17	37,3	4	9,8	28	294,2
Ogółem	4	260,0	5	32,3	3	70,4	0	0	19	46,6	6	14,5	37	423,8

2.5. Środki nadzorcze stosowane w bankach o podwyższonym ryzyku działania

Wobec wszystkich banków objętych postępowaniami naprawczymi podejmowano wiele czynności o charakterze nadzorczym, w tym działania interwencyjne. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa wydawano bankom zalecenia, a także stosowano zakazy i nakazy.

W latach 1992–1997 działania te miały przede wszystkim formę zaleceń kierowanych do banków, w szczególności dotyczących:

- podjęcia działań mających na celu przywrócenie płynności płatniczej lub osiągnięcie i przestrzeganie norm, o których mowa w ustawie Prawo bankowe,
- zwiększenia funduszy własnych,

- zaniechania określonych form reklamy,
- obniżenia oprocentowania depozytów,
- osiągnięcia określonego poziomu współczynnika wypłacalności.

W przypadku niskiej jakości zarządzania w bankach prezes NBP zwracał się do rad nadzorczych banków z wnioskami o dokonanie zmian zarządów. Stosował również sankcje nadzorcze wyszczególnione w przepisach prawa, w tym:

- zawieszenie w czynnościach członków zarządu banków, do czasu podjęcia przez radę banku uchwały o ich odwołaniu,
- ograniczenie zakresu działalności banków, w tym poprzez:
 - zakaz udzielania kredytów i pożyczek pieniężnych udziałowcom, członkom zarządu oraz rady nadzorczej,
 - zakaz udzielania członkom zarządu, rady nadzorczej i pracownikom preferencyjnie oprocentowanych kredytów długoterminowych, kredytów i pożyczek pieniężnych,
 - zakaz stosowania wyższych od średnich stawek oprocentowania depozytów,
 - zakaz zawierania nowych umów o przyjmowanie wkładów oszczędnościowych i lokat terminowych,
 - zakaz zawierania bez zgody Prezesa NBP umów nabycia akcji lub udziałów spółek prawa handlowego bądź cywilnego,
 - zakaz tworzenia spółek prawa handlowego i cywilnego oraz realizacji przedsięwzięć gospodarczych z innymi podmiotami,
 - zakaz organizacji konkursów z nagrodami rzeczowymi dla klientów.

W przypadku banków komercyjnych, w których straty spowodowały znaczne naruszenie kapitału akcyjnego, prezes NBP zwracał się do zarządów banków, aby – zgodnie z przepisami Kodeksu handlowego – zwoływały walne zgromadzenia akcjonariuszy w celu podjęcia decyzji o dalszym istnieniu spółki lub jej likwidacji.

Jeżeli procesy naprawcze banków nie przebiegały zgodnie z zatwierdzonymi programami naprawczymi lub zarządy banków nie przedstawiały programów naprawczych, prezes NBP – zgodnie z ustawowymi kompetencjami – podejmował decyzje o:

- ustanowieniu zarządu komisarycznego,
- zawieszeniu działalności banków i zgłoszeniu wniosków o ogłoszenie ich upadłości,

- ustanowieniu zarządu tymczasowego,
- likwidacji banku.

W wielu bankach negatywny wpływ na ich działalność mieli właściciele. Sytuacja taka występowała szczególnie na początku lat 90., kiedy organ nadzoru nie miał ustawowych kompetencji do weryfikacji wiarygodności akcjonariuszy w celu wydawania zgody na wykonywanie przez nich praw z posiadanych akcji banku. W wyniku nowelizacji ustawy Prawo bankowe sytuacja ta zmieniła się w kwietniu 1992 r.

W 1996 r. akcje Banku Powierniczo-Gwarancyjnego SA nabyła grupa powiązanych personalnie zagranicznych inwestorów. Wiarygodność tych osób i podmiotów, w świetle przedstawianych przez bank informacji, budziła wątpliwości nadzoru bankowego. Inwestorzy ci objęli akcje banku w takiej wysokości, aby nie podlegać procedurze weryfikacyjnej. Pomimo prowadzonego przez ponad rok postępowania w tej sprawie nadzór bankowy nie otrzymał dokumentów pozwalających na stwierdzenie, z jakich źródeł pochodziły środki na nabycie akcji. W związku z tym prezes NBP zdecydował o cofnięciu zgody na utworzenie banku i zarządził jego likwidację. Ponieważ niewiarygodni akcjonariusze sprzedali akcje innym inwestorom, Komisja Nadzoru Bankowego mogła uchylić tę decyzję.

W dotychczasowej historii sektora bankowego był to jedyny przypadek, w którym interwencja organu nadzoru nie wynikała ze złej sytuacji ekonomiczno-finansowej banku.

Tabela 7
Interwencje Prezesa NBP w sektorze banków komercyjnych w latach 1991–1997

Rok, w którym prezes NBP dokonał interwencji	Rodzaj interwencji w restrukturyzowanym banku	Nazwa banku, w którym podjęto interwencje	Nazwa banku nabywcy przedsiębiorstwa bankowego w procesie likwidacji lub nazwa inwestora przejmującego kontrolę kapitałową
1991	♦ ustanowienie zarządu tymczasowego	Bank Handlowo-Kredytowy SA	
	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego		
1992	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego	Łódzki Bank Rozwoju SA	
	♦ zarządzenie likwidacji banku	Bank Handlowo-Kredytowy SA	
1993	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego	Warszawski Bank Zachodni SA	
	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego	Poznański Bank Handlowy „Merkury” SA	

Rok, w którym prezes NBP dokonał interwencji	Rodzaj interwencji w restrukturyzowanym banku	Nazwa banku, w którym podjęto interwencje	Nazwa banku nabywcy przedsiębiorstwa bankowego w procesie likwidacji lub nazwa inwestora przejmującego kontrolę kapitałową
	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego	Prosper Bank SA	
	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego	Bank Morski SA	
	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego	Interbank SA	
	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego	Pierwszy Komercyjny Bank SA w Lublinie	
	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego ♦ zarządzenie likwidacji banku	Baltic Bank SA	
	♦ zarządzenie likwidacji banku	Warszawski Bank Zachodni SA	Bank Zachodni SA
1994	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego, ♦ zarządzenie likwidacji banku	Bydgoski Bank Komunalny SA	Pierwszy Komercyjny Bank SA w Lublinie
	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego ♦ zawieszenie działalności banku i zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości banku	Bank Agrobank SA	
	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego	Dolnośląski Bank Gospodarczy SA	Prosper Bank SA
	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego	Bank Komercyjny Poznania SA	
	♦ zawieszenie działalności banku i zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości banku	Bank Promocji Eksportu Animex SA	
	♦ zarządzenie likwidacji banku	Poznański Bank Handlowy „Merkury” SA	Pierwszy Komercyjny Bank SA w Lublinie
	♦ zarządzenie likwidacji banku	Bank Budownictwa SA w Szczecinie	Pierwszy Komercyjny Bank SA w Lublinie
♦ zarządzenie likwidacji banku	Głogowski Bank Gospodarczy SA	Bank Zachodni SA	
1995	♦ zarządzenie likwidacji banku	Bank Rozwoju Rolnictwa „Rolbank” SA w Poznaniu	Bank Zachodni SA
	♦ zawieszenie działalności banku i zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości banku	Bydgoski Bank Budownictwa SA w Bydgoszczy	

Rok, w którym prezes NBP dokonał interwencji	Rodzaj interwencji w restrukturyzowanym banku	Nazwa banku, w którym podjęto interwencje	Nazwa banku nabywcy przedsiębiorstwa bankowego w procesie likwidacji lub nazwa inwestora przejmującego kontrolę kapitałową
	♦ zarządzenie likwidacji banku	Dolnośląski Bank Gospodarczy SA we Wrocławiu	
1997	♦ cofnięcie zgody na utworzenie banku i zarządzenie likwidacji banku	Bank Powierniczo-Gwarancyjny SA w Warszawie	
	♦ zawieszenie działalności banku i zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości banku	Savim Bank Depozytowo-Kredytowy SA w Warszawie	

Oprócz wyżej wyszczególnionych interwencji prezes NBP zdecydował o zawieszeniu działalności 5 banków komercyjnych i skierowaniu do sądów wniosków o ogłoszenie upadłości tych banków. Jednak równoczesne starania o pozyskanie dla nich inwestorów dały rezultaty i możliwe było wycofanie wniosków z sądów. W stosunku do tych banków zastosowano inne środki nadzorcze.

Prezes NBP podejmował wiele interwencji także w sektorze banków spółdzielczych. Skalę działań prowadzonych w trybie nadzoru obrazuje tabela 8.

Tabela 8
Interwencje prezesa NBP w sektorze banków spółdzielczych w latach 1991–1997

Rok, w którym prezes NBP podjął interwencję	Rodzaj interwencji		
	zarząd komisaryczny	zarządzenie likwidacji banku	zawieszenie działalności banku i zgłoszenie wniosku o ogłoszenie jego upadłości
1991	–	–	–
1992	–	–	2
1993	10	1	15
1994	1	4	35
1995	1	7	59
1996	1	13	28
1997	–	11	8

Ze skierowanych do sądu 147 wniosków o ogłoszenie upadłości banków spółdzielczych 16 zostało wycofanych. Wobec tych banków zastosowano inne środki nadzorcze. W przypadku 131 banków sądy ogłosiły upadłość. Jednocześnie Bank Spółdzielczy w Śremie, wobec którego

wniosek o ogłoszenie upadłości został skierowany w 1992 r., w postępowaniu upadłościowym zawarł układ z wierzycielami, co było podstawą do wznowienia jego działalności.

Narodowy Bank Polski inicjował oraz wspierał procesy sanacji i konsolidacji polskiego sektora bankowego. Dzięki temu – mimo że kilkadziesiąt banków komercyjnych było zagrożonych upadłością – w latach 1993–1997:

- sądy ogłosiły upadłość jedynie 4 banków komercyjnych,
- 10 banków, po uprzednim postawieniu ich w stan likwidacji, zostało sprzedanych innym bankom,
- 5 banków o niskich kapitałach zdecydowało się na połączenie z innym bankiem.

W tym okresie:

- 202 banki spółdzielcze połączyły się z innymi bankami spółdzielczymi (w tym 85 z pomocą finansową NBP).
- 49 przedsiębiorstw banków spółdzielczych, po likwidacji w trybie m.in. art. 107 ustawy Prawo bankowe, zostało sprzedanych innym bankom (w tym 30 bankom komercyjnym).
- Uczestnicy 6 banków podjęli samodzielnie decyzję o sprzedaży przedsiębiorstw bankowych bankom komercyjnym.
- Sądy ogłosiły upadłość 123 banków spółdzielczych – 1 bank, którego upadłość została ogłoszona w 1992 r., wznowił działalność.
- Liczba banków spółdzielczych zmniejszyła się z 1 663 na początku 1993 r. do 1 295 na koniec 1997 r.

2.6. Procesy łączeniowe banków komercyjnych

W latach 1992–1997 ze względu na zagrożenie upadłością wielu banków komercyjnych i spółdzielczych prezes NBP podejmował decyzje, na podstawie których przedsiębiorstwa bankowe banków zagrożonych były przejmowane przez inne banki. W niektórych przypadkach właściciele zagrożonych banków komercyjnych sami decydowali o połączeniu z innymi bankami znajdującymi się w dobrej sytuacji. W tym okresie doszło do 8 przejęć przedsiębiorstw bankowych banków, które – zgodnie z decyzją prezesa NBP – zostały postawione w stan likwidacji.

Tabela 9**Wykaz przejęć przedsiębiorstw banków postawionych w stan likwidacji na podstawie decyzji prezesa NBP**

Rok	Przedsiębiorstwo bankowe banku przejmowanego	Bank przejmujący
1993	Warszawski Bank Zachodni SA	Bank Zachodni SA
	Baltic Bank SA	Powszechny Bank Handlowy „Gecobank” SA
1994	Głogowski Bank Gospodarczy SA	Bank Zachodni SA
	Bydgoski Bank Komunalny SA	Pierwszy Komercyjny Bank SA w Lublinie
	Bank Budownictwa SA	Pierwszy Komercyjny Bank SA w Lublinie
	Poznański Bank Handlowy „Merkury” SA	Pierwszy Komercyjny Bank SA w Lublinie
1995	Dolnośląski Bank Gospodarczy SA	Prosper Bank SA
	Bank Rozwoju Rolnictwa „Rolbank” SA	Bank Zachodni SA

Jednocześnie prezes NBP:

- Sprzyjał działaniom inwestorów, które ograniczały ewentualne koszty upadłości banków dla ich klientów. Spośród takich działań należy odnotować:
 - wycofanie w 1995 r. wniosku o ogłoszenie upadłości Banku Rozwoju Energetyki i Ochrony Środowiska MEGABANK SA i wyrażenie zgody na wejście kapitałowe inwestora niemieckiego Bayerische Vereinsbank AG (po spłacie zobowiązań banku inwestor ten zdecydował o postawieniu go w stan likwidacji),
 - przed ogłoszeniem upadłości Bydgoskiego Banku Budownictwa SA w 1996 r. sprzedaż części przedsiębiorstwa bankowego (obejmującego zobowiązania wobec klientów) Wielkopolskiemu Bankowi Kredytowemu SA.
- Pozytywnie oceniał decyzje właścicieli banków:
 - o likwidacji banków, w których stwierdzono wysokie ryzyko działalności, i sprzedaży przedsiębiorstw bankowych innym bankom (akcjonariusze Banku Morskiego w 1997 r. zdecydowali o likwidacji banku i sprzedaży przedsiębiorstwa bankowego Powszechnemu Bankowi Kredytowemu SA),
 - w zakresie działań łączeniowych.

Tabela 10

Zestawienie banków, które z powodu niskich funduszy własnych lub po przeprowadzeniu restrukturyzacji zdecydowały o połączeniu z innym bankiem

Rok	Bank restrukturyzowany	Bank przejmujący lub inwestor
1993	Bank Ziemiński SA	Kredyt Bank SA
	Bank Rozwoju Rzemiosła, Handlu i Usług „Market” SA	Bank Zachodni SA
1995	Sopocki Bank Inicjatyw Gospodarczych Sopot Bank SA	Bank Gdański SA
	Powszechny Bank Handlowy „Gecobank” SA	Kredyt Bank SA
	Bank Regionalny SA w Rybniku	Kredyt Bank SA
1996	Bank Depozytowo-Powierniczy GLOB SA	Kredyt Bank SA

2.7. Procesy łączeniowe banków spółdzielczych

Procesy konsolidacyjne w sektorze banków spółdzielczych miały dwie podstawowe przyczyny:

- zbyt niskie fundusze własne,
- złą sytuację finansową.

Tabela 11

Zmiany w sektorze banków spółdzielczych powodowane procesami restrukturyzacyjnymi i łączeniowymi

Rok	Sprzedaż przedsiębiorstw likwidowanych banków innym bankom		Łączenia banków decyzją udziałowców
	komercyjnym	spółdzielczym	
1994	3	2	13
1995	8	3	34
1996	9	7	68
1997	10	7	73

Procesy naprawcze i konsolidacyjne w sektorze banków spółdzielczych początkowo były wspierane środkami pomocowymi NBP, a od 1996 r. również przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

2.8. Główne przyczyny upadłości w sektorze bankowym

Pomimo prowadzonych działań restrukturyzacyjnych w sektorze bankowym w przypadku niektórych banków konieczne było zastosowanie procedury upadłościowej. Pierwsza upadłość banku została ogłoszona przez sąd w 1992 r. i dotyczyła Banku Spółdzielczego w Śremie. Bank ten na mocy zawartego układu wierzycieli jako jedyny wznowił działalność.

Ustawową przesłanką zgłoszenia przez prezesa NBP wniosku do sądu o ogłoszenie upadłości banku jest stwierdzenie, że aktywa tego banku nie wystarczają na pokrycie jego zobowiązań. Decyzje o kierowaniu wniosków do sądów podejmowano jednak wyłącznie wówczas, gdy nie można było znaleźć dla zagrożonych banków innego rozwiązania, chroniącego interesy klientów.

W latach 1992–1997 na podstawie wniosków zgłoszonych przez prezesa NBP sądy ogłosiły upadłość:

- 4 banków komercyjnych,
- 127 banków spółdzielczych.

Tabela 12
Liczba upadłości banków w latach 1992–1997

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Banki komercyjne	–	–	–	3	1	–
Banki spółdzielcze	1	10	23	57	30	6

Przyczyny upadłości banków w przeważającej liczbie przypadków były takie same:

- niska jakość aktywów,
- wysokie straty powodujące, że aktywa nie wystarczały na zaspokojenie zobowiązań banków,
- utrata płynności finansowej.

Banki te w swojej działalności naruszały przepisy prawa i regulacje ostrożnościowe oraz składały nierzetelną sprawozdawczość do NBP. W rezultacie nadzór bankowy nie miał podstaw do podjęcia interwencji we właściwym czasie. Ponadto skala stwierdzonych nieprawidłowości w tych bankach praktycznie uniemożliwiała ich restrukturyzację.

3. Sytuacja w sektorze bankowym po 1997 r.

3.1. Zmiana organizacji nadzoru bankowego

W dniu 29 sierpnia 1997 r. Sejm uchwalił nowe ustawy Prawo bankowe i o Narodowym Banku Polskim, które weszły w życie 1 stycznia 1998 r. Nowe regulacje wprowadziły istotne zmiany w organizacji nadzoru bankowego. Sprawowanie nadzoru powierzono Komisji Nadzoru Bankowego, która przejęła wcześniejsze kompetencje Narodowego Banku Polskiego i prezesa NBP.

Wedle przyjętych rozwiązań Komisja Nadzoru Bankowego, chociaż była powiązana z NBP osobą przewodniczącą, była organem niezależnym od banku centralnego.

W skład Komisji wchodził również:

- zastępca Przewodniczącego Komisji – Minister Finansów lub delegowany przez niego sekretarz bądź podsekretarz stanu w Ministerstwie Finansów,
- przedstawiciel Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
- Prezes Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego,
- Przewodniczący Komisji Papierów Wartościowych i Giełd lub jego zastępca,
- przedstawiciel Ministra Finansów,
- Generalny Inspektor Nadzoru Bankowego.

W sprawach dotyczących regulacji nadzoru bankowego w posiedzeniach Komisji uczestniczył z głosem doradczym przedstawiciel Związku Banków Polskich.

Organem wykonawczym Komisji został Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego, pozostający jednostką organizacyjną NBP.

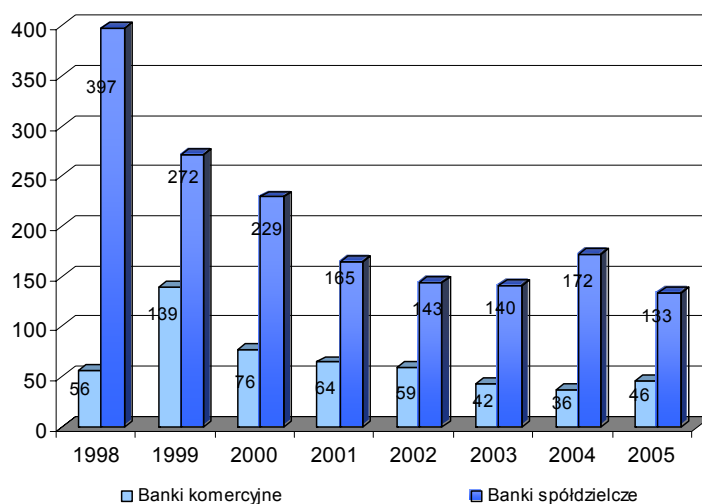
Komisja Nadzoru Bankowego przejęła od banku centralnego realizację wszystkich funkcji związanych ze sprawowaniem nadzoru, od licencyjnej, przez regulacyjną do kontrolno-analitycznej.

W strukturze GINB zostały wyodrębnione biura, których zadaniem było spełnianie tych funkcji. Powstało Biuro Licencji Bankowych, które przejęło zadania od odrębnego wcześniej od GINB i znajdującego się w strukturach NBP Departamentu Licencji Bankowych. Realizację funkcji regulacyjnej przejęło Biuro Polityki Nadzorczej. Funkcje kontrolno-analityczne sprawowały trzy biura: Biuro Inspekcji, Biuro Analiz Systemu Bankowego i Biuro Bankowości Spółdzielczej.

Utworzenie nowych struktur pozwoliło na usystematyzowanie działań nadzorczych oraz bardziej metodyczne podejście do realizowanych zadań. Ustalono dla banków cykle nadzorcze i zasady nadawania przez nadzór bankowy ocen punktowych, określających poziom ryzyka obciążającego poszczególne banki. Oceny te są nadawane zarówno po przeprowadzonych inspekcjach kompleksowych, jak i w nadzorze analitycznym „zza biurka”. W tym zakresie zastosowano systemy CAMELIFO i CAEL, wykorzystując doświadczenia innych krajów.

CAMELIFO i CAEL są to systemy ocen punktowych obejmujące ocenę poszczególnych obszarów działalności banku. W trakcie inspekcji w banku nadawane są oceny w systemie CAMELIFO. Oceny te obejmują: kapitał, jakość aktywów, zarządzanie, wynik finansowy, płynność, ryzyko stopy procentowej, ryzyko operacji walutowych oraz ryzyko operacyjne. W toku analizy „zza biurka” banki otrzymują oceny w systemie CAEL, tj. w zakresie: kapitału, jakości aktywów, wyniku finansowego oraz płynności. Do oceny banków stosuje się pięciopunktową skalę, gdzie najwyższa jest ocena 1. W nadzorze analitycznym oceny nadawane są co kwartał, natomiast w nadzorze inspekcyjnym wyłącznie po inspekcjach kompleksowych realizowanych zgodnie z ustalonym wcześniej cyklem nadzorczym, indywidualnym dla poszczególnych banków.

Wykres 12
Liczba inspekcji w bankach w latach 1998–2005

Ustawa Prawo bankowe określiła zasady współpracy KNB z zagranicznymi organami nadzoru bankowego oraz innymi organami nadzoru nad poszczególnymi segmentami krajowego rynku finansowego.

W sprawowanie nadzoru zostali włączeni biegli rewidenci, których zobligowano do przekazywania Komisji Nadzoru Bankowego informacji o stwierdzonych nieprawidłowościach w badanych sprawozdaniach finansowych banków.

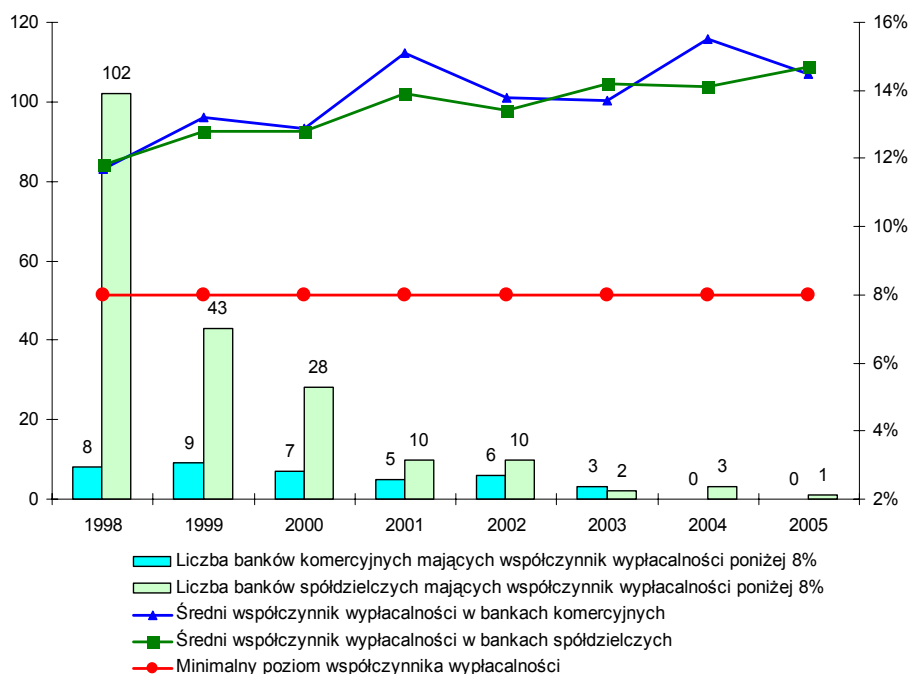
W nowych przepisach poszerzono katalog środków nadzoru wobec banków o podwyższonym ryzyku działania, wprowadzając możliwość:

- nakazania bankowi wstrzymania wypłat z zysku,
- zakazania otwierania nowych jednostek organizacyjnych przez określony czas.

W ramach sankcji nadzorczych ustawa wprowadziła możliwość odwołania przez KNB członka zarządu banku oraz nałożenia na członka zarządu banku kary pieniężnej do wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia osoby ukaranej.

Nowe Prawo bankowe wyraźnie określiło, że każdy bank jest zobowiązany do utrzymywania sumy funduszy własnych na takim poziomie, aby jego współczynnik wypłacalności wynosił co najmniej 8 proc.

Wykres 13
Liczba banków niespełniających wymogu 8-procentowego współczynnika wypłacalności oraz średni współczynnik wypłacalności w bankach komercyjnych i spółdzielczych

W I półroczu 1998 r. zakończył się proces tworzenia i organizacji banków regionalnych przewidzianych w ustawie z 24 czerwca 1994 r. o restrukturyzacji banków spółdzielczych i Banku Gospodarki Żywnościowej. W maju 1998 r. została wydana licencja dla ostatniego banku regionalnego. Dobiegł również końca proces zrzeszania się banków spółdzielczych w bankach regionalnych. Na koniec czerwca 1998 r. banki spółdzielcze zrzeszone były w 11 strukturach, w tym 1 002 banki w 9 bankach regionalnych. BUG SA i GBPZ SA nie wstąpiły do Krajowego Związku Banków Spółdzielczych, na czele którego stał BGŻ SA jako bank krajowy. Uniemożliwiło to utworzenie, zgodnie z intencją ustawodawcy, jednolitej struktury bankowości spółdzielczej. Poza krajową grupą banków spółdzielczych pozostawały 242 banki spółdzielcze (zrzeszone w BUG SA i GBPZ SA) oraz Spółdzielczy Bank Rozwoju „Samopomoc Chłopska”. Konsolidacja banków zrzeszających w 2002 r., która zmieniła obraz sektora banków spółdzielczych, była wywołana koniecznością odpowiedniego wyposażenia banków zrzeszających w kapitał.

3.2. Procesy konsolidacyjne w sektorze

Po przejęciu nadzoru nad działalnością banków Komisja Nadzoru Bankowego kontynuowała zainicjowane przez NBP działania restrukturyzacyjne w sektorze, czynnie uczestnicząc w procesach kształtujących system bankowy i podejmując liczne działania zmierzające do zachowania jego stabilności. Następową bowiem konsolidacja sektora przy aktywnym udziale kapitału zagranicznego. Jednocześnie globalizacja rynków światowych oraz fuzje między instytucjami finansowymi stymulowały podobne procesy w Polsce.

W wyniku przeobrażeń sektora bankowego zmniejszyła się liczba banków:

- komercyjnych z 81 na koniec 1997 r. do 55 na koniec czerwca 2006 r.,
- spółdzielczych z 1 295 na koniec 1997 r. do 585 na koniec czerwca 2006 r.

Nastąpiło to zwłaszcza w wyniku fuzji i przejęć, a także minimalizowania zagrożeń systemowych, dzięki zastosowaniu procedury upadłościowej wobec banków, których koszty restrukturyzacji przewyższyłyby wartość wypłat z tytułu gwarancji depozytów.

Procesy konsolidacyjne nasiliły się w latach 1998–2002. Wówczas 29 banków komercyjnych połączyło się z innymi bankami lub zostało przez nie przejętych. Dzięki temu powstały większe, silne organizacyjnie i kapitałowo instytucje, będące w stanie konkurować z bankami zagranicznymi i sprostać oczekiwaniom polskich przedsiębiorstw.

Tabela 13**Procesy łączeniowe wywołane decyzją właścicieli banków**

Lp.	Rok	Bank przejmowany	Bank przejmujący
1	1999	Bank Depozytowo-Kredytowy SA,	Bank Polska Kasa Opieki SA
2		Powszechny Bank Gospodarczy SA	Bank Polska Kasa Opieki SA
3		Pomorski Bank Kredytowy SA	Bank Polska Kasa Opieki SA
4		HYPO BANK Polska SA, od stycznia 2000 r. HypoVereinsbank Polska SA	Bank Przemysłowo-Handlowy SA
5		Bank Energetyki SA	Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych SA
6	2000	Bank Austria Creditanstalt Poland SA (wcześniej Bank Creditanstalt SA)	Powszechny Bank Kredytowy SA
7		Gliwicki Bank Handlowy SA	Wielkopolski Bank Kredytowy SA
8		BIG Bank SA (d. ŁBR SA)	BIG Bank Gdański SA (aktualna nazwa Bank Millennium SA)
9	2001	CITIBANK (Poland) SA	Bank Handlowy w Warszawie SA
10		Wielkopolski Bank Kredytowy SA (obecnie BZ WBK SA)	Bank Zachodni SA
11		ING Bank NV Oddział w Warszawie	Bank Śląski SA (aktualna nazwa ING Bank Śląski SA w Katowicach)
12		Bałtycki Bank Regionalny SA	Gospodarczy Bank Wielkopolski SA
13		Bank Własności Pracowniczej – Unibank SA	Nordea Bank Polska SA
14		Powszechny Bank Kredytowy SA	Bank Przemysłowo-Handlowy SA (późniejsza nazwa Bank Przemysłowo-Handlowy PBK SA, obecnie BPH SA)
15	2002	Bank Cukrownictwa CUKROBANK SA	Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych SA
16		Bank Częstochowa SA	BRE Bank SA
17	2003	LG Petro Bank SA	Nordea Bank Polska SA
18	2004	GE Bank Mieszkaniowy SA	GE Capital Bank SA (bank zmienił nazwę na GE Money Bank SA)

Uwaga: kolorem żółtym zaznaczono banki, które zostały połączone w trakcie realizacji postępowań naprawczych.

Obowiązująca od 1998 r. ustawa Prawo bankowe zobowiązywała banki spółdzielcze do osiągnięcia funduszy własnych w kwocie odpowiadającej minimum wymaganemu dla nowo zakładanych banków w terminie do 31 grudnia 1998 r. Minimum to określiła Komisja Nadzoru Bankowego – na podstawie delegacji ustawowej – w uchwale nr 9/98 z 5 sierpnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia banków spółdzielczych w kapitał założycielski, w

wysokości równowartości w złotych 300 tys. euro. Większość tych banków, korzystając z upoważnienia ustawowego, wystąpiła do Komisji Nadzoru Bankowego o zgodę na przesunięcie o rok terminu osiągnięcia minimum, co miało umożliwić przygotowanie odpowiednich planów dotyczących wzrostu ich funduszy własnych.

Na koniec 1998 r. 964 banki spółdzielcze nie spełniały określonego w ustawie minimum, a ich wyniki nie zapewniały wystarczająco szybkiego przyrostu funduszy. W związku z tym wymaganą wartość funduszy własnych banki uzyskiwały przede wszystkim w procesach łączeniowych. Do końca 1999 r. 428 banków spółdzielczych połączyło się z innymi bankami spółdzielczymi, natomiast grupa 400 banków nie osiągnęła minimum. Spowodowało to przesunięcie terminu osiągnięcia minimum na koniec 2000 r. Z inicjatywy środowiska banków spółdzielczych w uchwalonej 9 kwietnia 1999 r. nowelizacji ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym wprowadzono zmianę art. 172 Prawa bankowego. Jednak w grudniu 2000 r. 147 banków nadal nie spełniało warunku posiadania funduszy własnych w wysokości równowartości 300 tys. euro. W związku z tym 7 grudnia 2000 r. Sejm, uchwalając ustawę o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, ponownie określił terminy osiągnięcia kolejnych progów kapitałowych:

- 300 tys. euro do końca 2001 r.,
- 500 tys. euro do końca 2005 r.,
- 1 mln euro do końca 2010 r.

Zmiana terminów osiągnięcia funduszy własnych w wymaganej wysokości spowodowała zahamowanie procesu łączeń. Wiele banków podjęło działania zmierzające do zwiększenia kapitałów samodzielnie, wykorzystując uzyskiwane wyniki i przeznaczając większość z nich na wzrost funduszy, pozyskiwanie nowych udziałowców oraz pożyczek podporządkowanych od banków zrzeszających.

Na koniec 2005 r. 582 banki zrzeszone posiadały kapitały wyższe od wymaganego minimum 500 tys. euro. Spośród 5 banków, które nie miały funduszy na wymaganym poziomie, 3 połączyły się w styczniu i marcu 2006 r. z innymi bankami zrzeszonymi w Banku Polskiej Spółdzielczości SA, a jeden połączył się 30 czerwca 2006 r. z innym bankiem spółdzielczym ze swojego zrzeszenia – GBW SA. Ostatni z wymienionych banków uzyskał na koniec stycznia 2006 r. wymagany kapitał, po zaliczeniu do funduszy własnych zaudytowanego zysku za 2005 r. Funduszami własnymi wyższymi niż 1 mln euro na koniec 2005 r. dysponowały 292 banki spółdzielcze zrzeszone w bankach zrzeszających. Wobec przystąpienia Polski do Unii Europejskiej termin

osiągnięcia przez banki spółdzielcze funduszy własnych na poziomie równowartości 1 mln euro został skrócony do końca 2007 r.

Tabela 14
Zmiany w sektorze banków spółdzielczych

Rok	Przejęcia	Łączenia	Likwidacje	Upadłości
1998	–	96	6	4
1999	1	406	1	–
2000	2	99	–	–
2001	2	35	–	1
2002	2	35	–	–
2003	–	5	–	–
2004	1	3	–	–
2005	2	6	–	–

Uchwalona 7 grudnia 2000 r. ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających na nowo określiła kierunki przekształceń bankowego sektora spółdzielczego. Jednocześnie znacznie rozszerzono zakres uprawnień banków spółdzielczych. Niepowodzenie koncepcji budowy jednolitej, trójszczeblowej struktury bankowości spółdzielczej sprawiło, że nowa ustawa wprowadziła model dwuszczeblowy, umożliwiając jednocześnie łączenie się banków zrzeszających banki spółdzielcze. Co więcej, ustawa przewidywała podwyższone wymogi kapitałowe dla banków zrzeszających, co miało prowadzić do przyspieszenia procesu łączeń.

Wprowadzono możliwość łączenia się banków zrzeszających i regionalnych pomiędzy sobą oraz możliwość ich łączenia się z innymi bankami. W przypadku tej ostatniej możliwości w celu zachowania ich spółdzielczego charakteru wprowadzono jednak zasadę uniemożliwiającą przejęcie kontroli nad nimi przez podmioty spoza sektora. Ustawa dopuściła udział w akcjonariacie banku zrzeszającego podmiotów niebędących bankami zrzeszającymi lub spółdzielczymi, stanowiąc jednocześnie, że nie mogą one wykonywać łącznie prawa głosu z więcej niż 24 proc. akcji.

Łączenia banków zrzeszających zostały uznane za jedną z metod szybkiej racjonalizacji struktury zrzeszeń i ponoszonych przez nie kosztów. Realizacji tego celu miało służyć m.in. wprowadzenie progów kapitałowych dla banków zrzeszających, odpowiednio wyższych niż przewidziane w Prawie bankowym dla banków komercyjnych. Rozwiązanie to było uzasadnione, ponieważ ustawa przypisywała bankom zrzeszającym wiele czynności, takich jak prowadzenie rachunków banków spółdzielczych czy utrzymywanie rachunków rezerwy obowiązkowej.

W dniu wejścia w życie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających działało 11 banków, w których zrzeszone były banki spółdzielcze. Dodatkowo bankiem zrzeszającym mógł być BGŻ SA.

Ustawa nałożyła również na banki zrzeszające m.in. obowiązek spełnienia odpowiednich wymogów kapitałowych (10 mln euro do 28 lipca 2001 r., 15 mln euro do 31.12.2003 r. i 20 mln euro do 31.12.2006 r.).

Na koniec 2005 r. w sektorze banków spółdzielczych funkcjonowały 3 banki zrzeszające banki spółdzielcze. Jeden bank spółdzielczy pozostawał poza strukturami zrzeszeń.

Tabela 15
Liczba banków według zrzeszeń w latach 2000–2005

Bank zrzeszający	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bank Polskiej Spółdzielczości SA	-	-	368	363	358	354
Gospodarczy Bank Wielkopolski SA	79	104	157	157	157	153
Mazowiecki Bank Regionalny SA	68	67	78	78	80	80
Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni SA	88	87	-	-	-	-
Bank Unii Gospodarczej SA	54	53	-	-	-	-
Warmińsko-Mazurski Bank Regionalny SA	54	53	-	-	-	-
Lubelski Bank Regionalny SA	86	78	-	-	-	-
Bałtycki Bank Regionalny SA	31	-	-	-	-	-
Pomorsko-Kujawski Bank regionalny SA	51	50	-	-	-	-
Dolnośląski Bank Regionalny SA	28	28	-	-	-	-
Małopolski Bank Regionalny SA	101	87	-	-	-	-
Rzeszowski Bank Regionalny SA	39	34	-	-	-	-
Razem	679	641	603	598	595	587

Ponieważ część banków zrzeszających do końca lipca 2001 r. nie osiągnęła progu kapitałowego w wysokości równoważnej 10 mln euro, do końca 2001 r. akcjonariusze tych banków na walnych zgromadzeniach podjęli uchwały o przystąpieniu do GBP-Z SA. W styczniu 2002 r. zmieniono nazwę banku na Bank Polskiej Spółdzielczości SA. W marcu 2002 r. nastąpiła sądowa rejestracja połączenia 6 banków zrzeszających. Wkrótce do tej struktury przystąpił 7. bank zrzeszający.

Na koniec 2005 r. kapitały banków zrzeszających przekraczały wymagane 20 mln euro.

3.3. Przyczyny wzrostu ryzyka w sektorze bankowym

Od 1999 r. wzrósł poziom ryzyka kredytowego w sektorze bankowym, co spowodowało pogorszenie sytuacji wielu banków. Sytuację tę wywołało spowolnienie tempa wzrostu gospodarczego.

Dużo większy, niż przewidywano, okazał się wpływ kryzysu rosyjskiego na polską gospodarkę. Obniżenie dynamiki wzrostu gospodarczego w krajach Unii Europejskiej, zwłaszcza w Niemczech, sprawiło, że bariera popytu zewnętrznego okazała się większa niż spowodowana załamaniem eksportu do Rosji i innych krajów Wspólnoty Niepodległych Państw.

Pogorszenie sytuacji finansowej podmiotów gospodarczych, wzrost bezrobocia i pogorszenie sytuacji gospodarstw domowych przyczyniły się do obniżenia jakości portfela kredytowego banków. Dotkliwy dla banków był również głęboki spadek dynamiki depozytów. Oznaczał bowiem zaostrenie konkurencji o pieniądź nie tylko między bankami, lecz także ze strony innych instytucji finansowych.

Nasilająca się konkurencja zmusiła banki z jednej strony do stałego poszerzania zakresu oferowanych usług i podnoszenia ich jakości, a z drugiej strony do systematycznego poszukiwania możliwości obniżenia kosztów działania.

Negatywny wpływ na sytuację banków miała upadłość Banku Staropolskiego SA w 2000 r. W tym roku z tytułu wpłat na fundusz ochrony środków gwarantowanych BFG banki poniosły koszty w łącznej wysokości 484,1 mln zł.

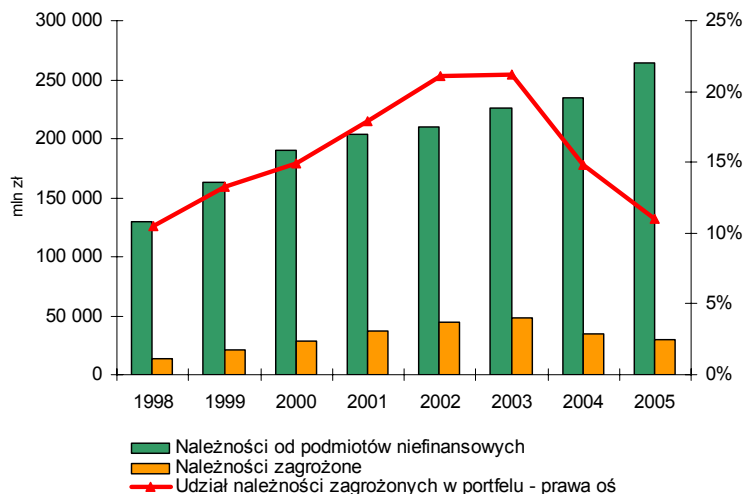
Z dniem 30 marca 2000 r. weszła w życie uchwała nr 8/1999 KNB z 22 grudnia 1999 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków, która zastrzyła te zasady. W większości banków nowa regulacja oraz obniżenie jakości portfela kredytowego spowodowały wzrost poziomu tworzonych rezerw celowych.

Pogorszenie jakości portfela było również wynikiem zbyt liberalnej oceny ryzyka kredytowego w bankach, co wiązało się z ekspansywną polityką kredytową w poprzednich latach.

W 2000 r. w trudnym położeniu znalazły się zwłaszcza małe banki, co powodowało konieczność pozyskania dla nich inwestorów strategicznych lub objęcia ich procesem konsolidacji z innymi, silniejszymi kapitałowo bankami.

Wykres 14

Jakość należności od podmiotów niefinansowych w systemie bankowym w latach 1998–2005

W 2001 r. nastąpiło dalsze spowolnienie wzrostu gospodarczego. Doszło do ograniczenia popytu na kredyty pod wpływem pogorszenia sytuacji finansowej przedsiębiorstw oraz słabszych perspektyw dochodowych gospodarstw domowych w wyniku trudnej sytuacji na rynku pracy. Jednocześnie banki w związku z rosnącym poziomem należności zagrożonych stosowały bardziej rygorystyczne procedury udzielania kredytów.

Sytuacja zmieniła się dopiero od 2004 r., kiedy wraz z rozwojem portfeli kredytowych w bankach obniżał się poziom ich należności zagrożonych.

3.4. Postępowania naprawcze banków

Liberalna polityka kredytowa banków oraz pogorszenie sytuacji kredytobiorców, oprócz czynników wewnętrznych, takich jak słabość zarządzania i bazy kapitałowej, zaostrzyły trudności finansowe niektórych banków i wywołały konieczność rozpoczęcia przez nie działań naprawczych.

W rezultacie KNB musiała skoncentrować się na działaniach restrukturyzacyjnych, a w skrajnych przypadkach wyeliminować podmioty niespełniające wymogów nadzorczych. W 2000 r. przeprowadzono operację zapobiegającą kryzysowi zaufania do sektora bankowego, m.in. poprzez postawienie w stan upadłości niewypłacalnego Banku Staropolskiego SA – dzięki temu uniknięto „efektu domina” w systemie bankowym.

W latach 1998–2005 postępowaniem naprawczym objęto 24 banki komercyjne, w tym 12 w 2000 r. Dzięki skutecznym interwencjom udało się zapobiec upadłości wielu banków, m.in. poprzez ustanowienie w nich zarządów komisarycznych czy pozyskanie nowych, wiarygodnych inwestorów. Zastosowane środki nadzorcze pozwoliły na dokapitalizowanie banków, rozpoczęcie w nich działań naprawczych lub spowodowały przejście banków przez inne, silne kapitałowo banki.

Wykres 15
Banki o podwyższonym poziomie ryzyka w sektorze banków komercyjnych

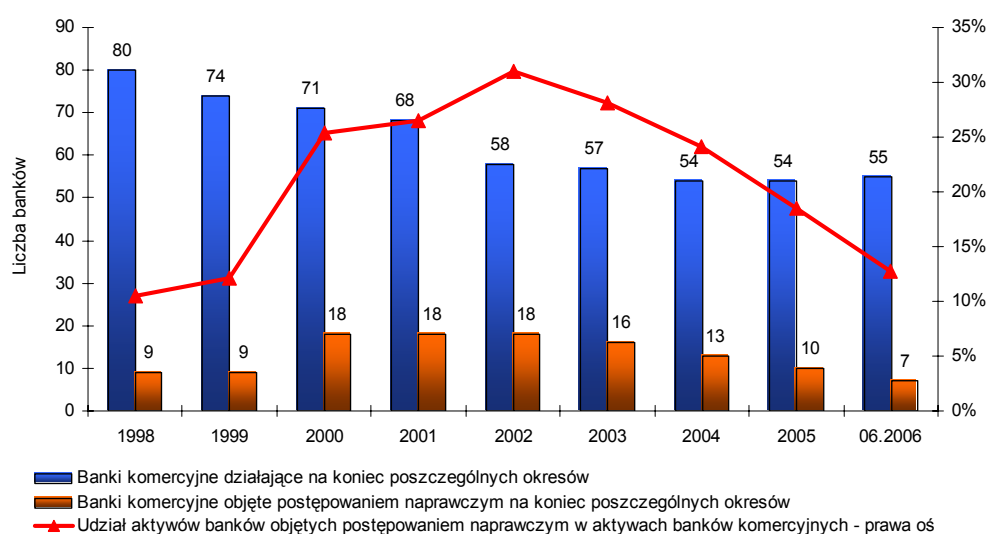

Tabela 16
Banki komercyjne o podwyższonym poziomie ryzyka, które pozyskały wiarygodnych inwestorów

Lp.	Rok, w którym została przejęta kontrola kapitałowa	Nazwa banku poszukującego inwestora	Nazwa inwestora
1	1999	BWR Bank Secesyjny SA, od 28.01.2000 DaimlerChrysler Services (debis) Bank Polska SA	DaimlerChrysler Services (debis) AG
2		Bank Własności Pracowniczej SA (od 18.10.1999 BWP – Unibank SA)	Unibank A/S
3		Bank Komunalny SA, obecnie Nordea Bank Polska SA	Nordbanken AB
4	2000	PBB Invest Bank SA, obecnie Invest Bank SA	Zygmunt Solorz-Żak

W latach 1999–2002 kłopoty finansowe miały cztery duże banki komercyjne, wśród nich największy – PKO BP SA. Banki te również objęto postępowaniami naprawczymi, w ramach których zostały one dokapitalizowane przez właścicieli.

Duże znaczenie dla wyników prowadzonych postępowań naprawczych w przypadku mniejszych banków mieli także inwestorzy zagraniczni, którzy łącznie zainwestowali w restrukturyzację polskiego sektora bankowego co najmniej 1,3 mld zł.

Tabela 17

Banki, które otrzymały pomoc od inwestorów zagranicznych – zaangażowania kapitałowe

Lp.	Nazwa banku, któremu udzielono pomocy	Forma pomocy	Kwota pomocy (w mln zł)	Uwagi
1	Bank Morski SA w Szczecinie	nabycie 22,6 proc. akcji	7,0	Pomoc udzielona w 1994 r. W 1997 r. akcjonariusze banku podjęli decyzję o likwidacji banku. W procesie likwidacji akcjonariusze nie odzyskali w pełni kwot zaangażowanych w akcje.
2	Bank Rozwoju Energetyki i Ochrony Środowiska „Megabank” SA	nabycie 99 proc. akcji oraz spłata 100 proc. zobowiązań banku	ok. 12,0	Pomoc udzielona w 1995 r. Inwestor niemiecki po wypłacie zobowiązań podjął decyzję o likwidacji banku.
3	Wielkopolski Bank Rolniczy SA	nabycie 10 proc. akcji	10,0	Pomoc udzielona w 1995 r. W 2001 r. KNB zdecydowała o przejęciu banku przez inny bank. Fundusze własne banku zostały przeznaczone na pokrycie strat WBR SA.
4	Polsko-Kanadyjski Bank im. św. Stanisława SA	nabycie 4,47 proc. akcji	12,0	Pomoc udzielona w 1995 r. W 2000 r. kontrolę kapitałową w banku przejął Den Danske Bank AS.
5	Interbank SA	nabycie 98 proc. akcji	188,4	Pomoc udzielona w 1994 r. w kwocie 23,7 mln zł. Obecnie bank nosi nazwę ABN Amro Bank (Polska) SA. W wyniku dokapitalizowania zaangażowanie inwestora wzrosło do 188,4 mln zł.
6	Solidarność Chase DT Bank SA	nabycie 90 proc. akcji	427,7	Pomoc udzielona w 1995 r. w wysokości 17,8 mln zł, Obecnie bank nosi nazwę GE Money Bank SA, a inwestor posiada 95,5 proc. jego kapitału – kwota zaangażowania kapitałowego wzrosła do 427,7 mln zł.

Lp.	Nazwa banku, któremu udzielono pomocy	Forma pomocy	Kwota pomocy (w mln zł)	Uwagi
7	Bank Podlaski SA w Siedlcach	nabycie ponad 50 proc. akcji	111,8	Dokapitalizowanie banku, który nie miał funduszy własnych w wysokości wymaganej przepisami. Pomoc udzielona w wysokości 13 mln zł. Obecnie bank nosi nazwę AIG Bank (Polska) SA, a inwestor posiada 99,9 proc. kapitału banku – kwota zaangażowania kapitałowego wzrosła do 111,8 mln zł.
8	Wielkopolski Bank Kredytowy SA	Inwestor irlandzki nabył początkowo 36,3 proc. akcji WBK SA	25,0	Pomoc udzielona w 1995 r. WBK SA nabył w 1996 r. oddział Bydgoskiego Banku Budownictwa SA oraz 86,88 proc. akcji Gliwickiego Banku Handlowego SA, będącego w sytuacji kryzysowej.
9	Bank Przemysłowy SA w Łodzi	nabycie ponad 66 proc. akcji	30,0	Dokapitalizowanie w 1997 r. restrukturyzowanego banku. Decyzją KNB w 2004 r. bank został przejęty przez inny bank. Całość kapitałów, w tym środki wniesione przez inwestora czeskiego, zostały przeznaczone na pokrycie strat.
10	Bank Własności Pracowniczej SA w Gdańsku	nabycie 70 proc. akcji	16,3	Dokapitalizowanie banku, który nie miał funduszy własnych w wysokości wymaganej przepisami. Pomoc udzielona w 1999 r. W wyniku konsolidacji banków w grupie kapitałowej inwestora bank został przejęty przez Nordea Bank Polska SA.
11	BWR Bank Secesyjny SA w Katowicach	przyjęcie kontroli kapitałowej	42,7	Odkupienie w 1999 r. od dotychczasowych akcjonariuszy 95 proc. akcji – inwestycja o wartości 12,6 mln zł.
12	Bank Współpracy Regionalnej SA w Krakowie	przyjęcie kontroli kapitałowej w banku zagrożonym upadłością oraz przyjęcie drugiego banku zagrożonego upadłością	423,2	Objęcie blisko 90 proc. akcji banku na kwotę 235 mln zł. Inwestor zrestrukturyzował dwa banki łącznie, tj. BWR SA i BWR Real Bank SA. W 2004 r. inwestor umorzył część swoich akcji i zdecydował o pokryciu straty z lat wcześniejszych w kwocie 150,6 mln zł oraz dokapitalizował bank. Łączna kwota inwestycji sięga 423,2 mln zł.
Łączne inwestycje kapitałowe inwestorów zagranicznych (na dzień 30 czerwca 2006 r.) – ich udział w restrukturyzacji banków			1 306,1	Początkowa wartość udzielonej pomocy wynosiła 414,4 mln zł.

Wobec wszystkich banków realizujących programy naprawcze podejmowano wiele czynności o charakterze nadzorczym, mających przyspieszyć działania władz banków zmierzające do poprawy sytuacji. Podjęmowano także inne interwencje, wydając bankom odpowiednie

zalecenia, a także stosowano zakazy i nakazy – na mocy odpowiednich przepisów prawa – zgodnie z bieżącą oceną ryzyka podejmowanego przez banki.

Przyspieszenie procesów konsolidacyjnych, szczególnie w grupie małych i średnich banków komercyjnych, wynikało głównie z dążenia do:

- uniknięcia groźby upadłości banku,
- sprostania rosnącej konkurencji,
- wzmocnienia potencjału ekonomicznego banku.

Tabela 18
Interwencje KNB w sektorze banków komercyjnych

Rok, w którym KNB dokonała interwencji	Rodzaj interwencji w restrukturyzowanym banku	Nazwa banku restrukturyzowanego	Nazwa banku przejmującego lub inwestora przejmującego kontrolę
1999	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego	BWR Real Bank SA	
	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego	Bank Współpracy Regionalnej SA	Deutsche Bank AG
2000	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego ♦ zawieszenie działalności banku i skierowanie wniosku do sądu o ogłoszenie upadłości banku	Bank Staropolski SA w Poznaniu	
	♦ decyzja o zawieszeniu działalności banku i o przejęciu przez inny bank	BWR Real Bank SA	Bank Współpracy Regionalnej SA
2001	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego	Bank Częstochowa SA	BRE Bank SA
	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego ♦ decyzja o przejęciu banku przez inny bank	Wielkopolski Bank Rolniczy SA	ING Bank Śląski SA
2002	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego	WBC SA	12 największych banków w Polsce
	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego	Bank Spółem SA	LOOK Finansowanie Inwestycji SA we Wrocławiu
	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego ♦ decyzja o zawieszeniu działalności banku i przejęciu przez inny bank	Bank Wschodni SA	Bank Spółem SA
	♦ decyzja o przejęciu banku przez inny bank	Dolnośląski Bank Regionalny SA	Bank Polskiej Spółdzielczości SA
2004	♦ ustanowienie zarządu komisarycznego ♦ decyzja o zawieszeniu działalności banku i przejęciu przez inny bank	Bank Przemysłowy SA	Getin Bank SA

Sektor spółdzielczy w znacznej mierze samodzielnie podejmował decyzje sprzyjające jego restrukturyzacji. W związku z tym Komisja Nadzoru Bankowego interweniowała w mniejszej skali i zakresie.

Wykres 16

Banki o podwyższonym poziomie ryzyka w sektorze banków spółdzielczych

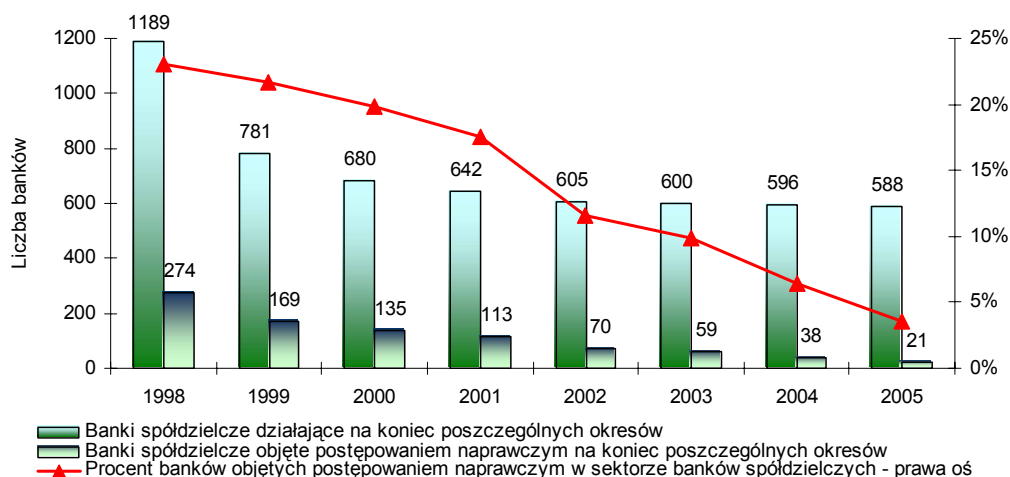

Tabela 19

Interwencje KNB w sektorze banków spółdzielczych

Rok, w którym KNB dokonała interwencji	Rodzaj interwencji w restrukturyzowanym banku	Nazwa banku restrukturyzowanego	Nazwa banku przejmującego lub inwestora przejmującego kontrolę
1998	♦ decyzja o przejęciu banku przez inny bank	Bank Spółdzielczy w Poraju	Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni SA
1999	♦ decyzja o zawieszeniu działalności banku i o przejęciu przez inny bank	Spółdzielczy Bank Rzemiosła w Gdańsku z siedzibą w Sopocie	Bank Rozwoju Budownictwa Mieszkaniowego SA
	♦ decyzja o przejęciu banku przez inny bank	Bank Spółdzielczy w Ulężu	Lubelski Bank Regionalny SA
2000	♦ decyzja o zawieszeniu działalności banku i o przejęciu przez inny bank	Bank Spółdzielczy w Kamienicy Polskiej	Bank Spółdzielczy w Poczesnej
	♦ decyzja o przejęciu banku przez inny bank	Bank Spółdzielczy w Dobrzanach	Bank Gospodarki Żywnościowej SA
2001	♦ zawieszenie działalności banku i skierowanie wniosku do sądu o ogłoszenie upadłości banku	Bank Spółdzielczy we Włodawicach	
2002	♦ decyzja o przejęciu banku przez inny bank	Bank Spółdzielczy w Polkowicach	Bank Spółdzielczy we Wschowie

Rok, w którym KNB dokonała interwencji	Rodzaj interwencji w restrukturyzowanym banku	Nazwa banku restrukturyzowanego	Nazwa banku przejmującego lub inwestora przejmującego kontrolę
	♦ decyzja o zawieszeniu działalności banku i o przejęciu przez inny bank	Bank Spółdzielczy w Pawonkowie	Bank Spółdzielczy w Oleśnicy Opolskiej
	♦ decyzja o zawieszeniu działalności banku i o przejęciu przez inny bank	Bank Spółdzielczy Rzemiosła we Wrocławiu	Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni SA
2003	♦ decyzja o przejęciu banku przez inny bank	Spółdzielczy Bank Rozwoju Samopomoc Chłopska	Bank Przemysłowo-Handlowy SA
2005	♦ decyzja o przejęciu banku przez inny bank	Bank Spółdzielczy w Sulęczynie	Bank Spółdzielczy w Sierakowicach
	♦ decyzja o przejęciu banku przez inny bank	Bank Spółdzielczy w Lubinie	Bank Spółdzielczy we Wschowie

3.5. Znaczenie środków pomocowych BFG dla restrukturyzacji sektora bankowego

Po 1998 r. w procesach naprawczych i konsolidacyjnych w sektorze bankowym istotna rola przypadła Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu, który koncentrował się na działalności pomocowej, udzielając pożyczek z funduszu pomocowego. Dodatkowo od 2001 r. wspierał banki spółdzielcze, w których nie występowało niebezpieczeństwo niewypłacalności, udzielając im pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

Tabela 20
Pożyczki udzielone przez BFG z funduszu pomocowego na restrukturyzację banków komercyjnych

Rok	Samodzielna sanacja		Przejęcia banków komercyjnych		Zakup akcji innego banku		Razem	
	liczba pożyczek	kwota (w mln zł)	liczba pożyczek	kwota (w mln zł)	liczba pożyczek	kwota (w mln zł)	liczba pożyczek	kwota (w mln zł)
1998	2	125,0	0	-	0	-	2	125,0
1999	0	-	1	200,0	0	-	1	200,0
2000	0	-	1	185,0			1	185,0
2001	2	680,0	0	-	1	35,0	3	715,0
2002	0	-	1	30,0	0	-	1	30,0
2003	2	551,0	0	-	12	200,0	14	751,0
2004	1	450,0	0	-	0	-	1	450,0
2005	0	-	1	447,0	0	-	1	447,0
Razem	8	1 806,0	4	862,0	13	235,0	24	2 903,0

Chociaż udział sektora spółdzielczego w systemie bankowym w poszczególnych latach stanowił około 5 proc. aktywów, BFG przeznaczył na jego restrukturyzację 10,1 proc. środków pomocowych. Wynikało to z trudnej sytuacji tego sektora oraz niskiego poziomu funduszy własnych banków.

Tabela 21
Pożyczki udzielone przez BFG z funduszu pomocowego na restrukturyzację banków spółdzielczych

Rok	Samodzielna sanacja		Przejęcie przez bank spółdzielczy		Przejęcie przez bank komercyjny		Razem	
	liczba pożyczek	kwota (w mln zł)	liczba pożyczek	kwota (w mln zł)	liczba pożyczek	kwota (w mln zł)	liczba pożyczek	kwota (w mln zł)
1998	5	47,6	5	6,9	1	3,1	11	57,6
1999	2	27,8	5	13,2	2	39,9	9	80,9
2000	0	-	4	18,7	1	1,7	5	20,4
2001	1	12,0	2	22,0	0	-	3	34,0
2002	1	20,0	2	24,8	1	58,0	4	102,8
2003	0	-	0	-	0	-	0	-
2004	0	-	0	-	0	-	0	-
2005	0	-	0	-	0	-	0	-
Razem	9	107,4	18	85,6	5	102,7	68	295,7

Ustawa z 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających nałożyła na Bankowy Fundusz Gwarancyjny nowe zadania, polegające na udzielaniu pomocy finansowej na procesy łączeniowe banków spółdzielczych. Źródłem finansowania tej pomocy są środki pochodzące ze zlikwidowanego funduszu rozwoju banków spółdzielczych (zarządzanego dotąd przez BGŻ SA) oraz z wypłaconych bankom kwot z budżetu z tytułu obsługi obligacji restrukturyzacyjnych serii D, które z dniem wejścia w życie ustawy zostały umorzone. Środki przekazane do BFG wyniosły 123,4 mln zł i zasiły wyodrębniony fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych.

Zgodnie z tą ustawą środki funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych są przeznaczane na:

- finansowanie kosztów łączenia się banków spółdzielczych oraz związane z tym przedsięwzięcia inwestycyjne, tj. ujednolicanie programów i sprzętu informatycznego, technologii bankowych, procedur finansowo-księgowych oraz oferty produktów i usług bankowych,
- nabycie akcji banku zrzeszającego.

Pomoc finansową z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych otrzymują wyłącznie te banki spółdzielcze, które mają zdolność do spłaty zaciągniętych pożyczek. Mogą z niej korzystać banki, które połączyły się z innymi bankami w ciągu 3 lat przed wejściem ustawy w życie (tj. po 28 stycznia 1998 r.).

Tabela 22
Pożyczki z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych

Rok	Inwestycje		Zakup akcji banku zrzeszającego		Razem	
	liczba pożyczek	kwota (w mln zł)	liczba pożyczek	kwota (w mln zł)	liczba pożyczek	kwota (w mln zł)
2001	66	71,7	0	–	66	71,7
2002	18	32,1	0	–	18	32,1
2003	16	36,9	14	2,7	30	39,6
2004	27	66,6	20	3,6	47	70,2
2005	5	8,8	3	0,3	8	9,1
Razem	132	216,1	37	6,6	169	222,7

Na koniec 2005 r. ogólna kwota udzielonych pożyczek przekraczała wyjściowy poziom funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych o 80,5 proc. Kolejne pożyczki finansowano bowiem środkami pochodzącymi ze spłat pożyczek wcześniej udzielonych bankom.

3.6. Środki nadzorcze stosowane wobec banków o podwyższonym ryzyku działania

Wobec wszystkich banków realizujących procesy naprawcze KNB podejmowała wiele działań o charakterze nadzorczym. Niektóre z tych działań miały charakter sankcji.

Na podstawie obowiązujących przepisów prawa wydawano bankom zalecenia, a także stosowano zakazy i nakazy.

Działania te przyjmowały przede wszystkim formę zaleceń, w tym w szczególności:

- zwiększenia funduszy własnych,
- zaniechania określonych form reklamy,
- obniżenia poziomu oprocentowania depozytów,
- osiągnięcia określonego poziomu współczynnika wypłacalności.

W przypadku niskiej jakości zarządzania w bankach przewodniczący KNB decydował o ograniczeniu działalności banków, w tym poprzez zakaz udzielania kredytów i pożyczek pieniężnych udziałowcom oraz członkom zarządu i rady nadzorczej.

Nowe rozwiązania wprowadzone do ustawy Prawo bankowe pozwalały Komisji Nadzoru Bankowego na zlecenie dodatkowych badań sprawozdań finansowych banków.

Jeżeli procesy naprawcze nie przebiegały zgodnie z zatwierdzonymi programami lub zarządy banków nie przedstawiały programów naprawczych, KNB – na mocy ustawowych kompetencji – podejmowała decyzje o:

- ustanowieniu zarządu komisarycznego,
- zawieszeniu działalności banku i podjęciu decyzji o jego przejęciu przez inny bank,
- zawieszeniu działalności banku i zgłoszeniu wniosku o ogłoszenie jego upadłości.

Komisja Nadzoru Bankowego decydowała również o kierowaniu do zarządów niektórych banków żądania zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy w celu rozpatrzenia sytuacji banku, jak również podjęcia decyzji o dokapitalizowaniu banku i sposobie pokrycia powstałych strat.

Dzięki prowadzonej przez Komisję Nadzoru Bankowego konsekwentnej polityce sanacji i konsolidacji sektora bankowego w latach 1998–2005, mimo że kilka banków komercyjnych było zagrożonych upadłością:

- sądy ogłosiły upadłość 2 niewypłacalnych banków komercyjnych²,
- 6 banków na mocy decyzji KNB zostało przejętych przez inne banki.

W tym okresie:

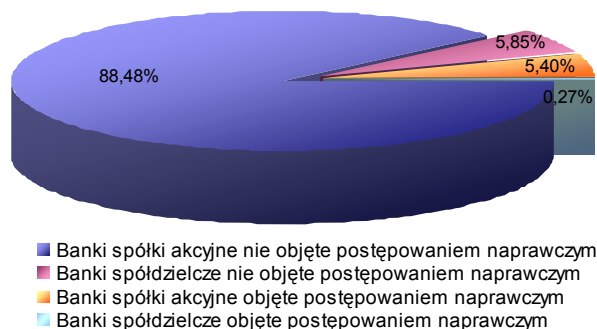
- 691 banków spółdzielczych połączyło się z innymi bankami spółdzielczymi,
- sądy ogłosiły upadłość 5 banków spółdzielczych,
- liczba banków spółdzielczych zmniejszyła się z 1 295 na początku 1998 r. do 588 na koniec 2005 r.

² KNB zgłosiła jeden wniosek o ogłoszenie upadłości banku (Banku Staropolskiego); drugi wniosek zgłosił prezes NBP przed 1998 r. (Savim Bank Depozytowo-Kredytowy).

4. Sytuacja w sektorze bankowym na koniec czerwca 2006 r.

Na koniec czerwca 2006 r. działalność prowadziło 55 banków komercyjnych i 585 banków spółdzielczych. Jednocześnie postępowaniem naprawczym objętych było 7 banków komercyjnych oraz 4 banki spółdzielcze.

Wykres 17
Aktywa sektora bankowego na 30 czerwca 2006 r.

Banki objęte procesem naprawczym miały:

- 5,68 proc. aktywów sektora bankowego,
- 5,36 proc. udziału w rynku depozytów,
- 5,15 proc. udziału w rynku kredytów.

W sektorze banków komercyjnych na koniec czerwca 2006 r. pięć banków prowadziło działania restrukturyzacyjne w pięciu innych przejętych przedsiębiorstwach bankowych. W II półroczu zostały zakończone działania restrukturyzacyjne prowadzone przez:

- Bank Zachodni WBK SA w przejętej placówce byłego Bydgoskiego Banku Budownictwa,
- Bank BPH SA w przejętym przedsiębiorstwie Pierwszego Komercyjnego Banku.

Z końcem 2006 r. planowane jest zakończenie:

- realizacji programów naprawczych przez 2 banki komercyjne,

- działań restrukturyzacyjnych ING Banku Śląskiego SA wobec przejętego Wielkopolskiego Banku Rolniczego.

W sektorze banków spółdzielczych na koniec I półrocza 2006 r. działania restrukturyzacyjne w przejętych bankach spółdzielczych prowadziło 8 banków.

W II półroczu 2006 r.:

- 1 bank spółdzielczy rozpoczął działania naprawcze,
- 2 banki spółdzielcze zakończyły restrukturyzację przejętych banków.

Jednocześnie do końca 2006 r. planowane jest zakończenie:

- realizacji programów naprawczych przez 3 banki spółdzielcze,
- działań restrukturyzacyjnych przez 3 banki spółdzielcze.

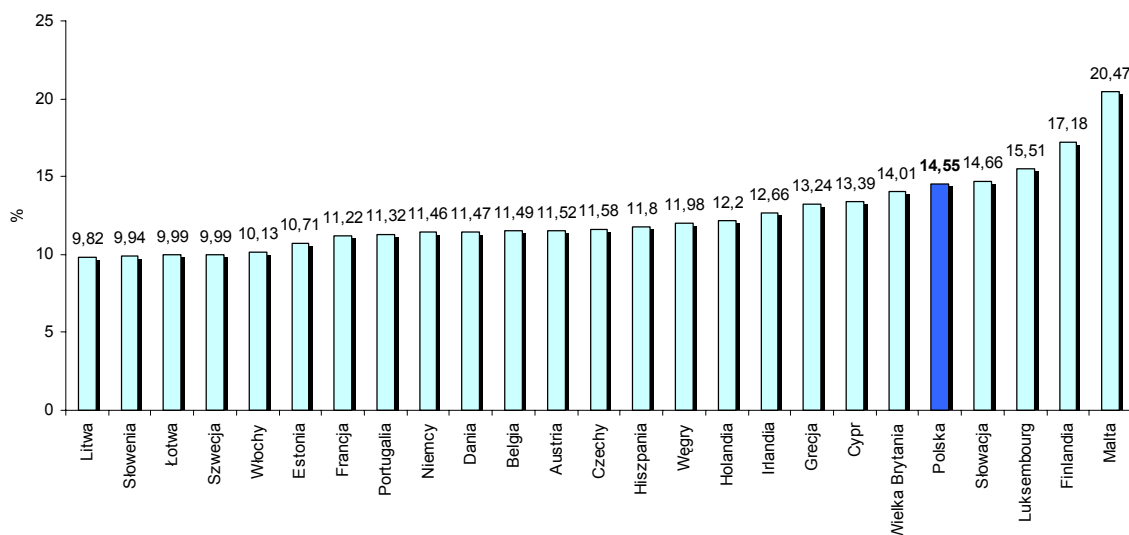
Na koniec czerwca 2006 r. w 3 bankach przebieg procesów naprawczych był objęty nadzorem kuratorskim: w 1 banku komercyjnym oraz 2 bankach spółdzielczych.

Sytuacja w sektorze bankowym jest dobra. Zmniejsza się liczba banków objętych procesami naprawczymi. Stale rosną fundusze własne, które na koniec czerwca 2006 r. wynosiły 49 202,7 mln zł. W porównaniu z końcem 2005 r. wartość funduszy własnych banków w sektorze wzrosła o 7,8 proc.

Na dzień 30 czerwca 2006 r. wszystkie banki komercyjne i spółdzielcze miały współczynnik wypłacalności przewyższający określony ustawowo minimalny 8-procentowy poziom. Średni współczynnik wypłacalności dla sektora banków komercyjnych wynosił 14 proc., a dla banków spółdzielczych 15,3 proc.

W porównaniu z krajami europejskimi średni współczynnik wypłacalności sektora bankowego kształtował się na jednym z wyższych poziomów.

Wykres 18
Średni współczynnik wypłacalności sektora bankowego na koniec 2005 r. na tle innych krajów europejskich

Źródło: *EU banking sector stability*, ECB listopad, 2006.

Na koniec czerwca 2006 r. jeden bank spółdzielczy, który nie spełniał wymogu kapitałowego, ponieważ miał fundusze niższe od równowartości 500 tys. euro, połączył się z innym bankiem spółdzielczym.

Fundusze własne powyżej 1 mln euro posiadało 355 banków spółdzielczych, tj. 60,7 proc. Pozostałe banki spółdzielcze, na mocy Dyrektywy 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe, są zobowiązane osiągnąć ten poziom funduszy najpóźniej do końca 2007 r.

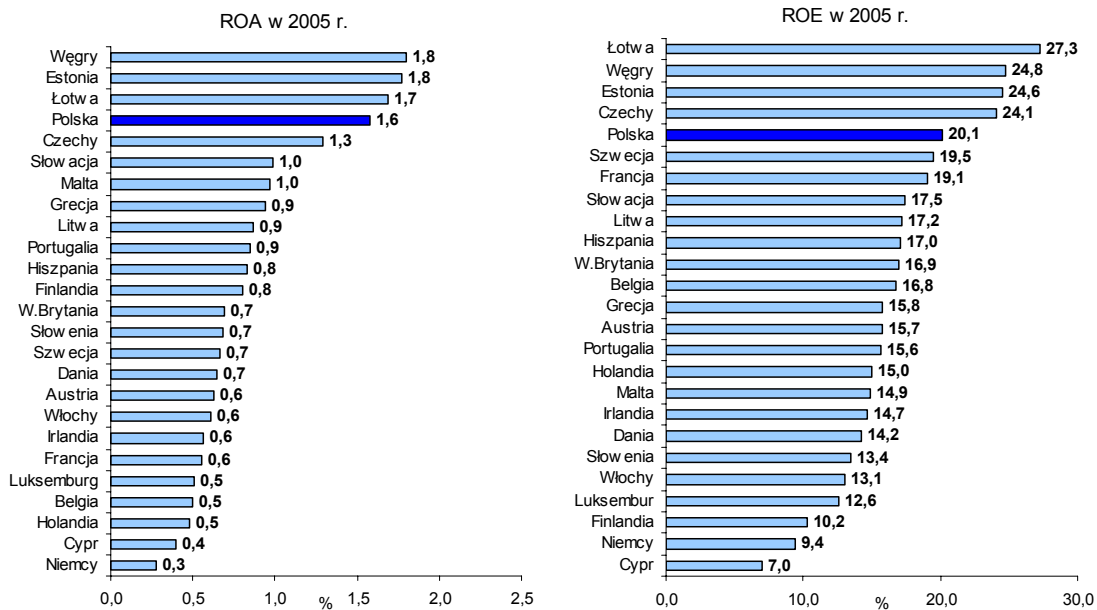
Systematycznie poprawia się jakość należności podmiotów sektora niefinansowego. Udział należności zagrożonych w tym portfelu na koniec czerwca 2006 r. wynosił 9,4 proc., przy czym dla sektora banków spółdzielczych – 4,5 proc.

Od 2004 r. obserwuje się wzrost zyskowności i efektywności działania banków. Na koniec czerwca 2006 r. wskaźnik rentowności aktywów ROA sektora wynosił 2,1 proc., natomiast kapitału ROE – 24,9 proc.

Jak wynika z porównania z innymi państwami europejskimi, na koniec 2005 r. wskaźniki te osiągnęły jedną z najwyższych pozycji.

Wykresy 19 i 20

Wskaźniki ROA i ROE w Polsce na tle innych krajów europejskich

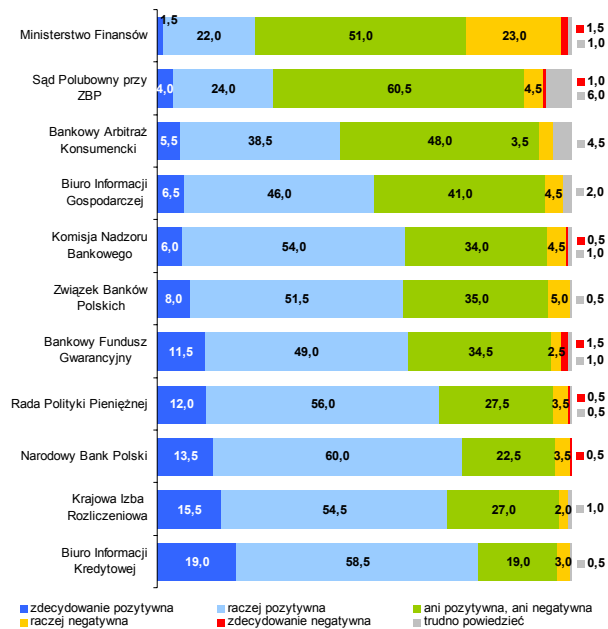

Źródło: *EU banking sector stability*, ECB, listopad 2006.

Działania nadzoru bankowego są pozytywnie oceniane przez instytucje zewnętrzne. Poniżej zaprezentowano oceny działalności instytucji i organizacji związanych z sektorem bankowym według instytutu PENTOR.

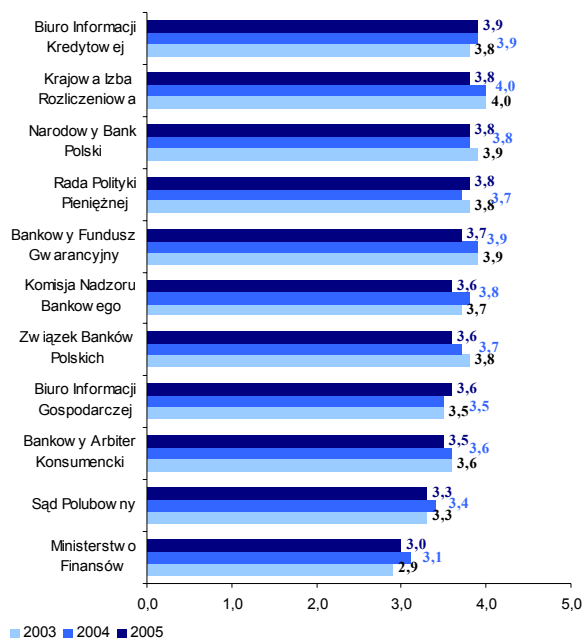
Wykres 21

Ocena działalności instytucji i organizacji związanych z sektorem bankowym za 2005 r.

Wykres 22

Ocena działalności instytucji i organizacji związanych z sektorem bankowym w latach 2003–2005

Źródło: „Monitor Bankowy”, marzec 2006.

6. Załącznik 1

Zestawienie wybranych zmian w przepisach ustawy Prawo bankowe w latach 1992–2005, mających wpływ na sprawowanie efektywnego nadzoru wobec banków

Problem: sposób powołania zarządu banku

art. 75 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. Prawo bankowe, ustawa weszła w życie 10 lutego 1989 r.

- ust. 2. Prezesa, wiceprezesów i pozostałych członków zarządu banku w formie spółki akcyjnej powołuje i odwołuje rada banku, *jeżeli statut banku nie stanowi inaczej*³.
- ust. 3. **Powołanie prezesa zarządu banku następuje po zasięgnięciu opinii Prezesa Narodowego Banku Polskiego.** Z wnioskiem o wyrażenie opinii występuje rada banku.

art. 22 – zmiana przepisu wprowadzona ustawą z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, która weszła w życie 1 stycznia 1998 r.

- ust. 2. Zarząd banku składa się co najmniej z 3 osób.
- ust. 3. **Powołanie 2 członków zarządu banku, w tym prezesa, następuje za zgodą Komisji Nadzoru Bankowego.** Z wnioskiem o wyrażenie zgody występuje rada nadzorcza.
- ust. 4. Rada nadzorcza informuje Komisję Nadzoru Bankowego o pozostałych osobach ze składu zarządu banku i o zmianach w składzie zarządu.
- ust. 5. Komisja Nadzoru Bankowego może zażądać informacji i dokumentów dotyczących osób wymienionych w ust. 3 i 4, w zakresie niezbędnym do wyrażenia zgody, o której mowa w ust. 3.
- ust. 6. Komisja Nadzoru Bankowego odmawia wyrażenia zgody na powołanie osób, o których mowa w ust. 3 jeżeli:
- 1) były karane za przestępstwa z winy umyślnej,
 - 2) prowadzone jest przeciwko nim postępowanie karne lub karne skarbowe.
- ust. 7. Komisja Nadzoru Bankowego może odmówić wyrażenia zgody na powołanie osób, o których mowa w ust. 3 jeżeli:
- 1) w poprzednich miejscach pracy spowodowały udokumentowane straty majątkowe,
 - 2) nie spełniają wymagań określonych w art. 30 ust. 1 pkt 2 i 3.

³ Tekst zaznaczony kursywą został dodany art. 1 pkt 26 ustawy z dnia 14 lutego 1992 r. zmieniającej ustawę z dniem 9 kwietnia 1992 r.

ust. 8. Jeżeli powołanie członków zarządu, w tym prezesa, dotyczy powołania tych samych osób na kolejną kadencję, przepisu ust. 3 nie stosuje się, o ile w stosunku do nich nie zachodzą przesłanki określone w ust. 6 i 7.

Przepis zmieniony art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe z dniem 1 maja 2004 r.

art. 22

ust. 1. Funkcję organu nadzoru pełni w banku rada nadzorcza składająca się co najmniej z pięciu osób fizycznych.

ust. 2. Członków rady nadzorczej powołuje i odwołuje walne zgromadzenie.

ust. 3. Bank informuje Komisję Nadzoru Bankowego o składzie rady nadzorczej oraz o zmianie jej składu niezwłocznie po jej powołaniu lub po dokonaniu zmiany jej składu.

art. 22a

ust. 1. Zarząd banku składa się co najmniej z trzech osób fizycznych powoływanych i odwoływanych przez radę nadzorczą, z zastrzeżeniem art. 22b.

ust. 2. Rada nadzorcza informuje Komisję Nadzoru Bankowego o składzie zarządu oraz o zmianie jego składu niezwłocznie po jego powołaniu lub po dokonaniu zmiany jego składu. Rada nadzorcza informuje Komisję Nadzoru Bankowego także o członkach zarządu, którym w ramach podziału kompetencji podlega w szczególności zarządzanie ryzykiem kredytowym i komórka audytu wewnętrznego.

art. 22b

ust. 1. Powołanie dwóch członków zarządu banku, w tym prezesa, następuje za zgodą Komisji Nadzoru Bankowego. Z wnioskiem o wyrażenie zgody występuje rada nadzorcza.

ust. 2. Komisja Nadzoru Bankowego może zażądać informacji i dokumentów dotyczących osób wymienionych w ust. 1 w zakresie niezbędnym do wyrażenia zgody.

ust. 3. Komisja Nadzoru Bankowego odmawia wyrażenia zgody na powołanie osoby, o której mowa w ust. 1, jeżeli:

- 1) była ona karana za przestępstwo umyślne lub przestępstwo skarbowe, z wyłączeniem przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego,
- 2) spowodowała udokumentowane straty w miejscu pracy albo w związku z pełnieniem funkcji członka organu osoby prawnej,
- 3) został wobec niej orzeczony zakaz prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji reprezentanta lub pełnomocnika przedsiębiorcy,

członka rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej w spółce akcyjnej, spółce z ograniczoną odpowiedzialnością lub w spółdzielni,

4) nie spełnia wymagań określonych w art. 30 ust. 1 pkt 2, z zastrzeżeniem ust. 4.

ust. 4. Komisja Nadzoru Bankowego odstąpi, w drodze decyzji, wydanej na wniosek rady nadzorczej banku od wymogu udowodnionej znajomości języka polskiego, o którym mowa w art. 30 ust. 1 pkt 2, jeżeli nie jest to niezbędne ze względów nadzoru ostrożnościowego, biorąc w szczególności pod uwagę poziom dopuszczalnego ryzyka lub zakres działalności banku.

ust. 5. Komisja Nadzoru Bankowego może odmówić wyrażenia zgody na powołanie osoby wymienionej w ust. 1, jeżeli:

1) jest prowadzone przeciwko niej postępowanie karne lub postępowanie w sprawie o przestępstwo skarbowe,

2) była karana za przestępstwo inne niż określone w ust. 3 pkt 1.

ust. 6. Jeżeli powołanie członków zarządu, w tym prezesa, dotyczy kolejnej kadencji tych samych osób, nie stosuje się w stosunku do nich przepisu ust. 1, o ile w stosunku do nich nie zachodzą przesłanki określone w ust. 3 i 5.

ust. 7. Decyzja, o której mowa w ust. 1, może określać termin, do którego powinno nastąpić powołanie osób, o których mowa w ust. 1. W przypadku niepowołania osoby, której dotyczy decyzja, we wskazanym terminie, decyzja wygasa. Przepisu art. 162 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego nie stosuje się.

Problem: weryfikacja wiarygodności właścicieli banków

Do kwietnia 1992 r. brak uregulowań w tym zakresie

Art. 78 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. Prawo bankowe, która weszła w życie z dniem 10 lutego 1989 r. – obowiązujący do 9 kwietnia 1992 r. – stanowił:

W razie stwierdzenia, że działalność banku w formie spółki akcyjnej narusza prawo lub statut, Prezes Narodowego Banku Polskiego może zawiesić w czynnościach władze banku, przy równoczesnym zwołaniu z urzędu walnego zgromadzenia akcjonariuszy, oraz ustanowić zarząd tymczasowy na czas przeprowadzenia nowych wyborów władz przez walne zgromadzenie.

art. 78 – po zmianie przepisu z dniem 9 kwietnia 1992 r. – wprowadzonej art. 1 pkt 44 ustawy z dnia 14 lutego 1992 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe i niektórych innych ustaw

ust. 1. **Bank w formie spółki akcyjnej jest obowiązany:**

- 3) zgłaszać Narodowemu Bankowi Polskiemu przypadki posiadania przez jednego akcjonariusza pakietu akcji dającego prawo do ponad 10% głosów podczas walnego zgromadzenia,
- 4) **uzyskać zgodę** Narodowego Banku Polskiego **na przeniesienie akcji, jeżeli w jego wyniku jeden akcjonariusz będzie dysponował pakietem akcji dającym prawo do ponad 20%, 33%, 50%, 66% lub 75% głosów podczas walnego zgromadzenia.**

ust. 2. Akcjonariusz obowiązany jest zawiadomić bank o zamiarze nabycia akcji, które wraz z akcjami będącymi w jego dyspozycji będą stanowiły pakiet dający prawo do głosów w ilości przewidzianej w ust. 1. W razie niedopełnienia tego obowiązku, akcjonariusz ma prawo do 10% głosów podczas walnego zgromadzenia lub takiej liczby głosów, która wynika z wcześniej uzyskanej zgody.

ust. 3. Nabycie lub posiadanie akcji przez podmiot zależny uważa się za nabycie lub posiadanie przez podmiot dominujący. Przez podmiot dominujący (zależny) rozumie się podmiot w sytuacji określonej w przepisach art. 2 pkt 9 i art. 4 ustawy, o której mowa w ust. 4.

ust. 4. Przepisy niniejszego artykułu nie naruszają przepisów rozdziału 7 ustawy z dnia 22 marca 1991 r. - Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi i funduszach powierniczych (Dz. U. Nr 35, poz. 155 i Nr 103, poz. 447).

Zmiana przepisu wprowadzona ustawą z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, która weszła w życie 1 stycznia 1998 r.

art. 25

ust. 1. Osoba nabywająca albo zamierzająca nabyć lub objąć akcje bądź prawa z akcji banku jest obowiązana:

- 1) o fakcie nabycia lub objęcia akcji bądź praw z akcji powiadomić bank, którego akcje lub prawa z akcji nabyła lub objęła, jeżeli będą one wraz z akcjami lub prawami z akcji będącymi w jej dyspozycji stanowiły pakiet uprawniający do wykonywania ponad 5% głosów podczas walnego zgromadzenia akcjonariuszy banku,
- 2) uzyskać każdorazowo, za pośrednictwem banku, którego akcje zamierza nabyć lub objąć, zezwolenie Komisji Nadzoru Bankowego na nabycie lub objęcie tych akcji

bądź praw z tych akcji, jeżeli będą one stanowiły wraz z akcjami lub prawami z akcji będącymi w jej dyspozycji pakiet uprawniający do wykonywania ponad 10%, 20%, 25%, 33%, 50%, 66% i 75% głosów podczas walnego zgromadzenia akcjonariuszy banku.

ust. 2. Bank w formie spółki akcyjnej jest obowiązany niezwłocznie:

- 1) zgłaszać Komisji Nadzoru Bankowego fakt posiadania przez jednego akcjonariusza pakietu akcji dającego prawo do ponad 5% głosów podczas walnego zgromadzenia akcjonariuszy banku,
- 2) wystąpić z wnioskiem w imieniu osoby, o której mowa w ust. 1 pkt 2, do Komisji Nadzoru Bankowego o wydanie zezwolenia na nabycie akcji lub praw z akcji; art. 33 stosuje się odpowiednio.

ust. 3. Komisja Nadzoru Bankowego może odmówić wydania zezwolenia na nabycie akcji lub praw z akcji, jeżeli osoba zamierzająca nabyć akcje lub prawa z akcji nie daje rękojmi prowadzenia spraw banku w sposób należyście zabezpieczający interesy jego klientów albo gdy środki przeznaczone na nabycie akcji lub praw z akcji pochodzą z pożyczki lub kredytu, lub źródeł nie udokumentowanych.

ust. 4. Osoba zamierzająca sprzedać pakiet akcji bądź praw z akcji:

- 1) uprawniający do wykonywania ponad 10% głosów podczas walnego zgromadzenia akcjonariuszy,
 - 2) w wyniku sprzedaży którego pozostały w jej posiadaniu pakiet akcji bądź praw z akcji będzie uprawniał do mniej niż 20%, 33% i 50% głosów podczas walnego zgromadzenia akcjonariuszy
- obowiązana jest powiadomić o swoim zamiarze Komisję Nadzoru Bankowego.

art. 26

ust. 1. Osoba, która nabyła akcje lub prawa z akcji wbrew postanowieniom art. 25 ust. 1, ma prawo do 5% głosów podczas walnego zgromadzenia akcjonariuszy tego banku lub do takiej liczby głosów, która wynika z wcześniej uzyskanego zezwolenia.

ust. 2. Uchwała walnego zgromadzenia akcjonariuszy, powzięta z naruszeniem ust. 1, jest nieważna.

**Przepis zmieniony art. 1 pkt 8 i 9 ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r.
zmieniającej ustawę Prawo bankowe z dniem 7 stycznia 2002 r.**

art. 25

- ust. 1. Osoba zamierzająca bezpośrednio lub pośrednio objąć lub nabyć akcje banku obowiązana jest wystąpić każdorazowo z wnioskiem o wydanie przez Komisję Nadzoru Bankowego zezwolenia na wykonywanie prawa głosu na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy banku, jeżeli w wyniku objęcia lub nabycia akcji uzyskałaby prawo do wykonywania ponad 10%, 20%, 25%, 33%, 50%, 66% i 75% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy banku.
- ust. 2. Obowiązek uzyskania zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, dotyczy także osoby, która po uzyskaniu zezwolenia Komisji Nadzoru Bankowego na wykonywanie prawa głosu na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy banku na poziomie określonym w zezwoleniu, w wyniku zbycia akcji lub z innej przyczyny, utraciła prawo do wykonywania prawa głosu na tym poziomie.
- ust. 3. Komisja Nadzoru Bankowego udzielając zezwolenia może określić w jego treści warunek, że nieprzekroczenie określonego progu liczby głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy banku w terminie wskazanym w zezwoleniu powoduje jego wygaśnięcie.
- ust. 4. Osoba, która objęła lub nabyła akcje banku, jest obowiązana niezwłocznie powiadomić o tym bank, którego akcje nabyła lub objęła, jeżeli stanowią one wraz z akcjami objętymi lub nabytymi wcześniej pakiet uprawniający do wykonywania ponad 5% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy banku. Bank przesyła Komisji Nadzoru Bankowego powiadomienie w terminie 14 dni od daty jego otrzymania.
- ust. 5. Komisja Nadzoru Bankowego może odmówić udzielenia zezwolenia, jeżeli wpływ osoby zamierzającej objąć lub nabyć akcje może okazać się niekorzystny dla ostrożnego i stabilnego zarządzania bankiem lub gdy środki przeznaczone na nabycie akcji pochodzą z pożyczki, kredytu lub źródeł nieudokumentowanych, lub gdy przepisy prawa obowiązujące w miejscu siedziby lub zamieszkania tej osoby uniemożliwiają Komisji Nadzoru Bankowego wykonywanie efektywnego nadzoru.
- ust. 6. Przepisy ust. 1, 2, 4 i 5 stosuje się odpowiednio do sytuacji, w których następuje zmiana w liczbie głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy banku w wyniku zmiany statutu banku lub w następstwie wygaśnięcia uprzywilejowania akcji. Akcjonariusz występuje z wnioskiem, o którym mowa w ust. 1, do Komisji Nadzoru Bankowego w terminie 30 dni od przekazania mu przez bank informacji o zmianie statutu lub wygaśnięcia uprzywilejowania akcji.

ust. 7. Osoba zamierzająca zbyć pakiet akcji:

- 1) uprawniający do wykonywania ponad 10% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy banku,
- 2) w wyniku zbycia którego pozostały w jej posiadaniu pakiet akcji będzie uprawniał do wykonywania mniej niż 10%, 20%, 25%, 33%, 50%, 66% i 75% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy banku

– obowiązana jest powiadomić o swoim zamiarze Komisję Nadzoru Bankowego.

art. 26

ust. 1. Osoba, która objęła lub nabyła akcje bez zezwolenia, o którym mowa w art. 25 ust. 1, ma prawo do wykonywania 5% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy banku albo, z zastrzeżeniem art. 25 ust. 2, do takiej liczby głosów, która wynika z wcześniej uzyskanego zezwolenia.

ust. 2. Uchwała walnego zgromadzenia akcjonariuszy banku powzięta z naruszeniem ust. 1 jest nieważna.

art. 26a

ust. 1. Komisja Nadzoru Bankowego może cofnąć zezwolenie, o którym mowa w art. 25 ust. 1, 2 i 6, wyznaczając jednocześnie termin do sprzedaży akcji, jeżeli wpływ osoby, która bezpośrednio objęła lub nabyła akcje banku, może okazać się niekorzystny dla ostrożnego i stabilnego zarządzania bankiem lub jeżeli przepisy prawa obowiązujące w miejscu siedziby lub zamieszkania tej osoby uniemożliwiają Komisji Nadzoru Bankowego wykonywanie efektywnego nadzoru.

ust. 2. W przypadku cofnięcia zezwolenia akcjonariusz ma prawo do wykonywania 5% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy banku, bez względu na liczbę posiadanych akcji.

ust. 3. Uchwała walnego zgromadzenia akcjonariuszy banku powzięta z naruszeniem ust. 2 jest nieważna.

art. 26b

Obowiązek powiadomienia, określony w art. 25 ust. 4 i 7, stosuje się odpowiednio w przypadku nabycia lub zbycia obligacji zamiennych na akcje banku, kwitów depozytowych w rozumieniu art. 96 ustawy, o której mowa w art. 4 pkt 8, jak również innych papierów wartościowych, z których wynika prawo lub obowiązek nabycia akcji banku.

**Przepis zmieniony art. 1 pkt 17 ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. zmieniającej
ustawę Prawo bankowe z dniem 1 maja 2004 r.**

art. 25

- ust. 1. Osoba zamierzająca bezpośrednio lub pośrednio objąć lub nabyć akcje banku jest obowiązana wystąpić każdorazowo z wnioskiem o wydanie przez Komisję Nadzoru Bankowego zezwolenia na wykonywanie prawa głosu na walnym zgromadzeniu, jeżeli w wyniku objęcia lub nabycia akcji osiągnęłaby lub przekroczyła próg 10 %, 20 %, 25 %, 33 %, 50 %, 66 % i 75 % głosów na walnym zgromadzeniu. W przypadku gdy statut banku przewiduje uprzywilejowanie lub ograniczenie akcji co do prawa głosu, wniosek powinien również dotyczyć wydania zezwolenia na udział w kapitale zakładowym w wysokości odpowiadającej wielkościom określonym w zdaniu pierwszym i odpowiadającej mu liczbie głosów bez przywilejów i ograniczeń.
- ust. 2. Obowiązek uzyskania zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, dotyczy także osoby, która po uzyskaniu zezwolenia Komisji Nadzoru Bankowego na wykonywanie prawa głosu na walnym zgromadzeniu na poziomie określonym w zezwoleniu, w wyniku zbycia akcji lub z innej przyczyny, utraciła prawo do wykonywania prawa głosu na tym poziomie.
- ust. 3. Obowiązek uzyskania zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, dotyczy także zastawnika i użytkownika akcji, jeżeli zgodnie z art. 340 § 1 Kodeksu spółek handlowych są oni uprawnieni do wykonywania prawa głosu z akcji.
- ust. 4. Komisja Nadzoru Bankowego, udzielając zezwolenia, może określić w jego treści warunek, że nieprzekroczenie określonego progu liczby głosów na walnym zgromadzeniu w terminie wskazanym w zezwoleniu powoduje jego wygaśnięcie.
- ust. 5. W przypadku gdy zezwolenie dotyczy podmiotu dominującego obejmującego lub nabywającego akcje pośrednio, obejmuje ono także podmioty zależne, w tym podmiot obejmujący lub nabywający akcje bezpośrednio.
- ust. 6. Osoba, która objęła lub nabyła akcje banku, jest każdorazowo obowiązana niezwłocznie powiadomić o tym bank, którego akcje nabyła lub objęła, jeżeli stanowią one wraz z akcjami objętymi lub nabytymi wcześniej pakiet powodujący osiągnięcie lub przekroczenie progu 5 %, 10 %, 20 %, 25 %, 33 %, 50 %, 66 % i 75 % głosów na walnym zgromadzeniu. Bank przesyła Komisji Nadzoru Bankowego powiadomienie w terminie 14 dni od daty jego otrzymania. W przypadku gdy statut banku przewiduje uprzywilejowanie lub ograniczenie akcji co do prawa głosu, powiadomienie powinno również dotyczyć udziału w kapitale zakładowym w wysokości określonej w zdaniu pierwszym i odpowiadającej mu liczbie głosów bez przywilejów i ograniczeń.

- ust. 7. Komisja Nadzoru Bankowego może odmówić udzielenia zezwolenia, jeżeli wpływ osoby zamierzającej objąć lub nabyć akcje może okazać się niekorzystny dla ostrożnego i stabilnego zarządzania bankiem lub gdy środki przeznaczone na nabycie akcji pochodzą z pożyczki, kredytu lub źródeł nieudokumentowanych, lub gdy przepisy prawa obowiązujące w miejscu siedziby lub zamieszkania tej osoby uniemożliwiają Komisji Nadzoru Bankowego wykonywanie efektywnego nadzoru.
- ust. 8. Przepisy ust. 1–3 i 5–7 stosuje się odpowiednio do sytuacji, w których następuje zmiana w liczbie głosów na walnym zgromadzeniu w wyniku zmiany statutu banku lub w następstwie wygaśnięcia uprzywilejowania akcji. Akcjonariusz występuje z wnioskiem, o którym mowa w ust. 1, do Komisji Nadzoru Bankowego w terminie 30 dni od powzięcia informacji o zmianie statutu lub wygaśnięciu uprzywilejowania akcji.
- ust. 9. Osoba zamierzająca zbyć pakiet akcji:
- 1) uprawniający do wykonywania ponad 10 % głosów na walnym zgromadzeniu,
 - 2) w wyniku zbycia którego pozostały w jej posiadaniu pakiet akcji będzie uprawniał do wykonywania mniej niż 10 %, 20 %, 25 %, 33 %, 50 %, 66% i 75 % głosów na walnym zgromadzeniu
- jest obowiązana powiadomić o swoim zamiarze Komisję Nadzoru Bankowego.
- ust. 10. W przypadku gdy statut banku przewiduje uprzywilejowanie lub ograniczenie akcji co do prawa głosu, powiadomienie, o którym mowa w ust. 9, powinno również dotyczyć udziału w kapitale zakładowym w wysokości określonej w tym przepisie i odpowiadającej mu liczbie głosów bez przywilejów i ograniczeń.

art. 26

- ust. 1. Bezskuteczne jest wykonywanie prawa głosu z akcji banku będących przedmiotem czynności prawnej lub innego zdarzenia prawnego powodującego osiągnięcie lub przekroczenie danego progu liczby głosów na walnym zgromadzeniu, jeżeli osiągnięcie lub przekroczenie tego progu nastąpiło z naruszeniem obowiązków określonych w art. 25 ust. 1–3 i 8.
- ust. 2. Uchwała walnego zgromadzenia powzięta z naruszeniem ust. 1 jest nieważna.

art. 26a

- ust. 1. Komisja Nadzoru Bankowego może cofnąć zezwolenie, o którym mowa w art. 25 ust. 1–3 i 8, jeżeli wpływ osoby, która pośrednio lub bezpośrednio objęła lub nabyła akcje banku, może okazać się niekorzystny dla ostrożnego lub stabilnego zarządzania bankiem lub jeżeli obowiązujące prawo w miejscu siedziby lub zamieszkania tej osoby uniemożliwiają

Komisji Nadzoru Bankowego wykonywanie efektywnego nadzoru albo gdy osoba ta nie dotrzymała zobowiązań dotyczących funkcjonowania banku złożonych Komisji Nadzoru Bankowego w trakcie postępowania zakończonego wydaniem zezwolenia.

- ust. 2. W przypadku cofnięcia zezwolenia wykonywanie przez akcjonariusza głosu ze wszystkich posiadanych akcji banku jest bezskuteczne.
- ust. 3. Uchwała walnego zgromadzenia powzięta z naruszeniem ust. 2 jest nieważna.
- ust. 4. Prawo wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia powziętej z naruszeniem ust. 2 przysługuje również Komisji Nadzoru Bankowego. Przepis art. 425 Kodeksu spółek handlowych stosuje się odpowiednio.
- ust. 5. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 oraz w art. 26 ust. 1, Komisja Nadzoru Bankowego może nakazać sprzedaż akcji w wyznaczonym terminie.
- ust. 6. Jeżeli akcje nie zostaną sprzedane w wyznaczonym terminie, Komisja Nadzoru Bankowego może ustanowić w banku zarząd komisaryczny lub zastosować środki, o których mowa w art. 138 ust. 3 pkt 3 i 4.

art. 26b

Obowiązek, o którym mowa w art. 25 ust. 6 i 9, stosuje się odpowiednio w przypadku nabycia i zbycia obligacji zamiennych na akcje banku, kwitów depozytowych w rozumieniu art. 96 ustawy, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 8, jak również innych papierów wartościowych, z których wynika prawo lub obowiązek nabycia akcji banku.

art. 26c

Przepisy art. 25–26b stosuje się odpowiednio do banków spółdzielczych będących spółdzielniami osób prawnych, których statut przewiduje inną, niż określona w art. 36 § 3 zdanie pierwsze ustawy – Prawo spółdzielcze, zasadę ustalania liczby głosów przysługujących członkom.

Problem: możliwość stosowania sankcji nadzorczych wobec banku i jego zarządu

art. 101 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. Prawo bankowe, która weszła w życie 10 lutego 1989 r. – w brzmieniu obowiązującym od 9 kwietnia 1992 r. – wprowadzonym art. 1 pkt 44 ustawy z dnia 14 lutego 1992 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe i niektórych innych ustaw

- ust. 1. Prezes Narodowego Banku Polskiego może w ramach nadzoru zalecić bankowi:
- 1) podjęcie środków koniecznych do przywrócenia płynności płatniczej lub osiągnięcie norm, o których mowa w art. 100 ust. 5 pkt 1,
 - 2) zwiększenie funduszy własnych,
 - 3) zaniechanie określonych form reklamy.
- ust. 2. W razie stwierdzenia, że bank uporczywie nie realizuje zaleceń określonych w ust. 1 lub działalność banku jest wykonywana z rażącym naruszeniem prawa lub statutu albo stwarza istotne zagrożenie dla interesów posiadaczy wkładów oszczędnościowych i lokat zgromadzonych w banku, Prezes Narodowego Banku Polskiego, **po bezskutecznym upomnieniu** na piśmie, może:
- 1) wystąpić do właściwego organu banku z wnioskiem o odwołanie prezesa, wiceprezesa lub innego członka zarządu banku bezpośrednio odpowiedzialnego za stwierdzone nieprawidłowości,
 - 2) zawiesić w czynnościach członków zarządu, o których mowa w pkt 1, do czasu rozpatrzenia wniosku o ich odwołanie; zawieszenie w czynnościach polega na wyłączeniu z podejmowania decyzji za bank w zakresie jego praw i obowiązków majątkowych,
 - 3) ograniczyć zakres działalności banku; ograniczenie to polega na zakazie zawierania nowych umów,
 - 4) cofnąć decyzję o wyrażeniu zgody na utworzenie banku i zarządzić jego likwidację.
- ust. 3. Ograniczenie lub cofnięcie decyzji o wyrażeniu zgody na utworzenie banku może również nastąpić w razie stwierdzenia, że bank nie spełnia warunków określonych w decyzji o jego utworzeniu.

- ust. 4. Jeżeli bank poniósł stratę w wysokości przewyższającej kwotę jego funduszy własnych albo gdy istnieje realne zagrożenie powstania strat w takim rozmiarze, Prezes Narodowego Banku Polskiego może, niezależnie od zastosowania sankcji określonych w ust. 2 pkt 1–3, ustanowić zarząd tymczasowy na okres nie dłuższy niż 3 miesiące. Zarząd tymczasowy podejmuje za bank decyzje w zakresie jego praw i obowiązków majątkowych.
- ust. 5. Środki podejmowane w ramach nadzoru nie mogą naruszać umów zawartych przez bank.
- ust. 6. Decyzje wymienione w niniejszym artykule mogą być zaskarżone do właściwego sądu gospodarczego.

Przepis w brzmieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, która weszła w życie 1 stycznia 1998 r. i w tym brzmieniu obowiązywał do 6 stycznia 2002 r.

art. 138

- ust. 1. Komisja Nadzoru Bankowego może w ramach nadzoru zalecić bankowi w szczególności:
- 1) podjęcie środków koniecznych do przywrócenia płynności płatniczej lub osiągnięcia i przestrzegania norm, o których mowa w art. 137,
 - 2) zwiększenie funduszy własnych,
 - 3) zaniechanie określonych form reklamy.
- ust. 2. Komisja Nadzoru Bankowego może nakazać bankowi wstrzymanie wypłat z zysku lub wstrzymanie tworzenia nowych jednostek organizacyjnych do czasu przywrócenia płynności płatniczej lub osiągnięcia norm, o których mowa w art. 137.
- ust. 3. W razie stwierdzenia, że bank nie realizuje zaleceń określonych w ust. 1 lub działalność banku jest wykonywana z naruszeniem prawa lub statutu albo stwarza zagrożenie dla interesów posiadaczy rachunków bankowych, Komisja Nadzoru Bankowego, **po uprzednim upomnieniu** na piśmie może:
- 1) wystąpić do właściwego organu banku z wnioskiem o odwołanie prezesa, wiceprezesa lub innego członka zarządu banku bezpośrednio odpowiedzialnego za stwierdzone nieprawidłowości,
 - 2) zawiesić w czynnościach członków zarządu, o których mowa w pkt 1, do czasu podjęcia uchwały w sprawie wniosku o ich odwołanie przez radę nadzorczą na najbliższym posiedzeniu; zawieszenie w czynnościach polega na wyłączeniu z podejmowania decyzji za bank w zakresie jego praw i obowiązków majątkowych,
 - 3) ograniczyć zakres działalności banku,

3a) nałożyć na bank karę finansową w wysokości do 1.000.000 zł; przepisy art. 141 ust. 4 i 5 stosuje się odpowiednio⁴,

4) uchylić zezwolenie na utworzenie banku i podjąć decyzję o likwidacji banku; art. 147 ust. 3 i art. 153-156 stosuje się odpowiednio.

ust. 3a Decyzja Komisji Nadzoru Bankowego o ograniczeniu zakresu działalności banku może zawierać warunki i terminy.

ust. 4. Komisja Nadzoru Bankowego może także zawiesić w czynnościach członka zarządu w przypadku:

- 1) przedstawienia mu zarzutów w postępowaniu karnym lub karnym skarbowym,
- 2) spowodowania znacznych strat majątkowych banku.

Postanowienia ust. 3 pkt 2 stosuje się odpowiednio.

ust. 5. Komisja Nadzoru Bankowego odwołuje członka zarządu banku w przypadku skazania go prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne przeciwko mieniu, dokumentom lub przestępstwo karne skarbowe.

ust. 5. Komisja Nadzoru Bankowego odwołuje członka zarządu banku w przypadku prawomocnego skazania go za przestępstwo wymienione w art. 22 ust. 6 pkt 1.

ust. 6. Ograniczenie działalności banku lub uchylenie zezwolenia na utworzenie banku może również nastąpić w razie stwierdzenia, że bank przestał spełniać warunki wymagane do utworzenia banku.

ust. 6. Ograniczenie zakresu działalności banku lub uchylenie zezwolenia na utworzenie banku może również nastąpić w razie stwierdzenia, że bank:

- 1) przestał spełniać warunki ustalone w zezwoleniu,
- 2) uzyskał zezwolenie na podstawie fałszywych dokumentów, nieprawdziwych oświadczeń lub wskutek innych działań sprzecznych z prawem,
- 3) przez okres dłuższy niż 6 miesięcy nie prowadzi działalności bankowej,
- 4) stał się podmiotem zależnym od osób, wobec których nie jest możliwe skuteczne wykonywanie przez Komisję Nadzoru Bankowego nadzoru nad bankiem ze względu na przepisy prawa obowiązujące w miejscu ich zamieszkania lub siedziby, lub ze względu na powiązania tych osób z innymi podmiotami.

Ust. 6a. Komisja Nadzoru Bankowego uchyla zezwolenie na utworzenie oddziału banku zagranicznego, jeśli właściwe władze nadzorcze kraju, w którym bank zagraniczny ma swoją siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu, uchyliły zezwolenie na prowadzenie działalności bankowej przez ten bank.

⁴ Tekst zaznaczony kursywą został dodany lub zmieniony art. 1 pkt 47 ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe z dniem 7 stycznia 2002 r.

- ust. 6b. Przed uchYLENIEM zezwolenia na utworzenie oddziału banku zagranicznego Komisja Nadzoru Bankowego zasięgnie opinii właściwych władz nadzorczych kraju, w którym bank zagraniczny ma swoją siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu, jeżeli porozumienie, o którym mowa w art. 131 ust. 2, przewiduje zasięgnięcie opinii. W razie konieczności natychmiastowego uchYLENIA zezwolenia Komisja Nadzoru Bankowego może odstąpić od zasięgnięcia opinii.*
- ust. 6c. O uchYLENIU zezwolenia, o którym mowa w ust. 6a, Komisja Nadzoru Bankowego powiadamia właściwe władze nadzorcze banku zagranicznego.*
- ust. 6d. O uchYLENIU zezwolenia na utworzenie banku krajowego Komisja Nadzoru Bankowego niezwłocznie powiadamia właściwe władze nadzorcze państwa, w którym działa oddział tego banku.*
- ust. 7. Środki podejmowane w ramach nadzoru nie mogą naruszać umów zawartych przez bank, z wyłączeniem umów zawartych przez bank krajowy z podmiotami od niego zależnymi lub z którymi posiada bliskie powiązania oraz umów zawartych przez bank krajowy z podmiotami działającymi w tym samym holdingu finansowym lub holdingu o działalności mieszanej.*

Przepis zmieniony art. 1 pkt 83 ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe z dniem 1 maja 2004 r.

art. 138

- ust. 1. Komisja Nadzoru Bankowego może w ramach nadzoru zalecić bankowi w szczególności:
- 1) podjęcie środków koniecznych do przywrócenia płynności płatniczej lub osiągnięcia i przestrzegania norm, o których mowa w art. 137,
 - 2) zwiększenie funduszy własnych,
 - 3) zaniechanie określonych form reklamy.
- ust. 2. Komisja Nadzoru Bankowego może nakazać bankowi wstrzymanie wypłat z zysku lub wstrzymanie tworzenia nowych jednostek organizacyjnych do czasu przywrócenia płynności płatniczej lub osiągnięcia norm, o których mowa w art. 137.
- ust. 3. W razie stwierdzenia, że bank nie realizuje zaleceń określonych w ust. 1 lub działalność banku jest wykonywana z naruszeniem prawa lub statutu albo stwarza zagrożenie dla interesów posiadaczy rachunków bankowych, Komisja Nadzoru Bankowego, po uprzednim upomnieniu na piśmie może:

W razie stwierdzenia, że bank nie realizuje zaleceń określonych w ust. 1 lub nakazów określonych w ust. 2, a także gdy działalność banku jest wykonywana z naruszeniem prawa lub statutu albo stwarza zagrożenie dla interesów posiadaczy rachunków bankowych, Komisja Nadzoru Bankowego, po uprzednim upomnieniu na piśmie, może⁵:

- 1) wystąpić do właściwego organu banku z wnioskiem o odwołanie prezesa, wiceprezesa lub innego członka zarządu banku bezpośrednio odpowiedzialnego za stwierdzone nieprawidłowości,
- 2) zawiesić w czynnościach członków zarządu, o których mowa w pkt 1, do czasu podjęcia uchwały w sprawie wniosku o ich odwołanie przez radę nadzorczą na najbliższym posiedzeniu; zawieszenie w czynnościach polega na wyłączeniu z podejmowania decyzji za bank w zakresie jego praw i obowiązków majątkowych,
- 3) ograniczyć zakres działalności banku,
 - 3a) nałożyć na bank karę finansową w wysokości do 1.000.000 zł; przepisy art. 141 ust. 4 i 5 stosuje się odpowiednio,
- 4) uchylić zezwolenie na utworzenie banku i podjąć decyzję o likwidacji banku; art. 147 ust. 3 i art. 153-156 stosuje się odpowiednio.

ust. 3a Decyzja Komisji Nadzoru Bankowego o ograniczeniu zakresu działalności banku może zawierać warunki i terminy.

ust. 4. Komisja Nadzoru Bankowego może także zawiesić w czynnościach członka zarządu w przypadku:

- 1) przedstawienia mu zarzutów w postępowaniu karnym lub karnym skarbowym,
 - 1) *przedstawienia mu zarzutów w postępowaniu karnym lub w postępowaniu w sprawie o przestępstwo skarbowe,*
- 2) spowodowania znacznych strat majątkowych banku.

Postanowienia ust. 3 pkt 2 stosuje się odpowiednio.

ust. 5. Komisja Nadzoru Bankowego odwołuje członka zarządu banku w przypadku prawomocnego skazania go za przestępstwo wymienione w art. 22 ust. 6 pkt 1.

ust. 5. Komisja Nadzoru Bankowego odwołuje członka zarządu banku w przypadku prawomocnego skazania go za przestępstwo wymienione w art. 22b ust. 3 pkt 1.

ust. 6. Ograniczenie zakresu działalności banku lub uchylenie zezwolenia na utworzenie banku może również nastąpić w razie stwierdzenia, że bank:

⁵ Tekst zaznaczony kursywą został dodany lub zmieniony art. 1 pkt 83 ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe z dniem 1 maja 2004 r.

- 1) przestał spełniać warunki ustalone w zezwoleniu,
 - 2) uzyskał zezwolenie na podstawie fałszywych dokumentów, nieprawdziwych oświadczeń lub wskutek innych działań sprzecznych z prawem,
 - 3) przez okres dłuższy niż 6 miesięcy nie prowadzi działalności bankowej,
 - 4) stał się podmiotem zależnym od osób, wobec których nie jest możliwe skuteczne wykonywanie przez Komisję Nadzoru Bankowego nadzoru nad bankiem ze względu na przepisy prawa obowiązujące w miejscu ich zamieszkania lub siedziby, lub ze względu na powiązania tych osób z innymi podmiotami.
 - 5) *nie wypełnia obowiązków określonych w rozdziale 11b.*
- ust. 6a. Komisja Nadzoru Bankowego uchyła zezwolenie na utworzenie oddziału banku zagranicznego, jeśli właściwe władze nadzorcze kraju, w którym bank zagraniczny ma swoją siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu, uchyliły zezwolenie na prowadzenie działalności bankowej przez ten bank.
- ust. 6b. Przed uchyleniem zezwolenia na utworzenie oddziału banku zagranicznego Komisja Nadzoru Bankowego zasięgnie opinii właściwych władz nadzorczych kraju, w którym bank zagraniczny ma swoją siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu, jeżeli porozumienie, o którym mowa w art. 131 ust. 2, przewiduje zasięgnięcie opinii. W razie konieczności natychmiastowego uchylenia zezwolenia Komisja Nadzoru Bankowego może odstąpić od zasięgnięcia opinii.
- ust. 6c. O uchyleniu zezwolenia, o którym mowa w ust. 6a, Komisja Nadzoru Bankowego powiadamia właściwe władze nadzorcze banku zagranicznego.
- ust. 6d. O uchyleniu zezwolenia na utworzenie banku krajowego Komisja Nadzoru Bankowego niezwłocznie powiadamia właściwe władze nadzorcze państwa, w którym działa oddział tego banku.
- ust. 7. Środki podejmowane w ramach nadzoru nie mogą naruszać umów zawartych przez bank, z wyłączeniem umów zawartych przez bank krajowy z podmiotami od niego zależnymi lub z którymi posiada bliskie powiązania oraz umów zawartych przez bank krajowy z podmiotami działającymi w tym samym holdingu finansowym lub holdingu o działalności mieszanej.

Problem: możliwość zlecenia bezpośrednio przez KNB dodatkowego badania sprawozdania finansowego banku

Rozwiązanie wprowadzone ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, która weszła w życie 1 stycznia 1998 r.

art. 135

- ust. 1. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w przeprowadzonym audycie na zlecenie banku, Komisja Nadzoru Bankowego może zobowiązać bank do zlecenia biegłym rewidentom zbadania prawidłowości i rzetelności wszystkich sprawozdań finansowych sporządzanych przez bank, kontroli ksiąg rachunkowych, analizy portfela kredytowego oraz dokonania innych czynności określonych w art. 133 ust. 2. Jeżeli w wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono nieprawidłowości, koszty badania ponosi bank.
- ust. 2. **Zlecenie badania określonego w ust. 1 może zostać udzielone także bezpośrednio przez Komisję Nadzoru Bankowego.** Koszty badania ponosi wówczas Narodowy Bank Polski, z zastrzeżeniem ust. 3⁶.
- ust. 3. Komisja Nadzoru Bankowego ma prawo wniesienia zastrzeżeń do badań, o których mowa w ust. 1. Jeżeli w wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono nieprawidłowości, koszty badania ponosi bank.
- ust. 3. Jeżeli w wyniku badania zleconego przez Komisję Nadzoru Bankowego stwierdzono nieprawidłowości, koszty badania ponosi bank.*

Przepis zmieniony art. 1 pkt 80 ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe z dniem 1 maja 2004 r.

- ust. 1. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w przeprowadzonym audycie na zlecenie banku, Komisja Nadzoru Bankowego może zobowiązać bank do zlecenia biegłym rewidentom zbadania prawidłowości i rzetelności wszystkich sprawozdań finansowych sporządzanych przez bank, kontroli ksiąg rachunkowych, analizy portfela kredytowego oraz dokonania innych czynności określonych w art. 133 ust. 2. Jeżeli w wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono nieprawidłowości, koszty badania ponosi bank.

⁶ Tekst zaznaczony kursywą został dodany lub zmieniony art. 1 pkt 47 ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe z dniem 7 stycznia 2002 r.

- ust. 1. *W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w przeprowadzonym badaniu na zlecenie banku, Komisja Nadzoru Bankowego może zobowiązać bank do zlecenia wskazanemu biegłemu rewidentowi zbadania prawidłowości i rzetelności wszystkich sprawozdań finansowych sporządzanych przez bank, kontroli ksiąg rachunkowych, analizy portfela kredytowego oraz dokonania innych czynności określonych w art. 133 ust. 2. Jeżeli w wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono nieprawidłowości, koszty badania ponosi bank.*⁷
- ust. 2. Zlecenie badania określonego w ust. 1 może zostać udzielone także bezpośrednio przez Komisję Nadzoru Bankowego. Koszty badania ponosi wówczas Narodowy Bank Polski, z zastrzeżeniem ust. 3.
- ust. 3. Komisja Nadzoru Bankowego ma prawo wniesienia zastrzeżeń do badań, o których mowa w ust. 1. Jeżeli w wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono nieprawidłowości, koszty badania ponosi bank.
- ust. 3. Jeżeli w wyniku badania zleconego przez Komisję Nadzoru Bankowego stwierdzono nieprawidłowości, koszty badania ponosi bank.

Problem: możliwość ingerencji nadzoru w treść umów zawieranych przez bank

art. 101 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. Prawo bankowe, która weszła w życie 10 lutego 1989 r.

ust. 2. Środki podejmowane w ramach nadzoru nie mogą naruszać umów zawartych przez bank.

art. 138 – przepis w brzmieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, która weszła w życie 1 stycznia 1998 r. i obowiązującym do 6 stycznia 2002 r.

ust. 7. Środki podejmowane w ramach nadzoru nie mogą naruszać umów zawartych przez bank.

art. 138 zmieniony art. 1 pkt 50 lit. e) ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe z dniem 7 stycznia 2002 r.

ust. 7. Środki podejmowane w ramach nadzoru nie mogą naruszać umów zawartych przez bank, **z wyłączeniem umów zawartych przez bank krajowy z podmiotami od niego zależnymi lub z którymi posiada bliskie powiązania oraz umów zawartych przez**

⁷ Tekst zaznaczony kursywą został dodany lub zmieniony art. 1 pkt 80 ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe z dniem 1 maja 2004 r.

bank krajowy z podmiotami działającymi w tym samym holdingu finansowym lub holdingu o działalności mieszanej.

art. 138 przepis zmieniony art. 1 pkt 83 ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe z dniem 1 maja 2004 r.

ust. 7. Środki podejmowane w ramach nadzoru nie mogą naruszać umów zawartych przez bank z wyłączeniem umów zawartych przez bank krajowy z podmiotami działającymi w tym samym holdingu oraz umów zawartych przez bank krajowy z podmiotami, z którymi posiada bliskie powiązania.

Problem: możliwość sprawowania nadzoru skonsolidowanego

Rozdział 11b dodany przez art. 1 pkt 53 ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe z dniem 1 stycznia 2002 r.⁸

art. 141f

ust. 1. Nadzorowi skonsolidowanemu podlega bank krajowy, który:

- 1) jest podmiotem dominującym w stosunku do innego banku krajowego, banku zagranicznego, instytucji kredytowej, instytucji finansowej lub przedsiębiorstwa pomocniczego usług bankowych, lub który posiada bliskie powiązania z innym podmiotem lub podmiotami,
- 2) działa w holdingu finansowym,
- 3) działa w holdingu o działalności mieszanej.

ust. 2. Sprawowanie nad bankiem nadzoru skonsolidowanego nie wyłącza stosowania odpowiednich przepisów ustawy regulujących działalność banku jako podmiotu podlegającego nadzorowi indywidualnemu.

ust. 3. Komisja Nadzoru Bankowego może zawierać z właściwymi władzami nadzorczymi innych państw porozumienia określające zakres i tryb wykonywania nadzoru skonsolidowanego nad bankami, które działają w holdingu finansowym lub w holdingu o działalności mieszanej z udziałem podmiotu dominującego, mającego siedzibę w innym

⁸ Rozdział 11b został dodatkowo zmieniony przez art. 1 pkt 91 ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe z dniem 1 maja 2004 r. Jednak skalę i charakter zmian można określić jako nieistotną do określonych w 2001 r. zasad sprawowania nadzoru skonsolidowanego.

państwie, oraz bankami zagranicznymi lub instytucjami kredytowymi, w stosunku do których podmiotem dominującym jest bank krajowy. Przepis art. 131 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

art. 141g

- ust. 1. Bank, o którym mowa w art. 141f ust. 1 pkt 1, obowiązany jest przekazać Komisji Nadzoru Bankowego niezwłocznie, lecz nie później niż w terminie 30 dni od dnia zatwierdzenia przez walne zgromadzenie akcjonariuszy banku, skonsolidowane sprawozdanie finansowe oraz sprawozdania finansowe wszystkich podmiotów zależnych lub z którymi posiada bliskie powiązania.
- ust. 2. Podmiot dominujący w stosunku do banku, o którym mowa w art. 141f ust. 1 pkt 2 i 3, obowiązany jest przekazać Komisji Nadzoru Bankowego niezwłocznie, lecz nie później niż w terminie 30 dni od dnia zatwierdzenia przez walne zgromadzenie podmiotu dominującego, skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzone dla całego holdingu oraz sprawozdania finansowe wszystkich podmiotów zależnych.
- ust. 3. W przypadku gdy podmiot dominujący ma siedzibę za granicą, bank krajowy ma obowiązek przekazania skonsolidowanego sprawozdania finansowego holdingu w terminie 90 dni od dnia odbycia walnego zgromadzenia podmiotu dominującego zatwierdzającego to sprawozdanie oraz sprawozdanie finansowe tych podmiotów holdingu, w stosunku do których bank jest wierzycielem lub dłużnikiem, wraz z ich tłumaczeniem na język polski dokonany przez tłumacza przysięgłego.

art. 141h

- ust. 1. W celu sprawdzenia uzyskanych informacji, inspektorzy nadzoru bankowego oraz osoby upoważnione przez Komisję Nadzoru Bankowego mogą, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, dokonywać czynności kontrolnych w podmiotach, w stosunku do których podmiotem dominującym jest bank, o którym mowa w art. 141f ust. 1 pkt 1, lub które posiadają bliskie powiązania z tym bankiem, oraz w podmiotach wchodzących w skład holdingów, o których mowa w art. 141f ust. 1 pkt 2 i 3. Przepis art. 139 ust. 1 pkt 2 stosuje się odpowiednio.
- ust. 2. W przypadku gdy nadzór nad podmiotami, o których mowa w ust. 1, wykonuje Komisja Papierów Wartościowych i Giełd, Urząd Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi albo Państwowy Urząd Nadzoru Ubezpieczeń, Komisja Nadzoru Bankowego może zwrócić się do właściwego organu o przeprowadzenie w danym podmiocie czynności kontrolnych. W czynnościach kontrolnych mogą uczestniczyć inspektorzy nadzoru bankowego oraz

osoby upoważnione przez Komisję Nadzoru Bankowego, którym przysługują takie same prawa i obowiązki, jak pracownikom danego organu.

- ust. 3. Szczegółowy tryb wykonywania czynności kontrolnych, o których mowa w ust. 2, określają porozumienia, o których mowa w art. 131 ust. 4.
- ust. 4. Komisja Nadzoru Bankowego może żądać od banku, o którym mowa w art. 141f ust. 1 pkt 1, a także od podmiotu dominującego w holdingu, o którym mowa w art. 141f ust. 1 pkt 2 i 3, zlecenia niezależnemu biegłemu rewidentowi zbadania sytuacji finansowej podmiotów zależnych lub podmiotów posiadających bliskie powiązania z tym bankiem w przypadku, gdy w ocenie Komisji istnieją wątpliwości co do rzetelności zatwierdzonych sprawozdań lub gdy konieczne jest zbadanie związku gospodarczego z innym podmiotem. Koszt zleconego badania ponosi odpowiednio bank lub podmiot dominujący w holdingu, z zastrzeżeniem ust. 5.
- ust. 5. Jeżeli w wyniku badania zleconego przez Komisję Nadzoru Bankowego nie stwierdzono wątpliwości, o których mowa w ust. 4, koszt badania ponosi Narodowy Bank Polski.

art. 141i

- ust. 1. Podmiot dominujący w stosunku do banku działającego w holdingu finansowym lub w holdingu o działalności mieszanej obowiązany jest zapewnić właściwe funkcjonowanie wewnętrznej kontroli danych i informacji wymaganych w związku ze sprawowaniem nadzoru skonsolidowanego, a także udzielić, na żądanie Komisji Nadzoru Bankowego lub osób upoważnionych przez Komisję Nadzoru Bankowego, wszelkich informacji i wyjaśnień dotyczących działalności holdingu oraz wchodzących w jego skład podmiotów.

art. 141j

Określając sposób obliczania funduszy własnych, wymogów kapitałowych, współczynnika wypłacalności, progów koncentracji kapitałowej oraz limitów koncentracji wierzytelności, Komisja Nadzoru Bankowego może uwzględnić powiązania banków, o których mowa w art. 141f ust. 1, z innymi podmiotami zależnymi lub działającymi w tym samym holdingu.

Problem: możliwość bezpośredniego oddziaływania na akcjonariuszy banku w sytuacji, gdy program postępowania naprawczego opracowany przez zarząd banku nie jest wystarczający

Rozwiązanie wprowadzone ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, która weszła w życie 1 stycznia 1998 r.

art. 143

ust. 1. Jeżeli program postępowania naprawczego nie jest wystarczający lub jego realizacja nie jest należyta, Komisja Nadzoru Bankowego może:

- 1) zakazać wypłat lub ograniczyć wypłaty z zysków banku za poprzedni rok, a także nakazać przekazanie określonej części lub całości zysku na powiększenie funduszy własnych banku,
- 2) zakazać udzielania lub ograniczyć udzielanie kredytów i pożyczek pieniężnych akcjonariuszom (członkom) banku oraz członkom zarządu, rady nadzorczej i pracownikom,
- 3) wystąpić do zarządu banku z żądaniem zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (walnego zgromadzenia) w celu rozpatrzenia sytuacji banku, powzięcia decyzji o pokryciu straty bilansowej oraz podjęcia innych uchwał, w tym zwiększenia funduszy własnych, w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy.

ust. 2. Zarząd banku powinien zwołać nadzwyczajne walne zgromadzenie w ciągu 14 dni, a gdyby tego nie uczynił, nadzwyczajne walne zgromadzenie może być zwołane przez Komisję Nadzoru Bankowego. Koszty zwołania i odbycia walnego zgromadzenia obciążają bank.

ust. 3. Zakazy i żądanie, o których mowa w ust. 1, nie podlegają zaskarżeniu.

Przepis zmieniony przez art. 1 pkt 93 ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe z dniem 1 maja 2004 r.

art. 143

ust. 1. Jeżeli program postępowania naprawczego nie jest wystarczający lub jego realizacja nie jest należyta, Komisja Nadzoru Bankowego może:

- 1) uchylony

- 2) zakazać udzielania lub ograniczyć udzielanie kredytów i pożyczek pieniężnych akcjonariuszom (członkom) banku oraz członkom zarządu, rady nadzorczej i pracownikom,
 - 3) wystąpić do zarządu banku z żądaniem zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (walnego zgromadzenia) w celu rozpatrzenia sytuacji banku, powzięcia decyzji o pokryciu straty bilansowej oraz podjęcia innych uchwał, w tym zwiększenia funduszy własnych, w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy.
- ust. 2. Zarząd banku powinien zwołać nadzwyczajne walne zgromadzenie w ciągu 14 dni, a gdyby tego nie uczynił, nadzwyczajne walne zgromadzenie może być zwołane przez Komisję Nadzoru Bankowego. Koszty zwołania i odbycia walnego zgromadzenia obciążają bank.
- ust.2a. Przerwy w walnym zgromadzeniu nie mogą trwać łącznie dłużej niż 14 dni
- ust. 3. Zakazy i żądanie, o których mowa w ust. 1, nie podlegają zaskarżeniu.

**Problem: możliwość ustanowienia zarządu komisarycznego
w przypadku decyzji o zawieszeniu działalności banku
i skierowaniu wniosku do sądu o ogłoszenie upadłości banku**

art. 158 – przepis wprowadzony ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, obowiązuje od 1 stycznia 1998 r.

ust. 6. Podejmując decyzję wymienioną w ust. 1 (o zawieszeniu działalności banku), **Komisja Nadzoru Bankowego może zawiesić działalność zarządu i innych organów banku i jednocześnie powołać zarząd komisaryczny.**

art. 158 – przepis zmieniony przez art. 1 pkt 103 ustawą z dnia 1 kwietnia 2004 r. zmieniającą ustawę Prawo bankowe z dniem 1 maja 2004 r.

ust. 5. Komisja Nadzoru Bankowego podejmując decyzję wymienioną w ust. 1 (o zawieszeniu działalności banku), może ustanowić zarząd komisaryczny.

6. Załącznik 2

Programy postępowania naprawczego banków komercyjnych

Od 1991 r. do czerwca 2006 r. 66 banków komercyjnych realizowało 72 programy postępowania naprawczego. Realizacja niektórych programów nie zakończyła się powodzeniem, w związku z czym konieczne było zastosowanie wobec tych banków procedur likwidacyjnych i upadłościowych.

Tabela 23

Liczba programów postępowania naprawczego w podziale na lata

Rok	Wszystkie programy	
	początek programu	zakończenie programu
1991	5	0
1992	10	1
1993	18	3
1994	7	10
1995	5	8
1996	1	5
1997	1	5
1998	0	6
1999	3	3
2000	12	3
2001	3	3
2002	6	6
2003	1	3
2004	0	3
2005	0	3
I półrocze 2006	0	3
Razem	72	65

Przeciętny czas realizacji programu naprawczego przez banki komercyjne wynosił 3 lata i 2 miesiące.

Na koniec czerwca 2006 r. 11 banków komercyjnych objętych było postępowaniem naprawczym bądź realizowało programy restrukturyzacyjne dla przejętych przedsiębiorstw bankowych innych banków, w tym:

- 7 banków działało samodzielnie,
- 4 banki realizowały programy restrukturyzacyjne dla przejętych innych banków.

Do głównych przyczyn wszczęcia działań naprawczych w bankach komercyjnych należały: wystąpienie straty, groźba wystąpienia straty lub zagrożenie powstaniem niewypłacalności. Trudna sytuacja w bankach wynikała w szczególności: ze złej jakości aktywów, niskiego poziomu funduszy własnych oraz z nieprzestrzegania przepisów ostrożnościowych.

Tabela 24
Przyczyny wszczęcia programów postępowania naprawczego

Rodzaj przyczyny	Banki działające samodzielnie	Banki połączone lub przejęte	Razem
Strata	33	25	58
Groźba wystąpienia straty	11	1	12
Niebezpieczeństwo niewypłacalności	2	0	2
Niska jakość aktywów	29	20	49
Nieprzestrzeganie przepisów ostrożnościowych	10	12	22
Niskie fundusze własne	8	5	13
Zagrożenie utraty płynności finansowej	6	5	11
Wysokie koszty działalności	4	5	9
Współczynnik wypłacalności poniżej normy	3	2	5
Niewłaściwe inwestycje kapitałowe	3	0	3
Podwyższony poziom ryzyka kredytowego	1	1	2
Zbyt ekspansywny rozwój	1	0	1
Połączenie bądź przejęcie banku lub banków w trudnej sytuacji	1	0	1
Inne	6	1	7

W grupie „banki działające samodzielnie” wykazano banki komercyjne prowadzące działalność w czerwcu 2006 r. Kategoria „banki połączone lub przejęte” obejmuje natomiast banki, które na dzień 30 czerwca 2006 r. nie były odrębnymi podmiotami prawa.

Analiza danych poszczególnych banków pozwala na stwierdzenie, że w przypadku 65 proc. programów podstawy do ich wszczęcia zidentyfikował bezpośrednio nadzór bankowy. Samodzielnie zarządy banków zdecydowały o wszczęciu postępowania naprawczego w przypadku 25 proc. programów.

Tabela 25
Podmioty ujawniające potrzebę wszczęcia programów postępowania naprawczego

Bank	Inspekcja nadzoru	Analitik nadzoru (tzw. analiza z za biurka)	Zarząd banku	Niezależny audytor	Razem
Bank działający samodzielnie	17	10	12	4	43
Bank połączony lub przejęty	15	5	6	3	29
Razem	32	15	18	7	72

W sektorze banków komercyjnych w ramach procesów restrukturyzacyjnych 27 banków zostało przejętych lub połączyło się z innymi bankami.

Wobec wszystkich banków realizujących programy naprawcze podejmowano wiele czynności o charakterze nadzorczym, mających na celu przyspieszenie działań władz banków zmierzających do poprawy sytuacji ekonomiczno-finansowej banków. Podejmowano także działania interwencyjne, wydając bankom odpowiednie zalecenia, a także zakazy i nakazy – na mocy odpowiednich przepisów prawa – stosownie do bieżącej oceny ryzyka podejmowanego przez banki.

Tabela 26
Wybrane środki nadzorcze zastosowane wobec banków komercyjnych realizujących programy postępowania naprawczego

Wyszczególnienie	Banki działające samodzielnie	Banki połączone lub przejęte	Razem
Zarząd komisaryczny	10	13	22
Kurator nadzorujący wykonanie programu postępowania naprawczego	2	2	4
Zalecenie utrzymywania współczynnika wypłacalności powyżej 12 proc.	4	0	4
Dodatkowy audyt zlecony przez NBP lub KNB	3	23	26
Wniosek lub sugestia dokonania zmian w zarządzie	2	2	4
Zawieszenie w czynnościach członka zarządu	0	1	1
Ograniczenie zakresu działalności banku	6	5	11
Nałożenie kary finansowej na członków zarządu	0	1	1
Zakaz udzielania kredytów i pożyczek pieniężnych udziałowcom banku oraz członkom zarządu rady nadzorczej i pracownikom	0	2	2
Zakaz stosowania preferencyjnych warunków oprocentowania kredytów i pożyczek dla akcjonariuszy, członków władz banku oraz pracowników	0	2	2

Żądanie zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia	12	10	22
Zarządzenie likwidacji banku i zobowiązanie likwidatorów do sprzedaży banku innemu bankowi	9	0	9
Decyzja o przejęciu banku przez inny bank	5	0	5
Zawieszenie działalności banku i skierowanie wniosku o ogłoszenie jego upadłości	13	0	13

W grupie banków, wobec których zastosowano środek nadzorczy w postaci zawieszenia działalności i skierowania do sądu wniosku o ogłoszenie upadłości, w przypadku 7 banków wnioski te zostały wycofane, ponieważ powstała możliwość podjęcia innych działań, niepowodujących kosztów dla klientów tych banków.

Niektóre banki komercyjne realizowały więcej niż jeden program naprawczy.

Tabela 27
Pomoc zewnętrzna dla banków realizujących programy postępowania naprawczego

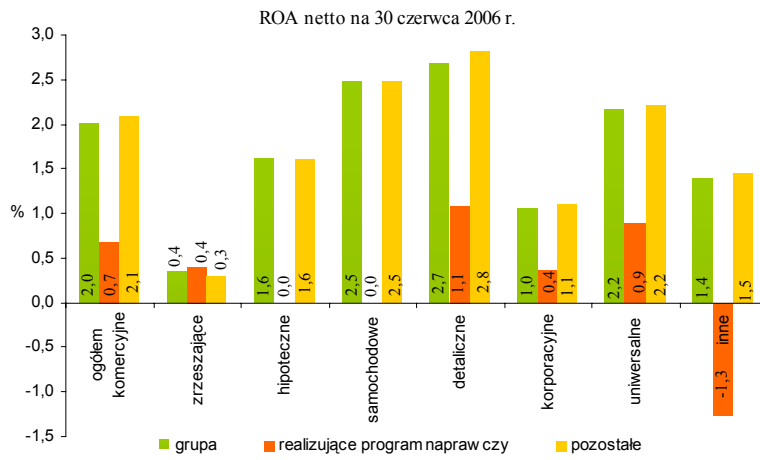
Wyszczególnienie	Pożyczki BFG na samodzielną sanację	Pożyczki BFG na sanację z tytułu połączenia lub przejęcia innego banku	Wykup akcji przez NBP	Kredyt NBP			Zwolnienie z rezerwy obowiązkowej	Pożyczka podporządkowana	Obligacje
				refinansowy	wekslowy	lombaradowy			
Banki działające samodzielnie	5	6	1	1	0	0	7	1	2
Banki połączone lub przejęte	6	0	3	7	7	2	12	0	2

W okresie od 1991 r. do czerwca 2006 r. 35 banków komercyjnych, tj. 53% banków objętych w tym czasie postępowaniem naprawczym, korzystało z różnych form pomocy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz Narodowego Banku Polskiego. W tabeli 27 nie uwzględniono pomocy, jaką uzyskały banki państwowe na restrukturyzację złych długów.

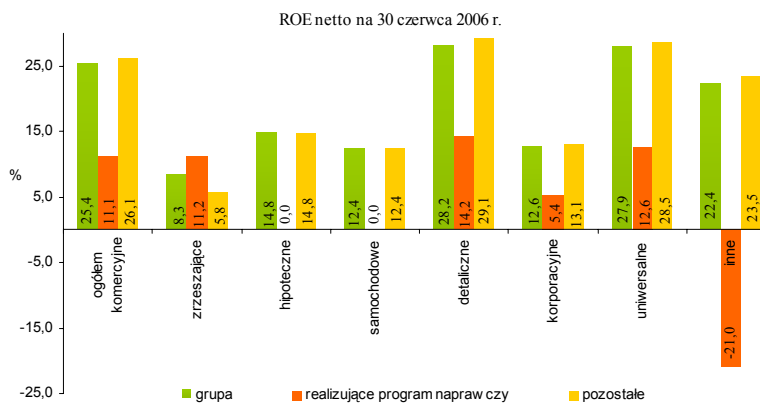
Analiza efektywności działania banków korzystających z pomocy wskazuje, że pomoc ta miała duże znaczenie dla procesów restrukturyzacyjnych, jak również istotnie przyczyniła się do poprawy bezpieczeństwa ich funkcjonowania.

Wybrane wskaźniki banków komercyjnych objętych postępowaniem naprawczym w porównaniu ze wskaźnikami wszystkich działających banków komercyjnych, a także w porównaniu ze wskaźnikami w poszczególnych grupach, zestawionych według rodzajów działalności, przedstawiono na wykresach 23–25.

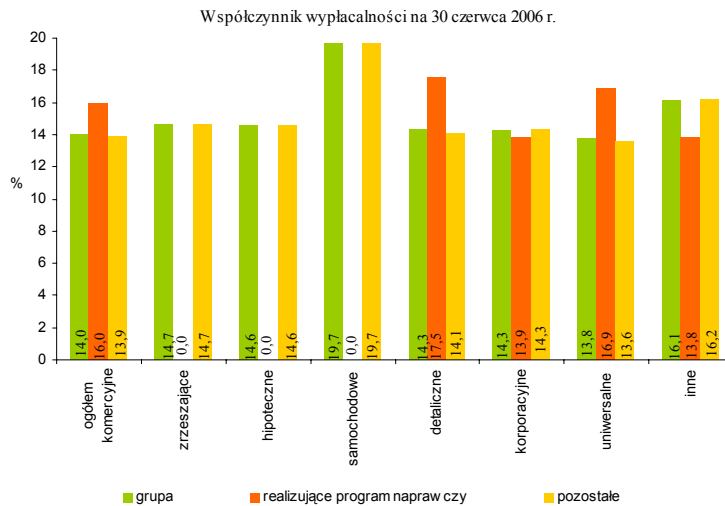
Wykres 23

Wykres 24

Wykres 25

Banki komercyjne, które zakończyły realizację programów postępowania naprawczego w okresie od 1991 r. do czerwca 2006 r.

Lp.	Nazwa banku	Status banku
1	ABN Amro Bank Polska SA (poprzednia nazwa Interbank SA)	samodzielny
2	Baltic Bank SA w Gdańsku	przyjęty
3	Bank Budownictwa SA w Szczecinie	przyjęty
4	Bank Cukrownictwa CUKROBANK SA we Wrocławiu	przyjęty
5	Bank Częstochowa SA w Częstochowie	przyjęty
6	Bank Depozytowo-Kredytowy SA w Lublinie	przyjęty
7	Bank Depozytowo-Powierniczy GLOB SA	połączony
8	Bank Energetyki SA w Radomiu (Bank Ziemi Radomskiej SA)	przyjęty
9	Bank Handlowo-Kredytowy SA w Katowicach	w likwidacji
10	Bank Morski SA w Szczecinie	przyjęty
11	Bank Ochrony Środowiska SA w Warszawie	samodzielny
12	Bank Pocztowy SA w Bydgoszczy	samodzielny
13	Bank Powierniczo-Gwarancyjny SA (poprzednia nazwa: Prywatny Bank Komercyjny „Leonard” SA)	samodzielny
14	Bank Przemysłowy SA w Łodzi	przyjęty
15	Bank Regionalny SA w Rybniku	połączony
16	Bank Rozwoju Cukrownictwa SA w Poznaniu	przyjęty
17	Bank Rozwoju Energetyki i Ochrony Środowiska „Megabank” SA w Warszawie	w likwidacji
18	Bank Rozwoju Rolnictwa „Rolbank” SA w Poznaniu	przyjęty
19	Bank Wschodni SA w Białymstoku	przyjęty
20	Bank Zachodni SA we Wrocławiu	przyjęty
21	Bank Ziemski SA w Warszawie	połączony
22	BRE Bank SA w Warszawie	samodzielny
23	BWP Unibank SA w Gdańsku (poprzednia nazwa: Bank Własności Pracowniczej SA w Gdańsku)	połączony
24	BWR Bank Secesyjny SA (poprzednia nazwa: DEG Bank Secesyjny SA w Katowicach)	przyjęty
25	BWR Real Bank SA w Krakowie (poprzednia nazwa: Krakowski Bank Mieszkaniowy Interkrakbank SA w Krakowie)	przyjęty
26	Bydgoski Bank Komunalny SA w Bydgoszczy	przyjęty

Lp.	Nazwa banku	Status banku
27	Deutsche Bank PBC SA w Warszawie (poprzednia nazwa: Bank Współpracy Regionalnej SA w Krakowie)	samodzielny
28	Dolnośląski Bank Regionalny SA we Wrocławiu	przyjęty
29	Dolnośląski Bank Gospodarczy SA we Wrocławiu	przyjęty
30	FCE Bank Polska SA w Warszawie (poprzednia nazwa: Ford Bank Polska SA w Warszawie)	samodzielny
31	GE Capital Bank SA (poprzednia nazwa: Solidarność Chase DT Bank SA w Gdańsku)	samodzielny
32	Gliwicki Bank Handlowy SA w Gliwicach	przyjęty
33	Głogowski Bank Gospodarczy SA w Głogowie	przyjęty
34	Gospodarczy Bank Wielkopolski SA w Poznaniu	samodzielny
35	Górnośląski Bank Gospodarczy SA w Katowicach	samodzielny
36	Invest Bank SA w Poznaniu	samodzielny
37	Kredyt Bank SA w Warszawie	samodzielny
38	LG Petro Bank SA w Łodzi	przyjęty
39	LUKAS Bank Świętokrzyski SA w Kielcach	samodzielny
40	Łódzki Bank Rozwoju SA w Łodzi	przyjęty
41	Nordea Bank Polska SA w Gdyni (poprzednia nazwa: Bank Komunalny SA w Gdyni)	samodzielny
42	Pierwszy Komercyjny Bank SA w Lublinie	przyjęty
43	Polski Kredyt Bank SA w Warszawie (poprzednia nazwa: Prosper Bank SA w Warszawie)	przyjęty
44	Polsko-Amerykański Bank Hipoteczny SA w Warszawie	połączony
45	Polsko-Kanadyjski Bank Św. Stanisława SA (Danske Bank Polska SA)	samodzielny
46	Pomorsko-Kujawski Bank Regionalny SA w Bydgoszczy	przyjęty
47	Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski SA w Warszawie	samodzielny
48	Powszechny Bank Budowlany Invest Bank SA w Poznaniu	samodzielny
49	Powszechny Bank Handlowy „Gecobank” SA w Warszawie	połączony
50	Poznański Bank Handlowy „Merkury” SA w Poznaniu (poprzednia nazwa: Bank Komercyjny „Privat” SA w Poznaniu)	przyjęty
51	Sopocki Bank Inicjatyw Gospodarczych „Sopot-Bank” SA	przyjęty
52	Warszawski Bank Zachodni SA	przyjęty
53	Wielkopolski Bank Rolniczy SA w Kaliszu	przyjęty
54	Wschodni Bank Cukrownictwa SA w Lublinie	samodzielny

7. Załącznik 3

Programy postępowania naprawczego banków spółdzielczych

Od 1991 r. do czerwca 2006 r. 1.027 banków spółdzielczych realizowało 1 279 programów postępowania naprawczego.

Tabela 28

Liczba programów postępowania naprawczego w podziale na lata

Rok	Wszystkie programy		Programy banków działających	
	początek programu	zakończenie programu	początek programu	zakończenie programu
1991	1	–	–	–
1992	111	–	34	–
1993	581	220	182	70
1994	263	197	98	62
1995	116	174	58	65
1996	73	176	49	50
1997	36	121	17	36
1998	27	144	21	51
1999	21	54	19	27
2000	11	44	10	28
2001	13	53	13	45
2002	7	29	3	26
2003	14	24	11	21
2004	3	18	3	15
2005	2	13	2	12
I półrocze 2006	–	8	–	8
Razem	1 279	1 275	520	516
1991–1995 (proc.)	83,8	46,4	71,5	38,2

Programy naprawcze były lub są realizowane przez 382 banki działające samodzielnie oraz 645 banków przejętych przez banki spółdzielcze i komercyjne (33 banki spółdzielcze zostały przejęte przez banki komercyjne, w tym 16 przez banki zrzeszające).

Przeciętny czas realizacji programu naprawczego przez banki spółdzielcze wynosił 2 lata i 9 miesięcy.

W przypadku banków przejętych przez inne banki lub połączonych z nimi 257 zakończyło realizację programów przed terminem.

Realizacja większości programów rozpoczęła się przed końcem 1995 r.

Na koniec czerwca 2006 r. 12 banków spółdzielczych było objętych postępowaniem naprawczym bądź realizowało programy restrukturyzacyjne dla przejętych przedsiębiorstw bankowych innych banków spółdzielczych, w tym:

- 4 banki działały samodzielnie,
- 8 banków realizowało programy restrukturyzacyjne dla przejętych innych banków spółdzielczych.

Tabela 29**Przyczyny wszczęcia programów postępowania naprawczego**

Rodzaj przyczyny	Banki działające samodzielnie	Banki połączone lub przejęte	Razem
Strata	445	711	1.156
Groźba wystąpienia straty	39	50	89
Niebezpieczeństwo niewypłacalności	13	21	34
Niska jakość aktywów	130	232	362
Nieprzestrzeganie przepisów ostrożnościowych	94	130	224
Połączenie bądź przejęcie banku lub banków w trudnej sytuacji	116	9	125
Nieprawidłowa ewidencja księgowa	10	13	23
Współczynnik wypłacalności poniżej normy	10	11	21
Niewłaściwe inwestycje kapitałowe	11	9	20
Lokaty w bankach upadłych	4	3	7
Wysokie koszty działalności	8	9	17
Niedobór rezerw celowych	6	10	16
Nieprawidłowe zarządzania aktywami i pasywami	5	9	14
Niskie fundusze własne	1	8	9
Niewłaściwa klasyfikacja kredytów	2	5	7
Gwarancje lub zabezpieczenia	5	1	6
Koncentracja należności	0	3	3
Inne	2	9	11

W grupie „banki działające samodzielnie” wykazane zostały banki spółdzielcze działające w czerwcu 2006 r. W kategorii „banki połączone lub przejęte” ujęto natomiast banki, które na dzień 30 czerwca 2006 r. nie były odrębnymi podmiotami prawa.

Analiza danych poszczególnych banków pozwala na stwierdzenie, że w przypadku 60 proc. programów podstawy do ich wszczęcia zidentyfikował bezpośrednio nadzór bankowy.

Tabela 30**Podmioty ujawniające potrzebę wszczęcia programów postępowania naprawczego**

Bank	Inspekcja nadzoru	Analitik nadzoru (tzw. analiza z za biurka)	Zarząd banku	Niezależny audytor	Razem
Bank działający samodzielnie	186	156	177	1	520
Bank połączony lub przejęty	290	210	254	5	759
Razem	476	366	431	6	1 279

Zebrane dane wskazują na to, że w większości przypadków stosowanie środków nadzorczych, zwłaszcza w postaci sankcji przewidzianych w Prawie bankowym, nie było potrzebne. Zarządy banków oraz ich rady nadzorcze na ogół zdawały sobie sprawę z tego, że banki znajdują się w trudnej sytuacji, a program postępowania naprawczego daje im szansę dalszego samodzielnego działania. Należy zwrócić uwagę, że większość banków spółdzielczych działa w środowiskach ograniczonych terytorialnie, a członkowie zarządów i rad nadzorczych są w nich powszechnie znani, co wywiera presję na ich działania jako osób odpowiedzialnych za funkcjonowanie banku.

Tabela 31
Środki nadzorcze zastosowane wobec banków spółdzielczych realizujących programy postępowania naprawczego

Wyszczególnienie	Banki działające samodzielnie	Banki połączone lub przejęte	Razem
Zarząd komisaryczny	1	5	6
Kurator nadzorujący wykonanie programu postępowania naprawczego	24	6	30
Zalecenie utrzymywania współczynnika wypłacalności powyżej 12 proc.	2	-	2
Zalecenie wstrzymania wypłat z zysku lub tworzenia nowych jednostek organizacyjnych	10	16	26
Wniosek lub sugestia dokonania zmian w zarządzie	32	56	88
Zawieszenie w czynnościach członka zarządu	6	18	24
Ograniczenie zakresu działalności banku	1	1	2
Nałożenie kary finansowej na członków zarządu	1	0	1
Zakaz udzielania kredytów i pożyczek pieniężnych udziałowcom banku oraz członkom zarządu rady nadzorczej i pracownikom	2	-	2
Żądanie zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia	6	7	13
Zarządzenie likwidacji banku i zobowiązanie likwidatorów do sprzedaży banku innemu bankowi	-	28	28
Decyzja o przejęciu banku przez inny bank	3	67	70
Zawieszenie działalności banku i skierowanie wniosku o ogłoszenie jego upadłości	-	11	11

Duża część banków spółdzielczych realizowała więcej niż jeden program postępowania naprawczego.

Tabela 32. Pomoc zewnętrzna dla banków realizujących programy postępowania naprawczego

Wyszczególnienie	Pożyczki BFG na samodzielną sanację	Pożyczki BFG na sanację z tytułu połączenia lub przejęcia innego banku	Pożyczki BFG na rekompensatę kosztów połączenia (z funduszu restrukturyzacji)*	Kredyt wekslowy NBP	Zwolnienie z rezerwy obowiązkowej	Pożyczka podporządkowana
Banki działające samodzielnie	20	22	88	61	158	62
Banki połączone lub przejęte	9	2	-	6	93	1

* Pożyczki te były przyznawane od momentu wejścia w życie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się oraz o bankach zrzeszających, tj. od 28 stycznia 2001 r., w większości wypadków po zakończeniu programów postępowania naprawczego.

Tabela 32 nie obejmuje danych o wykupie trudnych wierzytelności w ramach obligacji serii D ani o zaniechaniu poboru podatku dochodowego w latach 1995–1997, ponieważ nadzór bankowy nie dysponuje danymi o tych rodzajach pomocy w podziale na poszczególne banki.

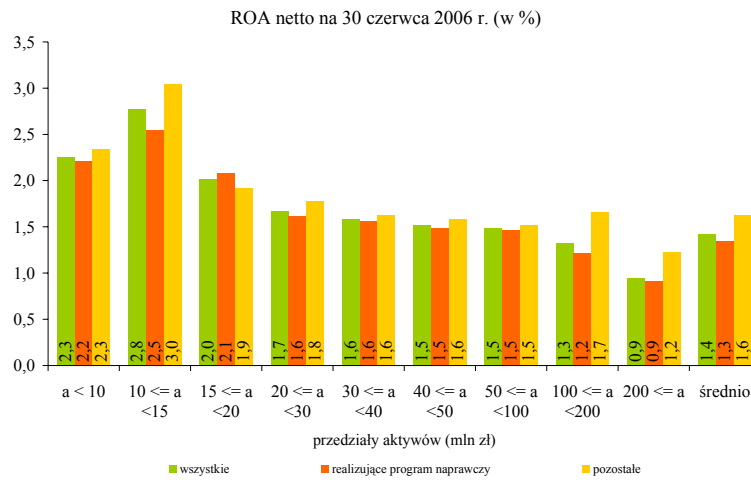
W sumie 251 banków działających samodzielnie oraz 102 banki przejęte lub połączone korzystały lub nadal korzystają przynajmniej z jednej formy pomocy, z tym że pomoc udzielona przez NBP została całkowicie spłacona przez banki.

Banki działające samodzielnie w okresie od 1991 r. do czerwca 2006 r. przejęły lub połączyły się z 595 bankami realizującymi programy postępowania naprawczego.

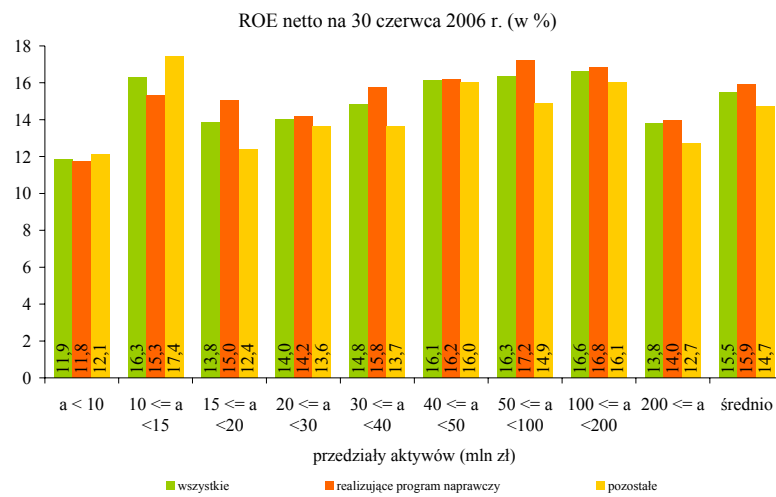
Sytuacja tej grupy banków nie różni się istotnie od sytuacji pozostałych banków spółdzielczych. W dużej mierze jest to wynik pomocy zewnętrznej, której wpływ na realizowane programy naprawcze został już omówiony.

Wybrane wskaźniki banków spółdzielczych objętych postępowaniem naprawczym w porównaniu ze wskaźnikami pozostałych banków spółdzielczych, a także na tle całego sektora banków spółdzielczych przedstawiono na wykresach 26–28.

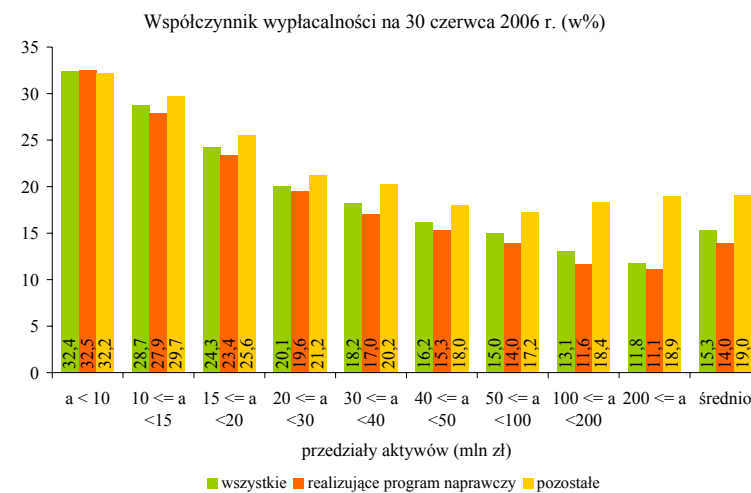
Wykres 26

Wykres 27

Wykres 28

Banki spółdzielcze, które zakończyły realizację programów postępowania naprawczego – według nazwy siedziby banku – w okresie od 1991 r. do czerwca 2006 r.

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
1	8704	Bank Spółdzielczy w Abramowie	połączony
2	9202	Bank Spółdzielczy w Adamowie	samodzielny
3	9601	Bank Spółdzielczy w Adamowie	połączony
4	9537	Bank Spółdzielczy w Aleksandrowie Kujawskim	samodzielny
5	8780	Bank Spółdzielczy w Aleksandrowie Łódzkim	samodzielny
6	8781	Bank Spółdzielczy w Andrespolu	samodzielny
7	8110	Bank Spółdzielczy w Andrychowie	samodzielny
8	8546	Bank Spółdzielczy w Babiaku	połączony
9	8866	Bank Spółdzielczy w Baborowie	samodzielny
10	8211	Bank Spółdzielczy w Baboszewie	przejęty
11	9363	Bank Spółdzielczy w Bakalarzewie	połączony
12	9353	Bank Spółdzielczy w Baniach Mazurskich	połączony
13	8910	Bank Spółdzielczy w Baranowie	połączony
14	8727	Bank Spółdzielczy w Baranowie n. Wieprzem	połączony
15	8824	Bank Spółdzielczy w Barczewie	połączony
16	9334	Bank Spółdzielczy w Bargłowie Kościelnym	samodzielny
17	8355	Gospodarczy Bank Spółdzielczy w Barlinku	samodzielny
18	8561	Bank Spółdzielczy w Barwicach	połączony
19	9538	Bank Spółdzielczy w Bądkowie	połączony
20	8695	Bank Spółdzielczy w Bełżycach	połączony
21	8453	Bank Spółdzielczy w Czechowicach-Dziedzicach z siedzibą w Bestwinie	samodzielny
22	8986	Bank Spółdzielczy w Będkowie	połączony
23	8563	Bank Spółdzielczy w Będzinie	połączony
24	9244	Bank Spółdzielczy w Białej	samodzielny
25	8025	Bank Spółdzielczy w Białej Podlaskiej	samodzielny
26	9291	Bank Spółdzielczy w Białej Rawskiej	samodzielny
27	9117	Bank Spółdzielczy w Białobrzegach	samodzielny
28	8562	Bank Spółdzielczy w Białogardzie	samodzielny
29	8202	Bank Spółdzielczy w Białopolu	samodzielny
30	8937	Bank Spółdzielczy w Białosiłwiu	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
31	8584	Bank Spółdzielczy w Białym Borze	połączony
32	8060	Bank Spółdzielczy w Białymstoku	samodzielny
33	8627	Bank Spółdzielczy w Bieczu	samodzielny
34	9285	Bank Spółdzielczy w Bielawach	połączony
35	9368	Bank Spółdzielczy w Bielicach	połączony
36	8111	Bank Spółdzielczy w Bielsku-Białej	samodzielny
37	9568	Bank Spółdzielczy w Bierutowie	połączony
38	8356	Bank Spółdzielczy w Bierzwniku	połączony
39	8212	Bank Spółdzielczy w Bieżuniu	samodzielny
40	9089	Bank Spółdzielczy w Birczy	połączony
41	9482	Bank Spółdzielczy w Biskupcu	połączony
42	8828	Bank Spółdzielczy w Biskupcu Reszelskim	połączony
43	8357	Bank Spółdzielczy w Bledzewie	połączony
44	9245	Bank Spółdzielczy w Błaszczkach	samodzielny
45	9158	Bank Spółdzielczy w Błazowej	samodzielny
46	9118	Bank Spółdzielczy w Błędowie	połączony
47	8991	Bank Spółdzielczy w Błogich Szlacheckich	połączony
48	9483	Bank Spółdzielczy w Bobrowie	połączony
49	9472	Bank Spółdzielczy w Bochni	połączony
50	8062	Bank Spółdzielczy w Boćkach	połączony
51	9003	Bank Spółdzielczy w Bodzanowie	połączony
52	8479	Bank Spółdzielczy w Bodzentynie	połączony
53	8383	Bank Spółdzielczy w Bogatyni	połączony
54	9401	Bank Spółdzielczy w Bogorii	połączony
55	9402	Bank Spółdzielczy w Bojanowie	połączony
56	9286	Bank Spółdzielczy w Bolimowie	połączony
57	8723	Bank Spółdzielczy w Borkach	połączony
58	9120	Bank Spółdzielczy w Borkowicach	przejęty
59	8681	Bank Spółdzielczy w Borku	połączony
60	9185	Bank Spółdzielczy w Borowej	połączony
61	9215	Bank Spółdzielczy w Borowiu	połączony
62	8318	Bank Spółdzielczy w Braniewie	połączony
63	8063	Bank Spółdzielczy w Brańsku	samodzielny
64	9281	Bank Spółdzielczy w Brąszewicach	połączony
65	9484	Bank Spółdzielczy w Brodnicy	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
66	9004	Bank Spółdzielczy w Brudzeniu Dużym	połączony
67	8148	Bank Spółdzielczy w Brusach	połączony
68	8863	Bank Spółdzielczy w Brzegu	samodzielny
69	9570	Bank Spółdzielczy w Brzegu Dolnym	połączony
70	9453	Bank Spółdzielczy w Brzesku	samodzielny
71	9294	Bank Spółdzielczy w Brzezinach	przejęty
72	9485	Bank Spółdzielczy w Brzoziu	połączony
73	8629	Bank Spółdzielczy w Brzozowie	połączony
74	9247	Bank Spółdzielczy w Buczku	połączony
75	9347	Bank Spółdzielczy w Budrach	połączony
76	8998	Bank Spółdzielczy w Budziszewicach	połączony
77	9517	Bank Spółdzielczy w Budzowie	połączony
78	8949	Bank Spółdzielczy w Budzynie	połączony
79	9036	Bank Spółdzielczy w Bulkowie	połączony
80	8480	Bank Spółdzielczy w Busku Zdroju	samodzielny
81	8874	Bank Spółdzielczy w Buczynie	połączony
82	9519	Bank Spółdzielczy w Bystrzycy Kłodzkiej	połączony
83	9675	Bank Spółdzielczy w Bytomiu Odrzańskim	połączony
84	9321	Bank Spółdzielczy w Bytowie	samodzielny
85	8176	Bank Spółdzielczy w Cekcynie	połączony
86	9309	Bank Spółdzielczy w Chaśnie	połączony
87	8187	Bank Spółdzielczy w Chełmie	samodzielny
88	9486	Bank Spółdzielczy w Chełmnie	samodzielny
89	8278	Bank Spółdzielczy w Chlewicach	połączony
90	9091	Bank Spółdzielczy w Chłopicach	samodzielny
91	8323	Bank Spółdzielczy w Chmielnie	połączony
92	8483	Bank Spółdzielczy w Chmielniku	samodzielny
93	8643	Bank Spółdzielczy w Chocianowie	połączony
94	9369	Bank Spółdzielczy w Chociwelu	połączony
95	8333	Bank Spółdzielczy w Choczewie	połączony
96	8408	Bank Spółdzielczy w Choczcu	połączony
97	9556	Bank Spółdzielczy w Chodczu	połączony
98	8690	Bank Spółdzielczy w Chodlu	połączony
99	8945	Bank Spółdzielczy w Chodzieży	samodzielny
100	8644	Bank Spółdzielczy w Chojnowie	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
101	8639	Bank Spółdzielczy w Chorkówce	połączony
102	8064	Bank Spółdzielczy w Choroszczy	połączony
103	8913	Bank Spółdzielczy w Chorzelach	samodzielny
104	8359	Gospodarczy Bank Spółdzielczy w Choszcznie	samodzielny
105	9565	Bank Spółdzielczy w Chrostkowie	połączony
106	9403	Bank Spółdzielczy w Chrzanowie	połączony
107	8115	Bank Spółdzielczy w Chybiach	połączony
108	8749	Bank Spółdzielczy w Ciechanowcu	samodzielny
109	8213	Bank Spółdzielczy w Ciechanowie	samodzielny
110	9488	Bank Spółdzielczy w Ciechocinie	połączony
111	9122	Bank Spółdzielczy w Ciepielowie	połączony
112	9518	Bank Spółdzielczy w Ciepłowodach	połączony
113	9090	Bank Spółdzielczy w Cieszanowie	połączony
114	9571	Bank Spółdzielczy w Cieszkowie	połączony
115	8113	Bank Spółdzielczy w Cieszynie	samodzielny
116	8484	Bank Spółdzielczy w Ciuślicach	połączony
117	8191	Bank Spółdzielczy w Cycowie	samodzielny
118	9322	Bank Spółdzielczy w Czarnej Dąbrówce	połączony
119	8951	Bank Spółdzielczy w Czarnkowie	samodzielny
120	9327	Bank Spółdzielczy w Czarnym	połączony
121	9249	Bank Spółdzielczy w Czaronożylach	połączony
122	8416	Bank Spółdzielczy w Czastarach	połączony
123	9458	Bank Spółdzielczy w Czchowie	połączony
124	8026	Bank Spółdzielczy w Czemiernikach	połączony
125	9070	Bank Spółdzielczy w Czempiniu	połączony
126	8586	Bank Spółdzielczy w Czernichowie	połączony
127	9067	Bank Spółdzielczy w Czerniejewie	połączony
128	9543	Bank Spółdzielczy w Czernikowie	połączony
129	8912	Bank Spółdzielczy w Czerwinie	połączony
130	8963	Bank Spółdzielczy w Człopie	połączony
131	8024	Bank Spółdzielczy w Czosnowie	przejęty
132	8747	Bank Spółdzielczy w Czyżewie	samodzielny
133	9404	Bank Spółdzielczy w Ćmielowie	połączony
134	8485	Bank Spółdzielczy w Daleszycach	samodzielny
135	9250	Bank Spółdzielczy w Dalikowie	połączony

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
136	8952	Bank Spółdzielczy w Damasławku	połączony
137	8566	Bank Spółdzielczy w Darłowie	samodzielny
138	8550	Bank Spółdzielczy w Dąbiu	połączony
139	9024	Bank Spółdzielczy w Dąbrowicach	połączony
140	8886	Bank Spółdzielczy w Dąbrowie	połączony
141	8158	Bank Spółdzielczy w Dąbrowie	połączony
142	8066	Bank Spółdzielczy w Dąbrowie Białostockiej	połączony
143	9462	Bank Spółdzielczy w Dąbrowie Tarnowskiej	samodzielny
144	8268	Bank Spółdzielczy w Dąbrowie Zielonej	połączony
145	8845	Bank Spółdzielczy w Dąbrównie	połączony
146	9328	Bank Spółdzielczy w Debrznie	połączony
147	9475	Bank Spółdzielczy w Dębicy	samodzielny
148	8726	Bank Spółdzielczy w Dęblinie	połączony
149	8027	Bank Spółdzielczy w Dębowej Kłodzie	połączony
150	9569	Bank Spółdzielczy w Długolece	połączony
151	9295	Bank Spółdzielczy w Dmosinie	połączony
152	8553	Bank Spółdzielczy w Dobrej	połączony
153	8287	Bank Spółdzielczy w Dobrodzieniu	połączony
154	9282	Bank Spółdzielczy w Dobroniu	połączony
155	9572	Bank Spółdzielczy w Dobroszycach	połączony
156	9223	Bank Spółdzielczy w Dobrym	samodzielny
157	9372	Bank Spółdzielczy w Dobrzeńcach	przejęty
158	8895	Bank Spółdzielczy w Dobrzeńcu Wielkim	samodzielny
159	9373	Bank Spółdzielczy w Dolicach	połączony
160	9603	Bank Spółdzielczy w Dołhobyczowie	samodzielny
161	9305	Bank Spółdzielczy w Domaniewicach	połączony
162	9573	Bank Spółdzielczy w Domaniowie	połączony
163	8197	Bank Spółdzielczy w Dorohusku	połączony
164	8362	Bank Spółdzielczy w Drezdenku	samodzielny
165	9005	Bank Spółdzielczy w Drobinie	połączony
166	9092	Bank Spółdzielczy w Dubiecku	połączony
167	9072	Bank Spółdzielczy w Dusznikach Wielkopolskich	samodzielny
168	9520	Bank Spółdzielczy w Dusznikach Zdroju	połączony
169	9405	Bank Spółdzielczy w Dwikozach	połączony
170	8631	Bank Spółdzielczy w Dydni	połączony

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
171	8585	Bank Spółdzielczy w Dygowie	połączony
172	9093	Bank Spółdzielczy w Dynowie	samodzielny
173	8422	Bank Spółdzielczy w Dziadowej Kłodzie	połączony
174	8215	Bank Spółdzielczy w Działdowie	samodzielny
175	8486	Bank Spółdzielczy w Działoszycach	połączony
176	9251	Bank Spółdzielczy w Działoszynie	samodzielny
177	8310	Bank Spółdzielczy w Dzierzgoniu	samodzielny
178	9527	Bank Spółdzielczy w Dzierżoniowie	samodzielny
179	8839	Bank Spółdzielczy w Dźwierzutach	połączony
180	8297	Spółdzielczy Bank Ludowy w Elblągu	samodzielny
181	9331	Bank Spółdzielczy w Ełku	samodzielny
182	8714	Bank Spółdzielczy w Fajstawicach	połączony
183	8705	Bank Spółdzielczy w Firleju	połączony
184	9604	Bank Spółdzielczy w Frampolu	samodzielny
185	9166	Bank Spółdzielczy w Frysztaku	połączony
186	9095	Bank Spółdzielczy w Gaci	połączony
187	8418	Bank Spółdzielczy w Galewiczach	połączony
188	9124	Bank Spółdzielczy w Garbatce	połączony
189	8302	Bank Spółdzielczy w Gardeji	połączony
190	8645	Bank Spółdzielczy w Gaworzycach	połączony
191	9013	Bank Spółdzielczy w Gąbinie	samodzielny
192	8218	Bank Spółdzielczy w Gąsolinie	samodzielny
193	8336	Bank Spółdzielczy w Gdańsku-Orunii	przejęty
194	8603	Bank Spółdzielczy w Gdowie	połączony
195	8263	Bank Spółdzielczy w Gidlach	połączony
196	8141	Bank Spółdzielczy w Gilowicach	samodzielny
197	9343	Mazurski Bank Spółdzielczy w Giżycku	samodzielny
198	8457	Bank Spółdzielczy w Gliwiczach	samodzielny
199	9159	Bank Spółdzielczy w Głogowie Małopolskim	samodzielny
200	8904	Bank Spółdzielczy w Głogówku	samodzielny
201	9125	Bank Spółdzielczy w Głowaczowie	samodzielny
202	9312	Bank Spółdzielczy w Głowczycach	połączony
203	8868	Bank Spółdzielczy w Głubczycach	samodzielny
204	9298	Bank Spółdzielczy w Głuchowie	połączony
205	9521	Bank Spółdzielczy w Głuszycy	połączony

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
206	8346	Bank Spółdzielczy w Gniewie	samodzielny
207	8150	Bank Spółdzielczy w Gniewkowie	połączony
208	9126	Bank Spółdzielczy w Gniewoszowie	połączony
209	9065	Bank Spółdzielczy w Gnieźnie	samodzielny
210	8315	Bank Spółdzielczy w Godkowie	połączony
211	9375	Bank Spółdzielczy w Goleniowie	samodzielny
212	8114	Bank Spółdzielczy w Goleszowie	połączony
213	9679	Bank Spółdzielczy w Golinie	połączony
214	8953	Bank Spółdzielczy w Gołańcy	połączony
215	8613	Bank Spółdzielczy w Gołczy	połączony
216	9336	Bank Spółdzielczy w Gołdapi	połączony
217	8219	Bank Spółdzielczy w Gołyminie	połączony
218	8748	Bank Spółdzielczy w Goniądzu	połączony
219	9607	Bank Spółdzielczy w Goraju	połączony
220	8795	Bank Spółdzielczy w Gorlicach	samodzielny
221	8967	Bank Spółdzielczy w Gorzkowicach	połączony
222	8363	Gospodarczy Bank Spółdzielczy w Gorzowie Wielkopolskim	samodzielny
223	8678	Powiatowy Bank Spółdzielczy w Gostyniu	samodzielny
224	9252	Bank Spółdzielczy w Goszczanowie	połączony
225	9127	Bank Spółdzielczy w Goszczyniu	połączony
226	9406	Bank Spółdzielczy w Gościeradowie	połączony
227	8915	Bank Spółdzielczy w Goworowie	samodzielny
228	9016	Bank Spółdzielczy w Gozdowie	połączony
229	8488	Bank Spółdzielczy w Górnio	połączony
230	8663	Bank Spółdzielczy w Górze	samodzielny
231	8003	Bank Spółdzielczy w Górze Kalwarii	samodzielny
232	9490	Bank Spółdzielczy w Górznie	połączony
233	8971	Bank Spółdzielczy w Grabicy	połączony
234	9605	Bank Spółdzielczy w Grabowcu	połączony
235	8539	Bank Spółdzielczy w Grabowie k. Łęczycy	samodzielny
236	8751	Bank Spółdzielczy w Grajewie	połączony
237	9231	Bank Spółdzielczy w Grębkowie	połączony
238	9682	Bank Spółdzielczy w Grębocicach	przejęty
239	9461	Bank Spółdzielczy w Gręboszowie	połączony

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
240	9492	Bank Spółdzielczy w Grodzicznie	połączony
241	8069	Bank Spółdzielczy w Grodzisku	połączony
242	9678	Bank Spółdzielczy w Grodzisku Mazowieckim	samodzielny
243	9063	Bank Spółdzielczy w Grodzisku Wielkopolskim	samodzielny
244	8535	Bank Spółdzielczy w Grodźcu	połączony
245	8299	Bank Spółdzielczy w Gronowie Elbląskim	połączony
246	8070	Bank Spółdzielczy w Gródku	połączony
247	8796	Bank Spółdzielczy w Gródku n. Dunajcem	połączony
248	9493	Bank Spółdzielczy w Grudziądzu	połączony
249	8797	Bank Spółdzielczy w Grybowie	samodzielny
250	9376	Bank Spółdzielczy w Gryficach	samodzielny
251	9377	Bank Spółdzielczy w Gryfinie	samodzielny
252	8548	Bank Spółdzielczy w Grzegorzewie	połączony
253	8569	Bank Spółdzielczy w Grzmiącej	połączony
254	9669	Bank Spółdzielczy w Gubinie	połączony
255	8632	Bank Spółdzielczy w Haczowie	połączony
256	8071	Bank Spółdzielczy w Hajnówce	samodzielny
257	8019	Bank Spółdzielczy w Halinowie	samodzielny
258	9408	Bank Spółdzielczy w Harasiukach	połączony
259	8290	Bank Spółdzielczy w Herbach	połączony
260	9608	Bank Spółdzielczy w Horodle	połączony
261	8831	Bank Spółdzielczy w Iławie	samodzielny
262	9010	Bank Spółdzielczy w Iławie	samodzielny
263	8985	Powiatowy Bank Spółdzielczy w Tomaszowie Mazowieckim z siedzibą w Inowłodziu	samodzielny
264	8116	Bank Spółdzielczy w Istebnej	połączony
265	9409	Bank Spółdzielczy w Iwaniskach	połączony
266	9481	Bank Spółdzielczy w Iwkowej	połączony
267	8906	Bank Spółdzielczy w Izbicku	połączony
268	9610	Bank Spółdzielczy w Izbicy	samodzielny
269	9561	Bank Spółdzielczy w Izbicy Kujawskiej	połączony
270	8029	Bank Spółdzielczy w Jabłoni	połączony
271	8694	Bank Spółdzielczy w Jabłonnej	połączony
272	9218	Bank Spółdzielczy w Jabłonie Lackiej	połączony
273	9495	Bank Spółdzielczy w Jabłonowie	połączony

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
274	9238	Bank Spółdzielczy w Jadowie	połączony
275	8728	Bank Spółdzielczy w Janowcu Lubelskim	połączony
276	8255	Bank Spółdzielczy w Janowie	połączony
277	9410	Bank Spółdzielczy w Janowie Lubelskim	samodzielny
278	8030	Bank Spółdzielczy w Janowie Podlaskim	połączony
279	9612	Bank Spółdzielczy w Jarczowie	połączony
280	8427	Bank Spółdzielczy w Jarocinie	samodzielny
281	9191	Bank Spółdzielczy w Jasionce	samodzielny
282	8935	Bank Spółdzielczy w Jastrowiu	samodzielny
283	8470	Bank Spółdzielczy w Jastrzębiu Zdroju	samodzielny
284	8623	Bank Spółdzielczy w Jaśle	połączony
285	9097	Bank Spółdzielczy w Jaworniku Polskim	połączony
286	8637	Bank Spółdzielczy w Jedliczach	połączony
287	9578	Bank Spółdzielczy w Jelczu Laskowicach	połączony
288	8829	Bank Spółdzielczy w Jezioranach	połączony
289	8722	Bank Spółdzielczy w Jeziorzanach	połączony
290	8171	Bank Spółdzielczy w Jeżewie	połączony
291	9296	Bank Spółdzielczy w Jeżowie	połączony
292	9411	Bank Spółdzielczy w Jeżowych	połączony
293	8799	Bank Spółdzielczy w Jordanowie	samodzielny
294	9611	Bank Spółdzielczy w Józefowie	połączony
295	8729	Bank Spółdzielczy w Józefowie n. Wisłą	samodzielny
296	8074	Bank Spółdzielczy w Juchnowcu Górnym	samodzielny
297	8674	Bank Spółdzielczy w Jutrosinie	samodzielny
298	9333	Bank Spółdzielczy w Kalinowie	połączony
299	8570	Bank Spółdzielczy w Kaliszu Pomorskim	samodzielny
300	8254	Bank Spółdzielczy w Kamienicy Polskiej	przejęty
301	9170	Bank Spółdzielczy w Kamieniu	samodzielny
302	9073	Bank Spółdzielczy w Kamieńcu Poznańskim	połączony
303	9522	Bank Spółdzielczy w Kamieńcu Ząbkowickim	połączony
304	8968	Bank Spółdzielczy w Kamieńsku	połączony
305	8706	Bank Spółdzielczy w Kamionce	połączony
306	8007	Bank Spółdzielczy w Kampinosie	połączony
307	9098	Bank Spółdzielczy w Kańczudze	połączony
308	8023	Bank Spółdzielczy w Karczewie	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
309	8730	Bank Spółdzielczy w Karczmiskach	połączony
310	9652	Bank Spółdzielczy w Kargowej	połączony
311	8571	Bank Spółdzielczy w Karlinie	połączony
312	8332	Bank Spółdzielczy w Karsinie	połączony
313	8322	Bank Spółdzielczy w Kartuzach	połączony
314	8556	Bank Spółdzielczy w Kawęczynie	połączony
315	8731	Bank Spółdzielczy w Kazimierzu Dolnym	samodzielny
316	8492	Bank Spółdzielczy w Kazimierzy Wielkiej	połączony
317	9074	Bank Spółdzielczy w Kaźmierzu	połączony
318	8031	Bank Spółdzielczy w Kąkolewnicy	połączony
319	8166	Bank Spółdzielczy w Kcynii	samodzielny
320	8882	Powiatowy Bank Spółdzielczy w Kędzierzynie Koźlu	samodzielny
321	8880	Bank Spółdzielczy w Kędzierzynie-Koźlu	połączony
322	8413	Bank Spółdzielczy w Kępnie	samodzielny
323	8120	Bank Spółdzielczy w Kętach	samodzielny
324	8493	Bank Spółdzielczy w Kielcach	samodzielny
325	9253	Bank Spółdzielczy w Kielczygłowie	połączony
326	9020	Bank Spółdzielczy w Kiernozi	połączony
327	8869	Bank Spółdzielczy w Kietrze	połączony
328	9515	Bank Spółdzielczy w Kijewie Królewskim	połączony
329	9545	Bank Spółdzielczy w Kikole	połączony
330	8321	Bank Spółdzielczy w Kisielicach	połączony
331	9412	Bank Spółdzielczy w Klimontowie	połączony
332	9066	Bank Spółdzielczy w Kłecku	połączony
333	8248	Bank Spółdzielczy w Kłobucku	samodzielny
334	9523	Bank Spółdzielczy w Kłodzku	samodzielny
335	8264	Bank Spółdzielczy w Kłomnicy	samodzielny
336	8076	Bank Spółdzielczy w Knyszynie	samodzielny
337	9575	Bank Spółdzielczy w Kobierzycach	samodzielny
338	8671	Bank Spółdzielczy w Kobylinie	połączony
339	9287	Bank Spółdzielczy w Kocierzewie	połączony
340	8721	Bank Spółdzielczy w Kocku	samodzielny
341	8032	Bank Spółdzielczy w Kodniu	połączony
342	9180	Bank Spółdzielczy w Kolbuszowej	samodzielny
343	8547	Bank Spółdzielczy w Kole	połączony

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
344	8987	Bank Spółdzielczy w Koluszkach	połączony
345	9239	Bank Spółdzielczy w Koźbieli	połączony
346	9320	Bank Spółdzielczy w Kołczygłowych	połączony
347	9615	Bank Spółdzielczy w Komarowie	przyjęty
348	8033	Bank Spółdzielczy w Komarówce Podlaskiej	połączony
349	9539	Bank Spółdzielczy w Konecku	połączony
350	8276	Bank Spółdzielczy w Koniecpolu	samodzielny
351	8273	Bank Spółdzielczy w Konopiskach	samodzielny
352	8221	Bank Spółdzielczy w Konopkach	przyjęty
353	8034	Bank Spółdzielczy w Konstanczynie	samodzielny
354	8741	Bank Spółdzielczy w Końskowoli	samodzielny
355	9413	Bank Spółdzielczy w Koprzywnicy	połączony
356	8888	Bank Spółdzielczy w Korfantomie	połączony
357	8035	Bank Spółdzielczy w Kornicy	samodzielny
358	8144	Bank Spółdzielczy w Koronowie	samodzielny
359	9232	Bank Spółdzielczy w Korytnicy	połączony
360	8801	Bank Spółdzielczy w Korzennej	połączony
361	9219	Bank Spółdzielczy w Kosowie Lackim	połączony
362	9576	Bank Spółdzielczy w Kostomłotach	połączony
363	8328	Bank Spółdzielczy w Kościerzynie	samodzielny
364	8648	Bank Spółdzielczy w Kotli	połączony
365	9199	Bank Spółdzielczy w Kotuniu	połączony
366	9557	Bank Spółdzielczy w Kowalu	samodzielny
367	9299	Bank Spółdzielczy w Kowiesach	połączony
368	8282	Bank Spółdzielczy w Koziegłowych	połączony
369	8411	Bank Spółdzielczy w Koźminie	połączony
370	8402	Bank Spółdzielczy w Koźminku	połączony
371	8404	Bank Spółdzielczy w Opatówku z siedzibą w Koźminku	samodzielny
372	9673	Bank Spółdzielczy w Koźuchowie	samodzielny
373	9076	Bank Spółdzielczy w Kórniku	samodzielny
374	8942	Bank Spółdzielczy w Krajence	połączony
375	8589	Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Krakowie	samodzielny
376	8591	Krakowski Bank Spółdzielczy w Krakowie	samodzielny
377	8884	Bank Spółdzielczy w Krapkowicach	samodzielny
378	9613	Bank Spółdzielczy w Krasnobrodzie	połączony

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
379	9356	Bank Spółdzielczy w Krasnopolu	połączony
380	8917	Bank Spółdzielczy w Krasnosielcu	samodzielny
381	8243	Bank Spółdzielczy w Krasnym	połączony
382	8200	Bank Spółdzielczy w Krasnymstawie	samodzielny
383	8201	Bank Spółdzielczy w Kraśniczynie	połączony
384	8717	Bank Spółdzielczy w Kraśniku	samodzielny
385	8286	Bank Spółdzielczy w Kroczycach	połączony
386	8817	Bank Spółdzielczy w Krościenku n. Dunajcem	samodzielny
387	9577	Bank Spółdzielczy w Krośnicach	połączony
388	9656	Bank Spółdzielczy w Krośnie Odrzańskim	samodzielny
389	8410	Bank Spółdzielczy w Krotoszynie	samodzielny
390	9616	Bank Spółdzielczy w Krynicach	połączony
391	8078	Bank Spółdzielczy w Krynkach	połączony
392	8079	Bank Spółdzielczy w Krypie	przejęty
393	8686	Bank Spółdzielczy w Krzczonowie	połączony
394	8250	Bank Spółdzielczy w Krzepicach	samodzielny
395	8612	Bank Spółdzielczy w Krzeszowicach	samodzielny
396	9414	Bank Spółdzielczy w Krzeszowie	połączony
397	9099	Bank Spółdzielczy w Krzywcy	połączony
398	9203	Bank Spółdzielczy w Krzywdzie	samodzielny
399	8677	Bank Spółdzielczy w Krzywiniu	połączony
400	9041	Bank Spółdzielczy w Krzyżanowie	połączony
401	8954	Bank Spółdzielczy w Krzyżu	połączony
402	9497	Bank Spółdzielczy w Książkach	połączony
403	9077	Bank Spółdzielczy w Książu Wielkopolskim	połączony
404	9614	Bank Spółdzielczy w Księżpolu	samodzielny
405	8732	Bank Spółdzielczy w Kurowie	samodzielny
406	9062	Bank Spółdzielczy w Kuślinie	połączony
407	9021	Bank Spółdzielczy "Wspólna Praca" w Kutnie	samodzielny
408	8472	Bank Spółdzielczy w Kuźni Raciborskiej	połączony
409	8300	Powiślański Bank Spółdzielczy w Kwidzynie	samodzielny
410	9078	Bank Spółdzielczy w Kwilczu	połączony
411	8803	Bank Spółdzielczy w Laskowej	połączony
412	8877	Bank Spółdzielczy w Lasowicach Małych	połączony
413	9225	Bank Spółdzielczy w Latowiczu	połączony

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
414	8013	Bank Spółdzielczy w Legionowie	samodzielny
415	8649	Bank Spółdzielczy w Legnicy	samodzielny
416	8274	Bank Spółdzielczy w Lelowie	połączony
417	8620	Bank Spółdzielczy w Lesku	połączony
418	8662	Bank Spółdzielczy w Lesznie	przejęty
419	8022	Bank Spółdzielczy w Lesznowoli	samodzielny
420	8391	Bank Spółdzielczy w Leśnej	połączony
421	8036	Bank Spółdzielczy w Leśnej Podlaskiej	połączony
422	8195	Bank Spółdzielczy w Leśniowicach	samodzielny
423	9000	Bank Spółdzielczy w Lgocie Wielkiej	połączony
424	8223	Bank Spółdzielczy w Lidzbarku Welskim	połączony
425	8804	Bank Spółdzielczy w Limanowej	samodzielny
426	8943	Bank Spółdzielczy w Lipce	samodzielny
427	9379	Bank Spółdzielczy w Lipianach	połączony
428	8628	Bank Spółdzielczy w Lipinkach	samodzielny
429	8294	Bank Spółdzielczy w Lipiu	połączony
430	9319	Bank Spółdzielczy w Lipnicy	połączony
431	9542	Bank Spółdzielczy w Lipnie	samodzielny
432	9415	Bank Spółdzielczy w Lipniku	połączony
433	9352	Bank Spółdzielczy w Lipsku n. Biebrzą	połączony
434	8329	Bank Spółdzielczy w Lipuszu	połączony
435	9499	Bank Spółdzielczy w Lisewie	połączony
436	9446	Bank Spółdzielczy w Lisiej Górze	połączony
437	8403	Bank Spółdzielczy w Liskowie	przejęty
438	8592	Bank Spółdzielczy w Liszkach	połączony
439	9567	Bank Spółdzielczy w Lubaniach	połączony
440	8393	Bank Spółdzielczy w Lubaniu Śląskim	przejęty
441	8707	Powiatowy Bank Spółdzielczy w Lubartowie	samodzielny
442	8396	Bank Spółdzielczy w Lubawce	połączony
443	9558	Bank Spółdzielczy w Lubieniu Kujawskim	połączony
444	8178	Bank Spółdzielczy w Lubiewie	połączony
445	8650	Bank Spółdzielczy w Lubinie	przejęty
446	8692	Bank Spółdzielczy w Lublinie	przejęty
447	8387	Bank Spółdzielczy w Lubomierzu	połączony
448	8224	Bank Spółdzielczy w Lubowidzy	połączony

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
449	9559	Bank Spółdzielczy w Lubrańcu	samodzielny
450	9617	Bank Spółdzielczy w Lubyczy Królewskiej	samodzielny
451	8708	Bank Spółdzielczy w Ludwinie	połączony
452	9256	Bank Spółdzielczy w Lututowie	samodzielny
453	8353	Bank Spółdzielczy w Luzinie	połączony
454	9061	Spółdzielczy Bank Ziemi w Lwówku	przejęty
455	8384	Bank Spółdzielczy w Lwówku Śląskim	samodzielny
456	9579	Bank Spółdzielczy w Łagiewnikach	połączony
457	9662	Bank Spółdzielczy w Łagowie Lubuskim	połączony
458	8887	Bank Spółdzielczy w Łambinowicach	połączony
459	9177	Bank Spółdzielczy w Łańcucie	samodzielny
460	8081	Bank Spółdzielczy w Łapach	samodzielny
461	8599	Bank Spółdzielczy w Łapanowie	połączony
462	9500	Bank Spółdzielczy w Łasinie	samodzielny
463	9257	Bank Spółdzielczy w Łasku	połączony
464	9620	Bank Spółdzielczy w Łaszczowie	samodzielny
465	8742	Bank Spółdzielczy w Łaziskach	połączony
466	9324	Bank Spółdzielczy w Łebie	samodzielny
467	8693	Bank Spółdzielczy w Łęcznej	samodzielny
468	8966	Bank Spółdzielczy w Łękach Szlacheckich	połączony
469	8938	Bank Spółdzielczy w Łobżenicy	samodzielny
470	9233	Bank Spółdzielczy w Łochowie	samodzielny
471	8784	Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Łodzi	samodzielny
472	8782	Spółdzielczy Bank Ludowy w Łodzi	przejęty
473	8037	Bank Spółdzielczy w Łomazach	samodzielny
474	8009	Bank Spółdzielczy w Łomiankach	samodzielny
475	8757	Bank Spółdzielczy w Łomży	samodzielny
476	9416	Bank Spółdzielczy w Łoniewie	połączony
477	8038	Bank Spółdzielczy w Łosicach	samodzielny
478	9288	Bank Spółdzielczy Ziemi Łowickiej w Łowiczu	samodzielny
479	9501	Bank Spółdzielczy w Łubiance	połączony
480	9068	Bank Spółdzielczy w Łubowie	samodzielny
481	8846	Bank Spółdzielczy w Łukcie	połączony
482	9619	Bank Spółdzielczy w Łukowej	samodzielny
483	9204	Bank Spółdzielczy w Łukowie	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
484	8807	Bank Spółdzielczy w Łużnej	połączony
485	9502	Bank Spółdzielczy w Łysomicach	połączony
486	9289	Bank Spółdzielczy w Łyszkowicach	połączony
487	8121	Bank Spółdzielczy w Makowie Podhalańskim	połączony
488	8557	Bank Spółdzielczy w Malanowie	samodzielny
489	8574	Bank Spółdzielczy w Malechowie	połączony
490	8758	Bank Spółdzielczy w Małym Płocku	połączony
491	9525	Bank Spółdzielczy w Marcinowicach	połączony
492	8946	Bank Spółdzielczy w Margoninie	połączony
493	9179	Bank Spółdzielczy w Markowej	połączony
494	8989	Bank Spółdzielczy w Masłowicach	przejęty
495	9381	Bank Spółdzielczy w Maszewie	połączony
496	9102	Bank Spółdzielczy w Medyce	przejęty
497	8759	Bank Spółdzielczy w Miastkowie	połączony
498	9621	Bank Spółdzielczy w Miączynie	przejęty
499	8082	Bank Spółdzielczy w Michałowie	połączony
500	8709	Bank Spółdzielczy w Michowie	połączony
501	8365	Bank Spółdzielczy w Miedzichowie	połączony
502	9234	Bank Spółdzielczy w Miedznej	połączony
503	8251	Bank Spółdzielczy w Miedźnie	połączony
504	9183	Bank Spółdzielczy w Mielcu	samodzielny
505	8083	Bank Spółdzielczy w Mielniku	połączony
506	9382	Bank Spółdzielczy w Mieszkowicach	połączony
507	9054	Bank Spółdzielczy w Mieścisku	połączony
508	9580	Bank Spółdzielczy w Mietkowie	połączony
509	8424	Bank Spółdzielczy w Międzyborzu	połączony
510	8366	Bank Spółdzielczy w Międzychodzie	połączony
511	9383	Bank Spółdzielczy w Międzyzdrojach	samodzielny
512	9581	Bank Spółdzielczy w Miękini	połączony
513	8421	Bank Spółdzielczy w Mikstacie	połączony
514	8040	Bank Spółdzielczy w Milanowie	połączony
515	8084	Bank Spółdzielczy w Milejczycach	połączony
516	8298	Bank Spółdzielczy w Milejewie	połączony
517	8699	Bank Spółdzielczy w Milejowie	połączony
518	9582	Bank Spółdzielczy w Miliczu	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
519	8122	Bank Spółdzielczy w Miłówe	połączony
520	9346	Bank Spółdzielczy w Miłkach	połączony
521	8651	Bank Spółdzielczy w Miłkowicach	połączony
522	8349	Bank Spółdzielczy w Krokowej z siedzibą w Minkowicach	samodzielny
523	9622	Bank Spółdzielczy w Mirczach	połączony
524	8962	Bank Spółdzielczy w Mirosławcu	połączony
525	8225	Bank Spółdzielczy w Mławie	samodzielny
526	8314	Bank Spółdzielczy w Młynarach	połączony
527	9037	Bank Spółdzielczy w Mochowie	połączony
528	9137	Bank Spółdzielczy w Mogielnicy	połączony
529	8594	Bank Spółdzielczy w Mogilanach	połączony
530	8156	Bank Spółdzielczy w Mogilnie	połączony
531	9258	Bank Spółdzielczy w Mokrsku	połączony
532	9192	Bank Spółdzielczy w Mordach	połączony
533	9048	Gospodarczy Bank Spółdzielczy w Mosinie	samodzielny
534	8848	Bank Spółdzielczy w Mrągowie	samodzielny
535	8180	Bank Spółdzielczy w Mroczy	połączony
536	8808	Bank Spółdzielczy w Mszanie Dolnej	samodzielny
537	9056	Bank Spółdzielczy w Murowanej Goślinie	połączony
538	8809	Bank Spółdzielczy w Muszynie	samodzielny
539	8258	Bank Spółdzielczy w Mykanowie	samodzielny
540	8920	Bank Spółdzielczy w Myszynie	samodzielny
541	8368	Gospodarczy Bank Spółdzielczy w Myśliborze	połączony
542	8179	Bank Spółdzielczy w Nakle n. Notecią	samodzielny
543	8733	Bank Spółdzielczy w Nałęczowie	samodzielny
544	8890	Bank Spółdzielczy w Namysłowie	samodzielny
545	8087	Bank Spółdzielczy w Narewce	połączony
546	8226	Bank Spółdzielczy w Nasielsku	samodzielny
547	9308	Bank Spółdzielczy w Nieborowie	połączony
548	9167	Bank Spółdzielczy w Niebylcu	połączony
549	8665	Bank Spółdzielczy w Niechlowie	połączony
550	9163	Bank Spółdzielczy w Niechobrzu	samodzielny
551	8687	Bank Spółdzielczy w Niedzwicy Dużej	samodzielny
552	8281	Jurajski Bank Spółdzielczy w Niegowie	samodzielny
553	9628	Bank Spółdzielczy w Nieliszu	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
554	8702	Bank Spółdzielczy w Niemcach	samodzielny
555	8889	Bank Spółdzielczy w Niemodlinie	połączony
556	8610	Bank Spółdzielczy w Niepołomicach	połączony
557	9420	Bank Spółdzielczy w Nisku	połączony
558	8262	Bank Spółdzielczy w Nowej Brzeźnicy	połączony
559	9526	Bank Spółdzielczy w Nowej Rudzie	połączony
560	8528	Bank Spółdzielczy w Nowej Słupii	połączony
561	9674	Bank Spółdzielczy w Nowej Soli	samodzielny
562	8760	Bank Spółdzielczy w Nowogrodzie	połączony
563	9670	Bank Spółdzielczy w Nowogrodzie Bobrzańskim	połączony
564	8088	Bank Spółdzielczy w Nowym Dworze	połączony
565	8306	Bank Spółdzielczy w Nowym Dworze Gdańskim	samodzielny
566	8011	Bank Spółdzielczy w Nowym Dworze Mazowieckim	samodzielny
567	9057	Bank Spółdzielczy w Nowym Mieście	połączony
568	8227	Bank Spółdzielczy w Nowym Mieście	połączony
569	9503	Bank Spółdzielczy w Nowym Mieście Lubawskim	połączony
570	8811	Bank Spółdzielczy w Nowym Sączu	samodzielny
571	8304	Bank Spółdzielczy w Nowym Stawie	samodzielny
572	9058	Bank Spółdzielczy w Nowym Tomysłu	samodzielny
573	9474	Bank Spółdzielczy w Nowym Wiśniczu	połączony
574	8633	Bank Spółdzielczy w Nozdrzcu	połączony
575	8089	Bank Spółdzielczy w Nurzcu	połączony
576	8892	Bank Spółdzielczy w Nysie	połączony
577	9055	Bank Spółdzielczy w Obornikach Wielkopolskich	samodzielny
578	9442	Bank Spółdzielczy w Obrazowie	połączony
579	8921	Bank Spółdzielczy w Obrytych	połączony
580	9139	Bank Spółdzielczy w Odrzywole	połączony
581	8936	Bank Spółdzielczy w Okonku	połączony
582	8505	Bank Spółdzielczy w Oleśnicy	połączony
583	8041	Bank Spółdzielczy w Olszance	połączony
584	8823	Bank Spółdzielczy w Olsztynku	samodzielny
585	9585	Bank Spółdzielczy w Oławie	samodzielny
586	8252	Bank Spółdzielczy w Opatowie	połączony
587	9421	Bank Spółdzielczy w Opatowie Kieleckim	połączony
588	8228	Bank Spółdzielczy w Opinogórze	połączony

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
589	8992	Bank Spółdzielczy w Opocznie	samodzielny
590	8734	Bank Spółdzielczy w Opolu Lubelskim	samodzielny
591	8560	Bank Spółdzielczy w Orchowiu	połączony
592	8090	Bank Spółdzielczy w Orleju	połączony
593	9104	Bank Spółdzielczy w Orłach	połączony
594	8434	Bank Spółdzielczy w Orzeszu	połączony
595	8660	Bank Spółdzielczy w Osiecznej	połączony
596	9259	Bank Spółdzielczy w Osjakowie	połączony
597	8307	Bank Spółdzielczy w Ostaszewie	przejęty
598	8922	Bank Spółdzielczy w Ostrołęce	samodzielny
599	8507	Bank Spółdzielczy w Ostrowcu Świętokrzyskim	samodzielny
600	9563	Bank Spółdzielczy w Ostrowitych	połączony
601	8712	Bank Spółdzielczy w Ostrowiu Lubelskim	połączony
602	8844	Bank Spółdzielczy w Ostródzie	połączony
603	9260	Bank Spółdzielczy w Ostrówku	połączony
604	8419	Bank Spółdzielczy w Ostrzeszowie	przejęty
605	9504	Bank Spółdzielczy w Ośku Rypińskim	połączony
606	8369	Bank Spółdzielczy w Ośnie Lubuskim	samodzielny
607	8872	Bank Spółdzielczy w Otmuchowie	samodzielny
608	8001	Bank Spółdzielczy w Otwocku	samodzielny
609	8899	Bank Spółdzielczy w Ozimku	połączony
610	8786	Bank Spółdzielczy w Ozorkowie	samodzielny
611	8788	BS Towarzystwo Oszczędnościowo-Pożyczkowe "PA-CO-BANK" w Pabianicach	samodzielny
612	9026	Bank Spółdzielczy w Pacynie	połączony
613	9424	Bank Spółdzielczy w Padwi	połączony
614	8265	Bank Spółdzielczy w Pajęcznie	samodzielny
615	8683	Bank Spółdzielczy w Pakoślawiu	połączony
616	8152	Bank Spółdzielczy w Pakości	połączony
617	9516	Bank Spółdzielczy w Papowie Biskupim	połączony
618	9201	Bank Spółdzielczy w Paprotni	połączony
619	8993	Bank Spółdzielczy w Paradyżu	połączony
620	9323	Bank Spółdzielczy w Parchowie	połączony
621	8042	Bank Spółdzielczy w Parczewie	samodzielny
622	8313	Bank Spółdzielczy w Pasłęku	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
623	8840	Bank Spółdzielczy w Pasymiu	połączony
624	8881	Bank Spółdzielczy w Pawłowiczkach	połączony
625	8289	Bank Spółdzielczy w Pawonkowie	przejęty
626	9261	Bank Spółdzielczy w Pątnowie	połączony
627	8347	Bank Spółdzielczy w Pelplinie	połączony
628	8679	Bank Spółdzielczy w Pępowie	przejęty
629	8002	Bank Spółdzielczy w Piasecznie	samodzielny
630	9030	Bank Spółdzielczy w Piątku	połączony
631	8762	Bank Spółdzielczy w Piątnicy	samodzielny
632	8849	Bank Spółdzielczy w Pieckach	połączony
633	9477	Bank Spółdzielczy w Pilźnie	samodzielny
634	9141	Bank Spółdzielczy w Pionkach	samodzielny
635	9551	Bank Spółdzielczy w Piotrkowie Kujawskim	samodzielny
636	8973	Bank Spółdzielczy Ziemi Piotrkowskiej w Piotrkowie Trybunalskim	samodzielny
637	9341	Bank Spółdzielczy w Piszcu	połączony
638	8407	Bank Spółdzielczy w Pleszewie	samodzielny
639	9447	Bank Spółdzielczy w Pleśnej	połączony
640	8231	Bank Spółdzielczy w Płońnicy	połączony
641	9385	Bank Spółdzielczy w Płotach	połączony
642	9080	Bank Spółdzielczy w Pniewach	przejęty
643	8260	Bank Spółdzielczy w Poczesnej	samodzielny
644	9263	Bank Spółdzielczy w Poddębicach	samodzielny
645	8045	Bank Spółdzielczy w Podedwórzcu	połączony
646	8672	Bank Spółdzielczy w Pogorzeli	połączony
647	8900	Bank Spółdzielczy w Pokoju	połączony
648	8576	Bank Spółdzielczy w Polanowie	połączony
649	9395	Bank Spółdzielczy w Policach	samodzielny
650	8652	Bank Spółdzielczy w Polkowicach	przejęty
651	8735	Bank Spółdzielczy w Poniałowej	samodzielny
652	8124	Bank Spółdzielczy w Porąbce	samodzielny
653	8269	Bank Spółdzielczy w Praszce	samodzielny
654	9337	Bank Spółdzielczy w Prostkach	połączony
655	8335	Bank Spółdzielczy w Pruszczu Gdańskim	samodzielny
656	8170	Bank Spółdzielczy w Pruszczu Pomorskim	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
657	8924	Bank Spółdzielczy w Przasnyszu	samodzielny
658	9329	Bank Spółdzielczy w Przechlewie	połączony
659	9184	Bank Spółdzielczy w Przecławiu	samodzielny
660	8988	Bank Spółdzielczy w Przedborzu	samodzielny
661	8668	Bank Spółdzielczy w Przemęcie	połączony
662	8653	Bank Spółdzielczy w Przemkowie	samodzielny
663	9088	Bank Spółdzielczy w Przemysłu	przyjęty
664	9106	Bank Spółdzielczy w Przeworsku	samodzielny
665	9144	Bank Spółdzielczy w Przyłęku	przyjęty
666	8247	Bank Spółdzielczy w Przystajni	połączony
667	9145	Bank Spółdzielczy w Przysusze	samodzielny
668	8370	Bank Spółdzielczy w Przytocznie	połączony
669	8337	Bank Spółdzielczy w Pszczółkach	samodzielny
670	8348	Bank Spółdzielczy w Pucku	samodzielny
671	8736	Nadwiślański Bank Spółdzielczy w Puławach	samodzielny
672	9361	Bank Spółdzielczy w Puńsku	połączony
673	9387	Bank Spółdzielczy w Pyrzycach	samodzielny
674	9627	Bank Spółdzielczy w Rachaniach	połączony
675	8475	Bank Spółdzielczy w Raciborzu	samodzielny
676	9357	Bank Spółdzielczy w Raczkach	połączony
677	9625	Bank Spółdzielczy w Radecznicy	połączony
678	9463	Bank Spółdzielczy w Radgoszczy	przyjęty
679	9536	Gospodarczy Bank Spółdzielczy w Radkowie	samodzielny
680	9506	Bank Spółdzielczy w Radominie	połączony
681	9115	Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Radomiu	samodzielny
682	8980	Bank Spółdzielczy w Radomsku	samodzielny
683	9427	Bank Spółdzielczy w Radomyślu n. Sanem	połączony
684	8511	Bank Spółdzielczy w Radoszycach	samodzielny
685	9007	Bank Spółdzielczy w Radzanowie	połączony
686	9549	Bank Spółdzielczy w Radziejowie Kujawskim	samodzielny
687	8140	Bank Spółdzielczy w Radziechowych-Wieprzu	samodzielny
688	8598	Bank Spółdzielczy w Radziemicach	połączony
689	9507	Bank Spółdzielczy w Radzikach Dużych	połączony
690	8005	Bank Spółdzielczy w Radzyminie	przyjęty
691	9508	Bank Spółdzielczy w Radzyniu Chełmińskim	połączony

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
692	8764	Bank Spółdzielczy w Rajgrodzie	połączony
693	9081	Bank Spółdzielczy Ziemi Rakoniewicko-Wolsztyńskiej w Rakoniewicach	samodzielny
694	9181	Bank Spółdzielczy w Raniżowie	połączony
695	8430	Bank Spółdzielczy w Raszkowie	samodzielny
696	8004	Bank Spółdzielczy w Raszynie	samodzielny
697	9292	Bank Spółdzielczy w Rawie Mazowieckiej	połączony
698	9293	Bank Spółdzielczy w Regnowie	połączony
699	8190	Bank Spółdzielczy w Rejowcu Osadzie	połączony
700	9220	Bank Spółdzielczy w Repkach	połączony
701	8956	Bank Spółdzielczy w Rogoźnie	połączony
702	8047	Bank Spółdzielczy w Rokitnie	połączony
703	9171	Bank Spółdzielczy w Ropczycach	samodzielny
704	8059	Bank Spółdzielczy w Rossoszu	połączony
705	9018	Bank Spółdzielczy w Rościszewie	połączony
706	9108	Bank Spółdzielczy w Roźwienicy	samodzielny
707	8925	Bank Spółdzielczy w Różanie	samodzielny
708	9364	Bank Spółdzielczy w Rucianem Nidzie	samodzielny
709	8194	Bank Spółdzielczy Ruda Huta	połączony
710	8270	Bank Spółdzielczy w Rudnikach Wieluńskich	połączony
711	9428	Bank Spółdzielczy w Rudniku	połączony
712	8459	Bank Spółdzielczy w Rudzińcu	połączony
713	8351	Bank Spółdzielczy w Rumii	samodzielny
714	9367	Bank Spółdzielczy w Rutce Tartaku	samodzielny
715	8715	Bank Spółdzielczy w Rybczewicach	połączony
716	8236	Bank Spółdzielczy w Rybnie	połączony
717	8455	Bank Spółdzielczy w Rybniku	samodzielny
718	8414	Bank Spółdzielczy w Rychtalu	połączony
719	8957	Bank Spółdzielczy w Ryczywole	połączony
720	8311	Bank Spółdzielczy w Ryjewie	połączony
721	8724	Bank Spółdzielczy w Rykach	samodzielny
722	8578	Bank Spółdzielczy w Rymaniu	połączony
723	8636	Bank Spółdzielczy w Rymanowie	samodzielny
724	9344	Bank Spółdzielczy w Rynie	połączony
725	8371	Bank Spółdzielczy w Rzepinie	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
726	9162	Bank Spółdzielczy w Rzeszowie	samodzielny
727	9176	Express Bank Spółdzielczy w Rzeszowie	samodzielny
728	8533	Bank Spółdzielczy w Rzgowie	połączony
729	9306	Bank Spółdzielczy w Sadkowicach	połączony
730	8301	Bank Spółdzielczy w Sadlinkach	połączony
731	9235	Bank Spółdzielczy w Sadownem	połączony
732	8512	Bank Spółdzielczy w Samsonowie	samodzielny
733	8642	Bank Spółdzielczy w Sanoku	samodzielny
734	8372	Bank Spółdzielczy w Santoku	samodzielny
735	8048	Bank Spółdzielczy w Sarnakach	samodzielny
736	8275	Bank Spółdzielczy w Seceminie	połączony
737	9354	Bank Spółdzielczy w Sejnach	samodzielny
738	9243	Bank Spółdzielczy w Serokomli	połączony
739	9265	Bank Spółdzielczy w Sędziejowicach	przyjęty
740	9172	Bank Spółdzielczy w Sędziszowie Małopolskim	samodzielny
741	9660	Bank Spółdzielczy w Siedlcu	samodzielny
742	8189	Bank Spółdzielczy w Siedliszcu	połączony
743	8390	Bank Spółdzielczy w Siekierczynie	połączony
744	8049	Bank Spółdzielczy w Siemieniu	połączony
745	9266	Bank Spółdzielczy w Siemkowicach	połączony
746	9109	Bank Spółdzielczy w Sieniawie	połączony
747	9229	Bank Spółdzielczy w Siennicy	połączony
748	8199	Bank Spółdzielczy w Siennicy Różanej	połączony
749	8607	Bank Spółdzielczy w Sieprawiu	połączony
750	9267	Bank Spółdzielczy w Sieradzu	samodzielny
751	9082	Bank Spółdzielczy Pojezierza Międzychodzko-Sierakowskiego w Sierakowie Wielkopolskim	samodzielny
752	9015	Bank Spółdzielczy w Sierpcu	samodzielny
753	8441	Bank Spółdzielczy w Siewierzu	samodzielny
754	8580	Bank Spółdzielczy w Silnowie	połączony
755	9629	Bank Spółdzielczy w Sitnie	połączony
756	8514	Bank Spółdzielczy w Skalbmierzu	połączony
757	8431	Bank Spółdzielczy w Skalmierzycach	samodzielny
758	8330	Bank Spółdzielczy w Skarszewach	połączony
759	8600	Bank Spółdzielczy w Skawinie	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
760	9546	Bank Spółdzielczy w Skępem	samodzielny
761	9630	Bank Spółdzielczy w Skierbieszowie	połączony
762	9297	Bank Spółdzielczy w Skierniewicach	samodzielny
763	8126	Bank Spółdzielczy w Skoczowie	samodzielny
764	8342	Bank Spółdzielczy w Skórczu	samodzielny
765	9195	Bank Spółdzielczy w Skórczu	połączony
766	9564	Bank Spółdzielczy w Skrwilnie	przejęty
767	8536	Bank Spółdzielczy w Skulsku	połączony
768	9317	Bank Spółdzielczy w Sławnie	samodzielny
769	8374	Bank Spółdzielczy w Słubicach	przejęty
770	9032	Bank Spółdzielczy w Słubicach	połączony
771	8542	Bank Spółdzielczy w Słupcy	samodzielny
772	9300	Bank Spółdzielczy w Słupi	połączony
773	8343	Bank Spółdzielczy w Smętowie	samodzielny
774	8516	Bank Spółdzielczy w Sobkowie	połączony
775	9214	Bank Spółdzielczy w Sobolewie	połączony
776	8339	Bank Spółdzielczy w Trąbkach Wielkich z siedzibą w Sobowidzu	przejęty
777	9587	Bank Spółdzielczy w Sobótce	połączony
778	8766	Bank Spółdzielczy w Sokołach	samodzielny
779	8093	Bank Spółdzielczy w Sokółce	samodzielny
780	8517	Nadwiślański Bank Spółdzielczy w Solcu Zdroju	samodzielny
781	8354	Spółdzielczy Bank Rzemiosła w Gdańsku z siedzibą w Sopocie	przejęty
782	8204	Bank Spółdzielczy w Sosnowicy	połączony
783	8163	Bank Spółdzielczy w Sośnie	połączony
784	8713	Bank Spółdzielczy w Spiczynie	połączony
785	9430	Bank Spółdzielczy w Stalowej Woli	samodzielny
786	9228	Bank Spółdzielczy w Stanisławowie	połączony
787	9390	Bank Spółdzielczy w Stargardzie Szczecińskim	połączony
788	8340	Bank Spółdzielczy w Starogardzie Gdańskim	samodzielny
789	9008	Bank Spółdzielczy w Starożrebach	samodzielny
790	9332	Bank Spółdzielczy w Starych Juchach	połączony
791	8312	Bank Spółdzielczy w Starym Dzierzgoniu	połączony
792	9190	Bank Spółdzielczy w Starym Dzikowcu	połączony
793	9094	Bank Spółdzielczy w Starym Dzikowie	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
794	8537	Bank Spółdzielczy w Starym Mieście	połączony
795	9631	Bank Spółdzielczy w Starym Zamościu	połączony
796	9431	Bank Spółdzielczy w Staszowie	samodzielny
797	8767	Bank Spółdzielczy w Stawiskach	połączony
798	8405	Bank Spółdzielczy w Stawiszynie	połączony
799	8308	Bank Spółdzielczy w Stegnie	samodzielny
800	8743	Bank Spółdzielczy w Stężycy	połączony
801	9230	Bank Spółdzielczy w Stoczku Węgrowskim	połączony
802	8785	Bank Spółdzielczy w Strykowie	samodzielny
803	8543	Ludowy Bank Spółdzielczy w Strzałkowie	samodzielny
804	9530	Bank Spółdzielczy w Strzegomiu	połączony
805	8375	Bank Spółdzielczy w Strzelcach Krajeńskich	przyjęty
806	8296	Bank Spółdzielczy w Strzelcach Wielkich	połączony
807	8885	Bank Spółdzielczy w Strzeleckach	połączony
808	9600	Bank Spółdzielczy w Strzelinie	połączony
809	9588	Powiatowy Bank Spółdzielczy w Strzelinie	samodzielny
810	8159	Bank Spółdzielczy w Strzelnie	samodzielny
811	8238	Bank Spółdzielczy w Strzegowie	samodzielny
812	8697	Bank Spółdzielczy w Strzyżewicach	połączony
813	9114	Bank Spółdzielczy w Stubnie	połączony
814	9200	Bank Spółdzielczy w Suchożebach	połączony
815	8975	Bank Spółdzielczy w Sulejowie	przyjęty
816	8376	Bank Spółdzielczy w Sulęcinie	połączony
817	8326	Bank Spółdzielczy w Sulęczynie	przyjęty
818	8392	Bank Spółdzielczy w Sulikowie	samodzielny
819	8984	Bank Spółdzielczy w Sulmierzycach	połączony
820	8616	Bank Spółdzielczy w Sułoszowej	połączony
821	9633	Bank Spółdzielczy w Sułowie	połączony
822	8320	Bank Spółdzielczy w Suszu	samodzielny
823	9634	Bank Spółdzielczy w Suścu	połączony
824	9359	Bank Spółdzielczy w Suwałkach	samodzielny
825	9269	Bank Spółdzielczy w Szadku	samodzielny
826	8947	Bank Spółdzielczy w Szamocinie	połączony
827	9027	Bank Spółdzielczy w Szczawinie	połączony
828	9632	Bank Spółdzielczy w Szczepleszynie	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
829	9394	Bank Spółdzielczy w Szczecinie	samodzielny
830	9396	Spółdzielczy Bank Rzemiosła w Szczecinie	samodzielny
831	9680	Bank Spółdzielczy w Szczecinku	połączony
832	8277	Bank Spółdzielczy w Szczekocinach	samodzielny
833	8982	Bank Spółdzielczy w Szczercowie	połączony
834	9464	Bank Spółdzielczy w Szczucinie	samodzielny
835	8768	Bank Spółdzielczy w Szczuczynie	samodzielny
836	9017	Bank Spółdzielczy w Szczutowie	połączony
837	8838	Bank Spółdzielczy w Szczytnie	samodzielny
838	8400	Bank Spółdzielczy w Szczytnikach	połączony
839	8352	Bank Spółdzielczy w Szemudzie	przejęty
840	8769	Bank Spółdzielczy w Szepietowie	samodzielny
841	9470	Bank Spółdzielczy w Szerzynie	połączony
842	8670	Bank Spółdzielczy w Szlichtyngowej	połączony
843	9665	Bank Spółdzielczy w Szprotawie	połączony
844	8239	Bank Spółdzielczy w Szreńsku	połączony
845	9355	Bank Spółdzielczy w Sztabinie	połączony
846	8309	Bank Spółdzielczy w Szumie	samodzielny
847	9152	Bank Spółdzielczy w Szydłowcu	samodzielny
848	8521	Bank Spółdzielczy w Szydłowie	samodzielny
849	8305	Bank Spółdzielczy w Szymankowie	połączony
850	8534	Bank Spółdzielczy w Ślesinie	samodzielny
851	8667	Bank Spółdzielczy w Śmiglu	samodzielny
852	8771	Bank Spółdzielczy w Śniadowie	połączony
853	9084	Spółdzielczy Bank Ludowy w Śremie	samodzielny
854	9589	Bank Spółdzielczy w Środzie Śląskiej	samodzielny
855	9085	Bank Spółdzielczy w Środzie Wielkopolskiej	samodzielny
856	9531	Bank Spółdzielczy w Świdnicy	samodzielny
857	8581	Pomorski Bank Spółdzielczy w Świdwinie	samodzielny
858	9664	Spółdzielczy Bank Kredytowy w Świebodzinie	przejęty
859	9510	Bank Spółdzielczy w Świdziebni	połączony
860	9178	Bank Spółdzielczy w Świlczy	połączony
861	8540	Bank Spółdzielczy w Świnicach	połączony
862	9433	Bank Spółdzielczy w Tarłowie	połączony
863	9650	Bank Spółdzielczy w Tarnawatce	połączony

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
864	9434	Bank Spółdzielczy w Tarnobrzegu	samodzielny
865	9638	Bank Spółdzielczy w Telatynie	połączony
866	8052	Bank Spółdzielczy w Terespolu	połączony
867	8928	Bank Spółdzielczy w Tłuszczu	połączony
868	9639	Bank Spółdzielczy w Tomaszowie Lubelskim	samodzielny
869	8983	Bank Spółdzielczy w Tomaszowie Mazowieckim	przyjęty
870	9552	Bank Spółdzielczy w Topólce	połączony
871	9511	Bank Spółdzielczy w Toruniu	samodzielny
872	8929	Bank Spółdzielczy w Troszynie	połączony
873	9110	Bank Spółdzielczy w Tryńcy	przyjęty
874	8377	Gospodarczy Bank Spółdzielczy w Trzcielu	połączony
875	9391	Bank Spółdzielczy w Trzebiatowie	połączony
876	9672	Bank Spółdzielczy w Trzebielu	samodzielny
877	9591	Bank Spółdzielczy w Trzebnicy	samodzielny
878	9635	Bank Spółdzielczy w Trzuszczanach	połączony
879	8618	Bank Spółdzielczy w Trzyciążu	połączony
880	8174	Bank Spółdzielczy w Tucholi	samodzielny
881	8934	Bank Spółdzielczy w Tucznie	połączony
882	8554	Bank Spółdzielczy w Tuliszkowie	połączony
883	8555	Bank Spółdzielczy w Turku	połączony
884	9636	Bank Spółdzielczy w Turobinie	połączony
885	8772	Bank Spółdzielczy w Turośli	połączony
886	8096	Bank Spółdzielczy w Turośni Kościelnej	połączony
887	9592	Bank Spółdzielczy w Twardogórze	połączony
888	8435	Bank Spółdzielczy w Tychach	samodzielny
889	9640	Bank Spółdzielczy w Tyszowcach	połączony
890	9641	Bank Spółdzielczy w Uchaniach	połączony
891	8655	Bank Spółdzielczy w Udaniu	połączony
892	8990	Bank Spółdzielczy w Ujeździe k. Tomaszowa Mazowieckiego	połączony
893	8054	Bank Spółdzielczy w Ulanie Majoracie	połączony
894	9436	Bank Spółdzielczy w Ulanowie	połączony
895	9648	Bank Spółdzielczy w Ulhówku	połączony
896	8725	Bank Spółdzielczy w Ułężu	przyjęty
897	8541	Bank Spółdzielczy w Uniejowie	połączony

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
898	9512	Bank Spółdzielczy w Unistawiu	połączony
899	8718	Bank Spółdzielczy w Urzędowie	połączony
900	8129	Bank Spółdzielczy w Ustroniu	samodzielny
901	8621	Bank Spółdzielczy w Ustrzykach Dolnych	samodzielny
902	8716	Bank Spółdzielczy w Uścimowie	połączony
903	8820	Bank Spółdzielczy w Uściu Gorlickim	połączony
904	8130	Bank Spółdzielczy w Wadowicach	połączony
905	9540	Bank Spółdzielczy w Nieszawie z siedzibą w Wagańcu	połączony
906	9270	Bank Spółdzielczy w Warcie	samodzielny
907	8656	Bank Spółdzielczy w Warcie Bolesławieckiej	połączony
908	8000	Spółdzielczy Bank Rozwoju "SCH" w Warszawie	przejęty
909	8522	Bank Spółdzielczy w Waśniowie	połączony
910	8959	Pałucki Bank Spółdzielczy w Wągrowcu	samodzielny
911	8350	Bank Spółdzielczy w Wejherowie	samodzielny
912	9642	Bank Spółdzielczy w Werbkowicach	samodzielny
913	8131	Bank Spółdzielczy w Węgierskiej Górcie	samodzielny
914	9392	Bank Spółdzielczy w Węgorzynie	połączony
915	9236	Bank Spółdzielczy w Węgrowie	samodzielny
916	9111	Bank Spółdzielczy w Wiązownicy	połączony
917	8841	Bank Spółdzielczy w Wielbarku	połączony
918	8960	Bank Spółdzielczy w Wieleniu n. Notecią	samodzielny
919	9548	Bank Spółdzielczy w Wielgich	połączony
920	8994	Bank Spółdzielczy w Wielgomłynach	połączony
921	9086	Bank Spółdzielczy w Wielichowie	połączony
922	8619	Bank Spółdzielczy w Wieliczce	samodzielny
923	9173	Bank Spółdzielczy w Wielopolu Skrzyńskim	samodzielny
924	8462	Bank Spółdzielczy w Wielowski	połączony
925	8138	Bank Spółdzielczy w Wieprzu	połączony
926	8417	Bank Spółdzielczy w Wieruszowie	połączony
927	8558	Bank Spółdzielczy w Wierzbinku	samodzielny
928	9237	Bank Spółdzielczy w Wierzbnie	połączony
929	8162	Bank Spółdzielczy w Więcborku	samodzielny
930	8684	Bank Spółdzielczy w Wijewie	połączony
931	8703	Bank Spółdzielczy w Wilkołazach	połączony
932	8738	Bank Spółdzielczy w Wilkowie	połączony

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
933	9594	Bank Spółdzielczy w Wińsku	połączony
934	9304	Bank Spółdzielczy w Wiskitkach	samodzielny
935	8524	Bank Spółdzielczy w Wiślicy	połączony
936	9241	Bank Spółdzielczy w Wiśniewie	połączony
937	9169	Bank Spółdzielczy w Wiśniowej	połączony
938	8538	Bank Spółdzielczy w Witkowie	samodzielny
939	8378	Bank Spółdzielczy w Witnicy	połączony
940	8773	Bank Spółdzielczy w Wiznej	połączony
941	8385	Bank Spółdzielczy we Wleniu	połączony
942	9553	Bank Spółdzielczy we Włocławku	połączony
943	9550	Kujawsko-Dobrzyński Bank Spółdzielczy z siedzibą we Włocławku	samodzielny
944	8207	Bank Spółdzielczy we Włodawie	połączony
945	8661	Bank Spółdzielczy w Włoszakowicach	samodzielny
946	8525	Bank Spółdzielczy we Włoszczowie	samodzielny
947	9275	Bank Spółdzielczy w Wodzieradach	połączony
948	8056	Bank Spółdzielczy w Wohyniu	połączony
949	8691	Bank Spółdzielczy w Wojciechowie	połączony
950	9207	Bank Spółdzielczy w Wojcieszkowie	połączony
951	9456	Bank Spółdzielczy w Wojniczcu	połączony
952	8188	Bank Spółdzielczy w Wojsławicach	samodzielny
953	8976	Bank Spółdzielczy w Wolborzu	połączony
954	8974	Bank Spółdzielczy w Woli Krzysztoporskiej	przejęty
955	9208	Bank Spółdzielczy w Woli Mysłowskiej	połączony
956	9393	Bank Spółdzielczy w Wolinie	samodzielny
957	9661	Bank Spółdzielczy w Wolsztynie	połączony
958	8876	Bank Spółdzielczy w Wołczynie	samodzielny
959	8006	Spółdzielczy Bank Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie	samodzielny
960	9595	Bank Spółdzielczy w Wołowie	połączony
961	8249	Bank Spółdzielczy w Wręcycy Wielkiej	samodzielny
962	9597	Bank Spółdzielczy Rzemiosła we Wrocławiu	przejęty
963	8961	Bank Spółdzielczy we Wronkach	samodzielny
964	9276	Bank Spółdzielczy we Wróblewie	połączony
965	9643	Bank Spółdzielczy w Wysokich	samodzielny
966	8774	Bank Spółdzielczy w Wysokich Mazowieckich	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
967	9009	Bank Spółdzielczy w Wyszogrodzie	połączony
968	9011	Nadwiślański Bank Spółdzielczy w Czerwińsku z siedzibą w Wyszogrodzie	samodzielny
969	8099	Bank Spółdzielczy w Zabłudowie	samodzielny
970	8544	Bank Spółdzielczy w Zagórowie	samodzielny
971	9438	Bank Spółdzielczy w Zaklikowie	połączony
972	8020	Bank Spółdzielczy w Zakroczymiu	połączony
973	8944	Spółdzielczy Bank Ludowy w Zakrzewie	samodzielny
974	9566	Bank Spółdzielczy w Zakrzewie	połączony
975	8719	Bank Spółdzielczy w Zakrzówku	połączony
976	8057	Bank Spółdzielczy w Zalesiu	połączony
977	9439	Bank Spółdzielczy w Zaleszanach	samodzielny
978	9644	Bank Spółdzielczy w Zamościu	samodzielny
979	9087	Bank Spółdzielczy w Zaniemyślu	przejęty
980	8634	Bank Spółdzielczy w Zarszynie	połączony
981	8259	Bank Spółdzielczy w Popowie z siedzibą w Zawadach	samodzielny
982	8777	Bank Spółdzielczy w Zawadach	połączony
983	9533	Bank Spółdzielczy w Ząbkowicach Śląskich	samodzielny
984	9655	Bank Spółdzielczy w Zbąszyniu	połączony
985	9677	Bank Spółdzielczy w Zbąszynku	połączony
986	8344	Bank Spółdzielczy w Zblewie	połączony
987	9290	Bank Spółdzielczy w Zdunach	połączony
988	9279	Bank Spółdzielczy w Zduńskiej Woli	samodzielny
989	8996	Bank Spółdzielczy w Zelowie	połączony
990	8783	Bank Spółdzielczy w Zgierzu	samodzielny
991	8381	Bank Spółdzielczy w Zgorzelcu	przejęty
992	8601	Bank Spółdzielczy w Zielonkach	połączony
993	9514	Bank Spółdzielczy w Złejwsi Wielkiej	połączony
994	9280	Bank Spółdzielczy w Złoczewie	przejęty
995	8658	Powiatowy Bank Spółdzielczy w Złotoryji	samodzielny
996	8941	Bank Spółdzielczy w Złotowie	samodzielny
997	9645	Bank Spółdzielczy w Zwierzyńcu	połączony
998	9157	Bank Spółdzielczy w Zwoleniu	samodzielny
999	9303	Bank Spółdzielczy w Żabiej Woli	połączony
1000	9465	Bank Spółdzielczy w Żabnie	samodzielny

Lp.	Kod banku	Nazwa i siedziba	Status banku
1001	9657	Bank Spółdzielczy w Żaganiu	samodzielny
1002	9671	Bank Spółdzielczy w Żarach	połączony
1003	8995	Bank Spółdzielczy w Żarnowie	połączony
1004	9535	Bank Spółdzielczy w Żarowie	połączony
1005	8406	Bank Spółdzielczy w Żelazkowie	przejęty
1006	9216	Bank Spółdzielczy w Żelechowie	połączony
1007	9598	Bank Spółdzielczy w Żmigrodzie	samodzielny
1008	8193	Bank Spółdzielczy w Żmudzi	połączony
1009	9175	Bank Spółdzielczy w Żołyni	samodzielny
1010	9647	Bank Spółdzielczy w Żółkiewce	połączony
1011	9599	Bank Spółdzielczy w Żórawinie	połączony
1012	8327	Bank Spółdzielczy w Żukowie	połączony
1013	9113	Bank Spółdzielczy w Żurawicy	samodzielny
1014	9022	Bank Spółdzielczy w Żychlinie	samodzielny
1015	9478	Bank Spółdzielczy w Żyrakowie	samodzielny